

ДОНИШГОҲИ ОСИЁИ МАРКАЗӢ

МАКТАБИ ОЛИИ РУШД
Бахши Мероси фархангӣ ва гуманитарӣ

«ҲОҶОТ ВА МУНОҶОТ»-и МУБОРАКИ ВАХОНӢ

Бо кӯшиш ва нигориши Абдулмуҳаммад Ҳилолӣ

2022

Донишгоҳи Осиёи Марказӣ
Бахши Мероси фарҳангӣ ва гуманитарӣ

«ҲОҶОТ ВА МУНОҶОТ»-и МУБОРАКИ ВАХОНӢ

Бо кӯшиш ва нигориши Абдулмуҳаммад Ҳилолӣ

2022

Ҳилолӣ А.

«Ҳочот ва муноҷот»-и Мубораки Вахонӣ . – Б.: Донишгоҳи Осиёи Марказӣ, 2022. – 94 с.

«Ҳочот ва муноҷот» яке аз беҳтарин намунаҳои афкори ирфонии Мубораки Вахонӣ мебошад, ки дар соли 1315-и ҳиҷрӣ мутобиқ ба соли 1897-и мелодӣ дар шакли наср бо истифода аз услуби мусаллаҳ ё саҷъ (қофиядор) иншо шудааст. Он мавзӯи мадҳу ситоиши Парвардигорро бо як шева ва лисони махсуси ирфонӣ ва истифодаи вожагони ба худ хос баррасӣ мекунад, ки баёнгари авзои адабӣ ва фарҳангии даврони зисти Муборак мебошад.

Маҷмуаи китобҳо оид ба мероси фарҳангӣ

**Бахши Мероси фарҳангӣ ва гуманитарӣ
Мактаби олии рушд
Донишгоҳи Осиёи Марказӣ**

© Ҳилолӣ А., 2022

© Донишгоҳи Осиёи Марказӣ, 2022

МУНДАРИҶА

Пешгуфтори мураттиб	4
Матни пурраи китоб бо қалами Мубораки Вахонӣ.....	9
Вожанома	81
Рӯйхати маъхазҳо	91

ПЕШГУФТОРИ МУРАТТИБ

Китоби «Ҳоҷот ва муноҷот» ҷузъе аз дастхатҳои сершумори ориф ва шоири маъруфи Бадахшон Муборакқадами Абдуллоҳ мулаққаб бо Мубораки Ваҳонӣ (1839-1903) мебошад. Банда ба таври муфассал ҳаёту фаъолияти Мубораки Ваҳониро ҳамчун ориф, шоир, мунаҷҷим, мутриб ва наққош дар китобу мақолаҳои хеш таҳлил намудаам (Iloliev 2005, 2008, 2019, 2020; Ҳилолӣ 2019). Илова бар ин, ҷанбаҳои алоҳидаи мавзуи мазкурро олимони тоҷик аз қабилҳои Амирбек Абибов (1971, 1972), Саодатшоҳ Матробинов (2010) ва Гулҳасан Мирҳасан (2015) мавриди баррасӣ қарор додаанд.

Мубораки Ваҳонӣ дар деҳаи Ямг, ки он вақт мутааллиқ ба садаи Хандути миригариҳои Ваҳон буд, ба дунё омада, тамоми ҳаёташро дар ин сарзамини кӯҳсор ва дур аз марокизи адабию фарҳангии қарни XIX сипарӣ намудааст. Қобили қайд аст, ки Муборак сарфи назар аз авзои маҳдуди фарҳангӣ ва муҳити ҷуғрофии макони зисташ, бо истеъдоди ғавқуттабии хеш тавонист қуллаҳои баланди илму маърифатро фатҳ намояд. Ӯ дар омӯзиши Қуръону аҳодис, тасаввуфу фалсафаи исмоилия ва нӯҷум саҳм гузошта, муаллифи шонздаҳ номгӯй китоб мебошад. Аксарияти китобҳо феълан дар Осорхонаи Мубораки Ваҳонӣ, воқеъ дар деҳаи Ямги ноҳияи Ишкошим маҳфузанд. Муборак мулаққаб ба «суфӣ Муборакқадам», аз зумраи орифоне буд, ки тамоми ҳастии худро барои ҳосил намудани маърифату муҳаббати Офаридагор ва дарёфти ҳақиқати илоҳӣ бахшидааст. Барои ноил гаштан ба ин аҳдоф, ӯ ҳанӯз дар овони ҷавонӣ маҷрои зиндагашро тағйир дод ва роҳи зӯҳду тақворо пеш гирифт, то моҳияти аслии сайри маънавиро дарк намояд. Бо ин мақсад ӯ кунҷи узлатро интихоб намуда, худро аз васвасоти олами ҷисмонӣ дар канор гирифта, то охири умраш ба мутолиа ва иншои осори ирфонӣ машғул буд. Афкори Мубораки Ваҳонӣ бешак аз осори орифони барҷастаи форсу тоҷик, аз қабилҳои Саной, Атторм, Румӣ, Ҳофиз, Бедил, Ансорӣ ва дигарон маншаъ гирифта, дар пайравӣ аз онҳо ташаккул ёфтаст.

«Ҳоҷот ва муноҷот» яке аз беҳтарин намунаҳои афкори ирфонии Муборак мебошад, ки дар мавзуи мадҳу санои Офаридагор ва арзу ниёз ба даргоҳи Ӯ бо як услуби хоси ирфонӣ ва шеваи гӯи адабӣ навишта шудааст. Дар ин

китоб Муборак Худоро бемислу монанд, олиму доно, яктову самад, сӯзандаву созанда, додрасу фарёдрас тасвир менамояд ва Ёро барои офаринишу омурзиш, караму раҳмат, адлу инсоф ва ғамнавозӣ ситоиш мекунад. Муборак даъво мекунад, ки мадху ситоиши Парвардигор бе хости илоҳӣ имкон надорад ва аз ин рӯ маддох бояд сараввал ризояти мадҳшавандаро ба даст орад. Масалан, ӯ дар ҷойе чунин иддио мекунад: «Илоҳо, агар ту нахоҳӣ касро, кӣ мадҳе кунад, пас киро маҷолу орое, ки ба сӯйи ту ҷаҳде кунад. Каманди ризо бар кафи атои туст ...». Биноан муроди аслии Муборак ин дарёфти ризояти Ҳақ Таолост, ки агар ба даст ояд мадху санои ёро мепазирад ва барояш дарҳои раҳмату шавқат ва наҷотро боз мекунад. Муборак мутмаин аст, ки ҳосил намудани ризояту муҳаббати Худо барояш ҷаннат аст, гарчи дар ҷаҳаннам ҳам бошад, чуноне ки фармуда: «Ҷаннат асту фирдавсу бар ман муҳаббати яздонӣ». Муборак иқрор мешавад, ки ӯ чун дигар бандагони ҳокӣ аз маъсият тӣҳӣ нест ва борҳо худро маломат мекунад, аммо дар айни замон ба раҳмату шавқати Худованд умед дорад. Ё дуо мекунад, ки Худо ёро аз қачрафторӣ, ғафлату нодонӣ амон дораду ба роҳи рост, роҳи маърифату муҳаббат ҳидоят намояд ва пушаймонаш дорад аз андешаи бад ва аз амали зишт. Ё баъзан шиква мекунад, ки Офаридагор дуронро наздик ва наздиконро дур мекунад ва илтиҷо мекунад, ки он занҷири умед, ки ба сӯйи Худо дорад канда нагардад ва ӯ аз манбаи умеди худ ба дур наафтад.

«Ҳоҷот ва муноҷот» ягона асари Муборак аст, ки дар шакли наср бо истифода аз услуби *мусаччаъ* ё *сачъ* (қофиядор) иншо шудааст.

Ба қавли Воҳиди Табрезӣ «... насри мусаччаъ он аст, ки қофия дорад ва вазн надорад». Насри *мусаччаъ* дар адабиёти арабӣ ва форсӣ аз дер боз вучуд дошт, аммо беҳтарин намунаи он дар қарни XI милодӣ бо «Муноҷотнома» ва «Канз-ус-соликин»-и Хоҷа Абдуллоҳи Ансорӣ, маҳшур бо лақаби «Пири Ҳирот», рӯйи қор омад. Бояд тазақкур дод, ки ин услуб аслан хоси асарҳои ирфонӣ маънавӣ буда, аз ин хотир мавриди интиҳоби Мубораки Ваҳонӣ қарор гирифтааст. Илова бар насри *мусаччаъ*, ӯ боз шаклҳои мухталифи шеърро ҳам дар китобаш ҷой додааст, ки баъзе аз онҳо бидуни риояи вазни шеърӣ иншо шудаанд. Чунин қолабшиканӣ, ки хоси дигар шоирони маъруф ҳам аст (масалан, Носири Хусрав), шояд амдан, яъне бартар донишмандони матолиби баҳс бар вазни шеър бошад. «Ҳоҷот ва муноҷот» шева ва лисони хешро дорад,

ки дар тарзи ҷумлабандӣ ва истифодаи вожагон таҷассум гашта, баёнгари авзои адабӣ ва фарҳангии даврони зисти Муборак мебошад.

«Ҳоҷот ва муноҷот» ҳамроҳ бо маснавии «Толиб ул-матлуб» шомили як дастхат буда, дар соли 1315-и ҳиҷрӣ мутобиқ ба соли 1897-и мелодӣ китобат шудааст. Дар ин хусус катибае, ки дар охирин саҳифаи «Толиб ул-матлуб» дарҷ ёфтааст, гувоҳӣ медиҳад:

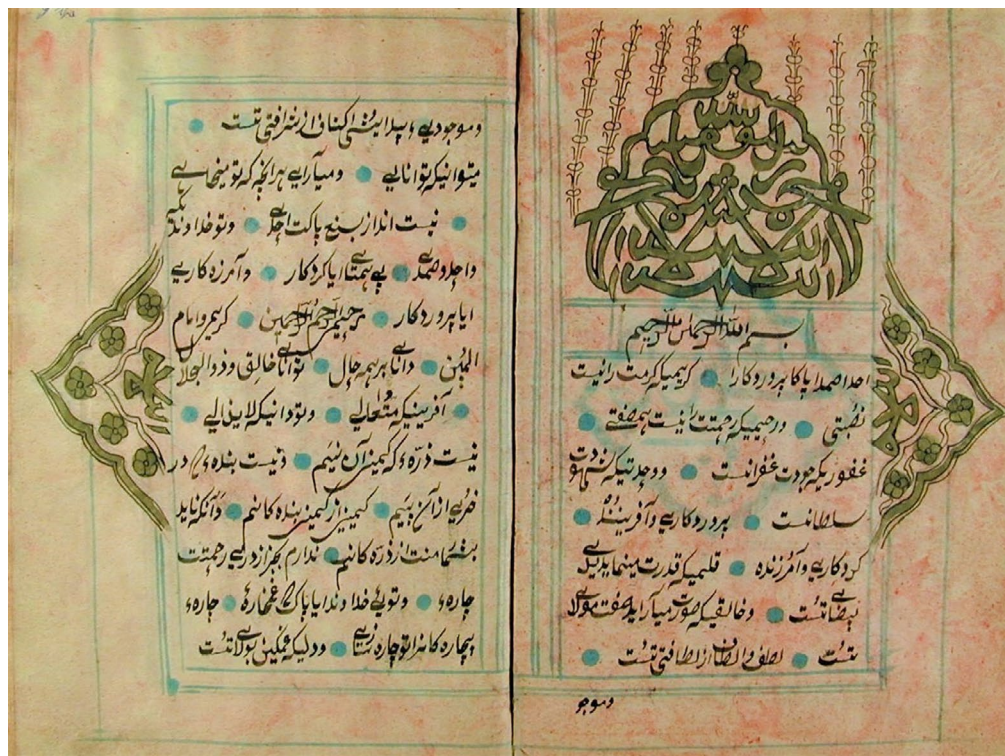
Зи ҳиҷрат ҳама доштам дар шумор,
Ки буд сесаду понздаҳ як ҳазор.
Зи ториhi он пок то ин замон,
Тамом омад аз фазли маъбуд он.
Ба хатм омаду андар он тамом шуд,
Зи мо нотиқ хуфту ором шуд.

Нусхаи асли ин дастхат дар Осорхонаи Мубораки Вахонӣ, дар деҳаи Ямг маҳфуз аст. «Ҳоҷот ва муноҷот» танҳо 84 varaқ ё 168 саҳифаи охири онро ташкил медиҳад. Дастхати мазкур аслан дар ҳолати хуб ҳифз шудааст, аммо баъзе бахшҳои он, бахусус varaқҳои 50, 58, 64, 70 ва 71 каме осеб дидаанд. Дар ин китоб як зумра оёти Қуръон, аҳодис ва ҳамчунин, вожаҳову ибораҳои тамсилӣ аз адабиёти классикии форсу тоҷик истифода шудаанд. Аз ин хотир, мо кӯшиш кардем, то баъзе аз онҳоро дар поварақи ин китоб шарҳ диҳем. Бештари вожаҳои мушкилфаҳм дар охири китоб маънидод шудаанд. Дар ислоҳи матн Моҳира Сангмамадов саҳми босазо гузошт.

*Абдулмуҳаммад Ҳилолӣ
мураттиб ва муҳаррир*

*Осорхона (боло) ва мақбараи (поён) Мубораки Вахонӣ
дар деҳаи Ямги ноҳияи Ишкошим, © Poliev*

Дастхати «Ҳоҷот ва муноҷот», ҷараҳи 2 © Iloliev

МАТНИ ПУРРАИ КИТОБ БО ҚАЛАМИ МУБОРАКИ ВАХОНӢ

Ҳозо китоб «Ҳочот ва муноҷот»

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим

Аҳадо, Самадо, Поко, Парвардигоро! Кариме, ки караматро нест нусубате ва Раҳиме, ки раҳмататро нест ҳамсифате. Ғаффуре, ки ҷудат ғуфрон аст ва ваҳдате, ки шухудат султон аст. Парвардигорӣ ва офаринанда, кирдгорӣ ва омурзанда. Қаламе, ки қудрат менамояд, яди байзои туст, ва Худое, ки суратат меорояд, сифати Мавлои туст.¹ Лутфи ӯ лутфон аз латофати туст ва мавҷуди пайдоиши акноф аз шарофати туст. Метавонӣ, ки тавоноӣ ва меорой ҳар он чӣ, ки ту меҳоҳӣ. Нест андоза ба сунъи покат, аҳадӣ ва ту Худованди якка ва аҳаду самадӣ. Беҳамтоӣ аё кирдгор ва омурзгорӣ аё Парвардигор. *Раҳим-ул-раҳм-ул-амин, кариму имоми ул-мубин*². Доноӣ бар ҳама ҳол, тавоно Холиқиву зулҷалол. Офаринӣ, ки мутаолӣ ва ту донӣ, ки лоязолӣ. Нест заррае, ки камини он наям ва нест бандае, ки дархӯрӣ аз он паям. Камине аз камини бандагонам ва он ки наояд ба шумор миннат аз зарраи конам. Надорам ба ғайр аз дари раҳматат чорае ва туй Худовандо, аё пок, ки ғамхорай. Чораи бечорагонро ту чорасиголӣ ва диле, ки ғамгин ба валои туст, ту ғамнавозӣ. Сӯзҳоро асар аз созиши туст ва он ки ба сӯйи ту наззорае орад, хоҳиши туст. Байт:

Онро, ки ба сӯйи кирдигораш назарест,
Аз хоҳиши ҷуди кирдигораш асарест.
Хонанда вай аст, то ту хонони бад-ӯ,
*Азқур фа зикру*³ (*ё узқур ли-зикру*) зи кирдигораш хабарест.

Илоҳо, агар Ту наҳоҳӣ касро, кӣ мадҳе кунад, пас киро маҷол ва орое, ки ба сӯйи ту ҷаҳде кунад. Каманди ризо бар кафи атои туст ва мекашонад касеро, ки бар ӯ фазли Худои туст. *Ва инна ал-фазла бияди Оллоҳ* ба бозуи туст

¹ Мафҳуми «яди байзо» ё «дасти сафед» киноя аз дасти мучизакори паёмбар Мусо мебошад. Он ҳамчунин ишораест ба каромат ва ё ягон чизи фавқуттабӣ.

² «Бахшояндаи шавқат, босаховат ва имоми ошкор». Мафҳуми «имоми мубин» ду бор дар Қуръон зикр шудааст (36:12, 15: 79).

³ Вожаҳои фазаккари («пас, ёд деҳ»), узқур («ёд дор») ва узқур ли-зикру («Ёдоварро ёд кун») дар Қуръон зикр шудаанд: 50: 45, 9; 52: 29; 88: 21.

ва юҳитиҳи медиҳӣ бар ман яшоу, ки то ҳӯи туст.⁴ Фазли алими туро поёни нест ва онро, ки ту меҳохӣ бандаро андар он гумоне нест. Хостаи ту ба фаҳму хирад нақӯ ояд ва он, ки халқ меҳоҳад кай ба аълам қудрати туро дар назар андарояд. Донӣ мар онро, ки кас надонад, ва хонӣ мар онро, ки кас нахонад. Байт:

Онро ки ту дониаш надонад зи кас,
В-онро ки ту хониаш нахонад зи кас.
Донандаву олим киридори ту бувад,
Онро, ки ту дониаш чу донанд зи кас.

Илоҳо, ту доной ва ту бинанда ва ту мавҷудкорӣ ва ту офаринанда. Килки қудрат бар кафи нигориши туст ва бад-он сурат меорӣ, ки хоҳиши туст. Ва банда дар нигориши килки қудрат *мо ло таъламун*⁵ аст ва нарасад ба сунъи зоти аҳад магар, ки фазли ту раҳнамун аст. Ту атокорӣ аё Парвардигор ва мо хатокорем ва ту расонӣ ба фаҳм ва идрок ва агар на ба ҷудӣ мо ҷафокорем. *Зулму заламно* пешаву тиннати мост ва тиҳӣ будан аз бахту саъодат ҳӯву андешаи мост. Ҷуз нестам мар он, ки хостаем ва маъсият дарест, ки ба худ воз доштаем. Байт:

Дарвозаи маъсият кушодаст мудом,
Бигзаштани халқи олам з-ӯ кай ба залом.
Лаб то ба лаб аз мазаллат ин бому сарост,
Бар вай бари хайр талаб ситодаст тамом.

Илоҳо, паноҳ аз ту меҷӯем, лутфу ато аз кӣ мар ту мепӯйем? Чунон ки ороштай, алимӣ ва чуноне ки паростаӣ, каримӣ. Офаридаӣ дузах ва бихиштро ва нигоштай ҳӯву сириштро. Нест тиҳӣ дузахат аз осӣён ва нест бихиштат холӣ аз раҳмати гузидагон. Меандозӣ ба дузах онро, ки ту рондаӣ ва медиҳӣ ҷой дар бихишт онро, ки ту хондаӣ. Агар боз дорӣ аз маъсият ҷӣ оро, ки ғалат кунад ва агар ба зот раҳнамоӣ, ҷӣ мажале, ки кас таҳният кунад. Якеро меронӣ ва дигареро меҳонӣ. Амру наҳӣ аст дар миён ва ихтиёр додаӣ, ки ту

4 Ишора ба ояти Қуръон (3: 73) «Бигӯ, неъматҳо ба дасти Худо, ба ҳар кӣ хоҳад, онро ато мекунад, ки ӯ фарохнеъмату доност!» *قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ*

5 Яъне «бад-он огоҳ нестед». Ишора ба ояти Қуръон (2:169): «... дар бораи Худо чизҳое бигӯед, ки ба он огоҳ нестед». *وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ*

медонӣ ва дониши банда маъсият аст ва дониши ту ҳама ҷуду раҳмат аст. Байт:

Ќуз нест зи маъсият ба сарои вучуд,
Дар дониш банда ин ҳама буду набуд.
Ҳарчанд қабо бар дӯш дорад ғалат аст,
Илло караму ато гар аз лутфи ту буд.

Илоҳо, талбонанд ҷумлаи офарида аз дарат муроде, ки ба сучуд дорад. Ато кун аё Пок бар ҳама ва Муборак ризои ту меҳоҳад. Ҳарчи хостай ва доништай, биҳишти ман аст, ва нест бартар аз ризои ту басо сарнавишти ман аст. Ту доноӣ ай пок, бар он чи ки медорӣ, ва бар он дорем, ҳар он чи ки ту меҳоҳӣ. Хостаи алими ту раҳмат аст, ва ризои карими ту неъмат аст. Байт:

Он хостай, ки муҷиби раҳмати туст,
Паростаӣ, ки олам аз неъматӣ туст.
Андудай бар фарозу аз шеб наъим,
Он бахти нақӯ зи кас, ки бо шукрати туст.

Илоҳо, раҳматро фикрате надорам ва неъмататро шукрат натавонам.

Агар надорӣ боз раҳмататро аз бандагон, каримӣ. Дигар донӣ агар бандаеро ба шукрат, раҳимӣ. Он ки адамро ба вучуд табдил додаӣ, Парвардигорӣ ва одамро сурати шаклу намуд додаӣ, Омурзгорӣ. Кун гуфтӣ, ҳастӣ хостӣ ва *файакун* гуфтӣ, ҷумла биёростӣ.⁶ Баҳрест ва байзо, қудратест аз ту пайдо. Хоҳӣ ки пайдой ва хоҳӣ, ки бинамой. Пайдоиш хостаи туст ва намоиш сохтаи туст. Байт:

Пайдоиши олам аст дар хоستانат,
Ороиш аз ин ҳамаст дар сохтанат.
Пайдо зи ту омаду биёрост ҷаҳон,
Бо фол намуд кардам андохтанат.

Илоҳо, хостайчунки сохтай ва ҳикмат чист [ки] мо бандаро ба дур андохтай? Сохтай ту муҷиби бахту саодат андар аст ва ба дур андохтан аз дари ваҳдонияти ту он сахттар аст. Байт:

⁶ Ишора ба оёти Куръон (2: 117): «Чун иродаи чизе кунад, меғӯяд: «Мавҷуд шав!» ва он чиз мавҷуд мешавад». وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Саҳл аст Илоҳо ҳар чӣ созем, ту дон,
Илло зи ту дур сахттарин аст аз он.
Онам макун ай алими маъбуди вадод,
Як лаҳза ки дур созам аз фикри ту чон.

Илоҳо, пок Парвардигоро, ки раҳматат бемунтаҳост ва атоъ кун бар мани хокӣ ба лутфу раҳмати ваҳдониятат, ки Худост. Чора ту месозӣ ва бан-даро ту менавозӣ. Бардорӣ аз хок, меҳрубонӣ ва барорӣ бар афлок, муста-онӣ. Хок фарши туст ва афлок арши туст. Хоҳӣ, ки бар арш ва ризое, ки бар фарш, ин ҳама ҷойи туст ва сарнишинӣ ва-ро он ҷо як ризои туст. Холиқиву офаринандагор, халоқиву мучтабор, розики бо раҳмат интишор ва раззоки бар муру мор. Хони яғмо, ки паростай ва ҳеҷ зарраеро аз даргоҳи раҳматат фуру нагузоштаӣ.⁷

Тоирон мебардоранд ба ҳаво қисмати худро ва дарандагон медарронанд дар замин ҳамсифати худро. Якеро хом дода ва фи-якero пухта, ва ҳар яке дар пайи рӯзии худанд зи ҳамдигар нагирифта. Байт:

Ҳар як паи қисматанд рӯзиталбон,
Аз хони атои кибриёӣ ҳамашон.
Навмеди дари атоаш набвад зи саре,
На муру на мору ваҳшу не тир ба-д он.

Илоҳо, рӯзӣ гардонӣ бар ман гар риёзати ту бошад ва роҳ бар ман барӣ, ки ҳидояти ту бошад. Тавоноӣ деҳ, ки тавонам ба сӯйи ту рафторе ва ма-лағжон поям дар сифати қачрафторӣ. Кариму раҳим, алиму салим, ғафурию ғаффор, покию парвардигор. Дурӣ, ки наздиктар аз мой ва наздиконро аҷаб, ки наменамоӣ. Дида, ки бар сар наменигарӣ ва басире, ки ба тинат накарда бохабарӣ. Наздиконро мефиребонӣ ва дуронро мешикебой.

⁷ «Хони яғмо» («хонаи ғоратшуда») дар забони форсӣ, баҳус дар даврони классикӣ, ҳамчун ибo-рай тамсилӣ дар нисбати забти сарзамини Эрони Бузург аз тарафи туркон истифода мешавад. Он ҳамчунин маънои «шоҳи роҳзан» (хони турк)-ро низ дорад. Масалан, «чунон бурданд сабр аз дил, ки туркон хони яғморо» (Ҳофиз). «Бар ин хони яғмо чи душман, чи дӯст. Агар бар ча-фопеша бишгофти, кай аз дасти қаҳраш амон ёфти?» (Саъдӣ «Бӯстон»). «Чун хони яғмо шуд замин, баҳри талоши як нигин, сад кавми кӯтаҳостин аз ҳар канору ҳар камин, ҷо қард Балху Сугдро дар ҳалқаи ангуштарин». (Муъмин Қаноат).

Шӯҳи булаҷаб аз таннозон ва мушки булаҷаб аз ғаммозон. Нофае дар тунукбори касрат ва муаттар машоми пур аз ваҳдат. Мевазад наими ваҳод-ниятат бар чамани дилҳои содиқон ва мезудояд занги залолатро аз оинаи қалбҳои ошиқон. Шаҳуди зотат шаҳодат аст бар *иннама валайқуму Аллоҳу*⁸ ва ин ҳидоят аст бар содиқон, агар асти ба қабули Худо. Кирдгори ту бо ризост ва содиқ мегардонад касро Худои ту хост. Нашикебанд ҳеҷ бандае то ки ту нашикебои ва нароҳад аз доми ҳуди ҷунбандае, то ту нарабои. Байт:

Бо худ натавон, ки банда муштоқи ту шуд,
Бо холиқи кирдигори раззоқи ту шуд.
То ғазли алими зотат ай Пок нахост,
Кай банда фиреби васли муштоқи ту шуд.

Илоҳо, ба маъсияти по лағжандагонем ва ба исёну мазаллат бар тарози ҷумлаи бандагонем. Чунки ба худ нагирам, хичлатам мабар сӯйе ва агар ба лутфу раҳмати ту нагирам аҷаб меҳрубон ва Мавлой. Ғарқему сар дар миёни баҳри мазаллат ва гуноҳ ва фарқем дар миёни бандагони бо рӯйи асвад-сиёҳ. Байт:

Кас нест чу мо ба рӯй асвадсифатон,
Андар гунаҳу мазиллат аз маъсиятон.
Ҳампо ба ғалат надидам ҳамтои худӣ,
Дар маъсияту гуноҳ дар рӯйи ҷаҳон.

Илоҳо, ту ки орази асвадонро табассум гардонӣ ва шафиқи ғазли ту рахшон аст ба касоне, ки бар эшон ту рӯй гардонӣ. Офтобе, ки зи таҷаллои анвори ҷудат бар ҳама заррот дурахшандаву тобон аст ва Мавлое, ки тимсо-ли шухудат бар фарқи ваҳдоният печида ва султон аст; медурахшонӣ анвору мепӯшонӣ ва меорой бар парвона рухсору месӯзонӣ. Байт:

Сӯзанда ба шамъ боли парвона туй,
Бо гумбази дил дар асл ҳамхона туй.
Меафрӯзӣ ту шамъи рухсор чунон,
Ахгард ба васл боли парвона туй.

⁸ Порчае аз ояти Қуръон (5: 55): «Чуз ин нест, ки дӯсти шумо Худост ва расули ӯ...» *إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ*

Илоҳо, туй сӯзанда ва туй созанда, туй офаринандаву туй чунбонанда. Медихӣ ва меситонӣ, бармегирӣ ва мемонӣ. Қалами ризо бар кафи атои туст, ки бар хомаи тақдир медавонӣ. Ба ҳикматат чист, ки Муборакро ба сӯйи худ бурдан наметавонӣ? Қабзаем аз хок ва офаридаи, бардорам аё пок! Тӯдаи хокем пӯсида ва чунки ризои ту бар мо накӯшида. Байт:

Афсурда ба хок ҷисму ҷонем чи гар,
Набвад нигаҳе ба мо ризои ту агар.
Монам ба ҳазор сол гар ёд най,
Фарёдрас аст лутфи Мавлои ту гар?

Илоҳо, хилқат мадор ва масозам ва чунки набошад андар ӯ бар валои ту сӯзу созам.

Ҷой деҳ маро бар дӯзах, ки меҳнати ту бошад ва мадеҳ биҳиштам, ки пайи муҳаббати ту бошад. Дузах сарои ман аст ва чунки ба фармон наям, сазои ман аст. Паймон паймудани ҷуд аз ғафрони туст ва дар пайи фармон будан лутфи маъбуди султони туст. Бахшандаи ва мебахшӣ, офаринандаи ва мепадӣ. Медихӣ роҳ, ки сирот ва мустақим аст ва ту мекушӣ оҳе, ки ба сӯй аз алим аст. Тааҷҷуб най аё Пок, агар як борам ва бас аст бар мани зарра гар муроде надорам. Байт:

Ҷуз нола мабодам андар андозӣ вучуд,
Аз фазлу атову раҳмати поки вадуд.
Меҳостам он, ки дода султони ҷаҳон,
Ҳосил зи ду оламам ғаму дарди ту буд.

Илоҳо, ба фазли ту ёфтам ҳар он чи ки мекофтам. Навмед насохтам ҳақ бар он чи гар мешитофтам. Водии талабро роҳест бас накӯ ва дарёфтани ӯ райби матлаб аст аз сайъу ҷустуҷӯ. Магар омодаи бар ӯ лайлу наҳор, хостаи магар ба аҷзу ниёз аз даргоҳи Холиқу Парвардигор? Дидае бар ӯ магар, ки бошад гирёни ӯ ва банди бар ӯ магар ки бошад ҳайрони ӯ. Муштоқӣ магар аз шайдоён ва тоқӣ магар аз кунҷи узлат гузидагон? Мебахшад Парвардигори ту, ки карим аст ва медурахшад анвори алтофаш бар дилҳое, ки ба-д ӯ ғаним аст. Меҳоҳад, ки туаш меҳонӣ ва металабонад, ки туаш аз талабгоронӣ. Фаҳмидат, ки дар дониш оӣ ва нутқ бахшидат, ки дар хониш оӣ. Дониш он аст,

ки ваҳдат пазири ва хониш он аст, ки аз худ бигзарӣ. Чун гар пазируфтӣ вилоятро ва мутлақ аст, ки баргирифти саодатро. Саодат пайдорист дар сарои охират ва ваҳдат Парвардигорест, ки мехонанд содиқонаш вилоят. [Вилоят] мадорест бар замини осмон ва кирдгорест холиқи инсу чон.⁹ Байт:

То нахли ҳаёт борвар сохтай,
Меҳрат маситон агар назар сохтай.
Дар зулмат фирефтаам майафкан бар по,
Шабро ба зиё агар қамар сохтай.

Илоҳо, бар чумлаи бандагон раҳмат диҳӣ ва бар мани зарраи аз каминон муҳаббат диҳӣ. Бар дурият макун, ки залилам ва бар мадорӣ муҳаббататро аз дилам, ки қалилам. Муҳтоҷам бар вилоят ва ривочам деҳ бар Худоят. Магардонам аз қадаме, ки ба сӯйи ту равояд ва боз мадор аз забонам гар фикри Худои ту гӯяд. Раҳматат ғавист бар осӣён ва карамат қавист бар дилдодагон. Диле, ки аз мо рабудӣ ва набурд як-як ту будӣ. Байт:

Он дили рабудаям бар ошӯби мижа,
Барҳам задай дар олам аз чашми сияҳ.
Надиҳам зи кафи дил ҳаргиз ин шевау ноз,
Илло ба ягонаи Худо, панҷу чи даҳ.

Илоҳо, мабардор ба карамат агар ваҳм аст бар дилмон ва магузор бар хотирам агар таҳайюр асту гумон. Бидеҳ некӣ, ки бар дилмон залолат аст ва бинамо мағфиратат, ки Парвардигори ту бо раҳмат аст. Натавонам бо худ яке ба сӯйи ту пардозам ва ту онам кун, ки дар налми ҳастӣ ба ҷуз аз валои ту нанавозам. Барорандаи нафас ва дорандаи қафасӣ. Магсулонам занҷири умедатро, ки дорам ба сӯйи ту ҳавас. Ризо дорӣ, ки мебахшӣ ба кас ва ту пок Парвардигору ҳамарас. Байт:

⁹ Муборак дар асарҳои худ, аз чумла дар рисолаи «Чихилдунё», мафҳуми «вилоят» ва «валоят»-ро дар нисбати мақому манзалат ва меҳру муҳаббат нисбат ба Имом Алӣ, аввалин имоми шиа ва ҳаҷорум халифаи рошиддин истифода мебарад. Дар исломи шиа, бахусус дар исмоилия, мафҳуми «вилоят»-ро боз дар ҳамбастагӣ бо мафҳуми «имомат», ки даври дуҷум ва ниҳони ҳидоят раҳбарии рӯҳонӣ баъд аз «нубувват» мебошад, истифода мебаранд.

Набвад чу ту пок кирдгоре ба касе,
Султони ҷаҳон ба ҷуз гар фарёдрасе.
Хоҳӣ ба сарои оқибат ёфт ҳузур,
Дарёб вилоят ҳар чӣ дорйҳавасе.

Илоҳо, ба дур наандозам, ки аз дари ту бошад ва бар он мапардозам, ки ба ғайри ту бошад. Бардор ба фазли алимат аз мани осӣ расвоиро ва бигумор бар мани маосӣ бар сӯйи худ шираеро, то ки набӯям ба ҷумлаи ту ва бешике-бам ба вафои ту. Байт:

Созӣ ба навозам, ай навозандаи ҷуд,
Бар ваҷди мани камин, ки дар сози ту буд.
По чинамат он қадар, ки чинданд касон,
Онон, ки зие пеш рақсанд андози ту буд.

Илоҳо, Мавлоӣ агар бар ман биорой ва ту манбаи атоӣ, агар дорӣ бар ман шайдоӣ. Муштоқӣ дар кафи ризои туст ва медорӣ бар он, ки табъи Худои туст. Чудат ғанист ва камӣ дар лутфу атоат чӣ маънист? Фазли покат бе мунтаҳол аст ва атоест шомили ҳар бенавост. Ту бахшандаиву ту парварандаӣ ва ту дурахшандаӣ ба зиёву ту тобандаӣ. Медорӣ ва ту Парвардигорӣ ва бар он сурат аз ризо ки ту дорӣ. Хонандаи дурон ва ронандаи наздикон, дуронро наздик месозӣ ва наздиконро ба дур меандозӣ. Доноӣ бар он чи, ки меоройӣ ва маъноӣ ба сунъу қудрат, ки ту Худой. Байт:

Доност алими кирдгорат ба нақӯ,
Набвад сари нафканда назорат бар аз ӯ,
Бар ҷумлаи коинот донандатарӣ,
Хуршеду маҳу сипеҳр дорад ба ту рӯ.

Илоҳо, шармсорам ва ба ҷуз хиҷлат мое надорам. Бардорам гар ба лутфу раҳматӣ ва мағузорам гар султону бо ваҳдатӣ. Ҷаҳон-ҷаҳон аз ту алтофу инсоф аст ва олам-олам шарофатат аз Қоф то Қоф аст.¹⁰ Нестам зарре гар дар

¹⁰ Дар космологияи исломшиносӣ, вожаи «қоф» номи кӯҳи асроромези ирфониро ифода мекунад, ки дар гирдо-гирди олами ҷисмонӣ қарор дорад. Ибни Арабӣ дар «Футухот»-и худ мефармояд: «Ин кӯҳи бузургест, ки Худо заминро бо он печонидааст ва ҳуди ин кӯҳро ҳаждаҳори азиме ихота кардааст. Худо сару думи ҳаждаҳорро дар гирди ин кӯҳ бо ҳам часпондааст».

назар оям ва нестам бандае, ки дар аҳвол аз худ хабар оям. Партави анвор аз чуди туст, ки бар зарра меандозӣ. Лутфу алтофи туст, гар бандаро аз сӯйи худ бохабар месозӣ. Агар бандаро мубтало созӣ, кашиш туст ва агар Муборакро бо Худо созӣ, бахшиши туст. Ту офаринандаи осмону заминӣ ва ту тавонандаӣ, гар содиқ дори бандаро бар яқинӣ. Байт:

Оне ки замину осмон хостай,
Чун гӯйи намуд дар ҷаҳон бохтай.
Созӣ ту фароз пас бинои ту замин,
Султони атоӣ ину он хостатӣ.

Илоҳо, раҳмат кун, ки раҳимӣ ва мағфират кун, ки каримӣ. Султони бо-раҳмат ва Яздони бомағфират. Аҷзапири дармондагонӣ ва дастгири фурӯ-моягонӣ. Байт:

Ќуз нест зи Кирдугори султони ту кас,
Ай воҳиди поку ай Худои ҳама кас.
Фарёдрасӣ ба ғамгусорони ҷаҳон,
Бар ман ту ато, ки меҳри султони ту бас.

Илоҳо, мадор бар он матлаб, ки меҳоҳанд аз ту биҳиште ва ту нигоҳ до-риям, ки наҳоҳам ба ҷуз меҳрат сарнавиште. Алими Худоят бо раҳмат аст ва кариме, ки ризоят бо ҷуду ҳикмат аст. Зарраи муҳаббати яздонӣ бартар аст бар ман аз биҳишт ва ризвонӣ. Ҷанот асту фирдавсу бар ман муҳаббати яз-донӣ, чи гараш боз аз мани зарра настонӣ. Байт:

Бар ман ба ҷузат муҳаббату меҳр мабод,
Ќуз ваҳдати покат оразу чеҳра мабод.
Мавлои манӣ ато кун аз фазли илоҳ,
Бар ҷони Муборак он, ки ҷуз меҳр мабод.

Илоҳо, агар хомӯш нашинам дилро ҳаракати савдост ва бар ин ҳама, ки нотиқам фазлу баракати Мавлост. Хонони хонандагон туй, султон ва Худои замину замон туй. Лутф дорӣ, ки ато мекунӣ ва ҷуд дорӣ, ки саҳо мекунӣ. Мехонӣ, ки мехонандат ва мерабой, ки мешитобандат ва ту, ки мефиристӣ *ан*

юназзила мин фазлиҳӣ ва ҳам бар ала ман яшвау ту медиҳӣ.¹¹ Фазлу раҳмат атои туст ва рустаной тиннати ҳидояти туст. Боз мадор раҳмататро, ки ғофилонем ва маситон муҳаббататро, ки бозёфт наметавонем. Қудрат ва тавоной мар Худорост, чӣ кунад камина бандае, ки агар алим сӯяш нахост. Хост агар аз Худои туст ва бандаро бар он орошти, ки фидой туст. Чун меҳохӣ, ки шитобад ба сӯят аз бандагон, месозӣ мубтало ба шамъи висолат ҳамчун парвонагон. Месӯзию месозӣ, метарозию менавозӣ. Байт:

Бозигари сунърост шатранҷ ҷаҳон,
Чун хонаи мунаққаш замин асту замон.
Хоҳад, ки пиёда сохт фарзину чи фил,
Аз шарқ ба ғарб бохт, тонисту тавон.

Илоҳо, Яздонию аҷзпазир, султонию бе вазир. Омӯхти одамро *аллама асмои*¹² ва биорост Иблисро маҳз бар бироҳӣ. Доноӣ дар алими қудратат ва биной ба сунъу ҳикматат. Нест ҳамтоят нигоранда ва нест чун худоят офаринанда. Адамро ба салои вучуд меорой ва вучудро ба фанои вадуд медорӣ. Ин ҳамаро ба сунъу қудрат меофаринӣ ва чӣ шавад, ки як шумори Муборакро ба қаринӣ? Алтофат баҳрест бекарон ва инсофат чун қатраест, ки мефишорӣ андар он. Садафро аз қаҳри дарё барорӣ ва қатраро ба коми садаф андарорӣ. Дурр гардонӣ қатраеро ва пур гардонӣ аз маърифат бандаеро. Байт:

Он турфа нигар, ки сохт лӯълӯи хушоб,
Дурр сохтани ту гардам ин қатраи об.
Султони ту сохт сунъу қудрат дорӣ,
Оби ҳаҷарӣ кунад тавонад ҳаҷар об.

Илоҳо, тавонӣ ва агар бар осӣён раҳмат бинмӣ холиқат бо қарам аст ва содиқат дидае, ки бо нам аст. Ғамаи ато, ки ба ғайрат наварзам ва нахлам вафо кун, ки ба ҷуз аз гулшани ту насабзам. Бишкуфон гули бахтамо дар гулистони вафоят ва бичавлон булбули нутқамро дар бӯстони ризоят. Ту би-

11 Порча аз ояти Қуръон (2: 90): «Худо фазлу қарамӣ хешро ба ҳар кас аз бандагони худ, ки би-хоҳад, арзонӣ медорад...» *أَنْ يُنَزِّلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ*

12 Ибораи «номхоро биомӯхт» ишораест ба ояти Қуръон (2: 31): «Ва номхоро ба тамоми ба Одам биомӯхт. Сипас онхоро ба фариштагон арза кард...» *وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ*

хоҳӣ, ки нахоҳам ба чуз аз хоҳиши ту ва ту дор паноҳам, ки накашад дилам ба чуз аз оҳи ту. Байт:

Оҳам ту ато, ки чуз бароят накашам,
Бори ғаму дард ба чуз Худоят накашам.
Лутфу карамат қавист ай манъбаи чуд,
Он оҳ диҳӣ, ки чуз бароят накашам.

Илоҳо, магардон қадаме, ки равояд ба сӯят ва мапушаймон диле, ки шитобат ба кӯят. Меравой қадаме, ки ба кӯят раво доштай ва мешитобонӣ диле, ки ба сӯят ризо доштай. Раво дорӣ, ки равояндай ва ризо дор, ки ризодиҳандай. Мапӯёнам, ки ба ғайри ту пӯям ва маҷӯёнам, ки ба ғайри ту ҷӯям. Байт:

Маштоб дилам бар он, ки набвад ба ризот,
Кам дор ба хотирам, ки набвад ба Худот.
Лутфу карамам ато кун ай махзани чуд,
Он сар мадиҳам ба тан, ки набвад ба фидот.

Илоҳо, пушаймон дор аз бадихоям ва ба дармон гардон ранҷе, ки нест ба чуз ту давоям. Мушкил ту мекушой ва ба сабаб ки ту пок Худой. Чорагарӣ аё Кирдгори ҷаҳон ва боҳабарӣ аё пок Парвардигори оламиён. Натавонам бо худӣ, ки ҷаҳде кунам ва магар ту дил рабудай, ки аҳде кунам. Ба вафо медорӣ, хост агар Худоят ва фуру намегузорӣ, агар ҳаст ризоят. Султони бар ҳар ду олам ва накӯ гардон ба фазли худоят инфиолам. Тинате ато, ки ғубори таҳайюр напазирад ва сурате оро, ки ҷузат оинаи дилам нагузирад. Байт:

Бар тинат ато, ки ваҳму ҳайрат набувад,
Рухсора намо, ки чуз ту сурат набувад.
Бардориам зи кавни мақсуду мурод,
Султони туам ба чуз зарурат набувад.

Илоҳо, Илоҳо бизудо занги залолатро аз оинаи диламон ва бинамо ранги саодат, чунки сафо доштай обу гиламон. Каримӣ, ки мебардорӣ занги залолатро ва раҳимӣ, ки мебахшой ранги саодатро. Қудратат боҳикмат аст ва ҳикматат дар пайи қудрат аст. Сонеию сунъаторо, манбаи ҷудию хилқатнамо. Тавонӣ аз оне, ки тавоной ва оне, кӣ дар ҳама ҷо ту менамоӣ. Байт:

Ҳастии ҷаҳон сурати ороиши туст,
Мавҷуди ҷаҳон ба ҷумла аз хоҳиши туст.
Оростай ба сурати буд ҷаҳон,
Битвонӣ агар хароб шуд, коҳиши туст.

Илоҳо! *Иннамо валиякуму Аллоҳу* ояте¹³ дар шони туст, ва *фатаоли Аллоҳу малик ул-ҳаққу*¹⁴ ва мубин дар султони туст. Ҳозиру нозирӣ, қодиру тоҳирӣ. Аҳде соз, ки паймон бандам, ва ҷаҳде соз, ки фармон барам. Дарде деҳ, ки дармони ту ҷӯям ва аҳде деҳ, ки паймони ту пӯям. Гоме марав агар ба кӯйи ту набвад ва диле маато [ато макун], ки ба сӯйи ту набуд. Байт:

Он ҷой қадам занам, гар кӯйи ту буд,
Он чашм ба нам занам, гар рӯйи ту буд.
Бе ғайри туам *фасаҷиду (фасаҷада)*-нест аба¹⁵,
Чун сачда малак занам, ки рӯйи ту буд.

Илоҳо, бардор аз рӯйам пардаи ғафлатро, ки бедорӣ кунам. Аҷзу ниёзам бигморӣ, ки ба даргоҳи ту зорӣ кунам. Фироқам ато, ки бардорам оҳу фиғон ва муштоқам намо, ки дил созам аз барои ту кабобу бирён. Навҳаи маро пеша гар аз ҷудоихост ва гиря ба ман андеша, ки бо васли ту хост. Натвонам гар бо худӣ самар анҷомам ғамгусориро ва аё Пок мапӯш ту аз ман ҷуду лутфи кирдгориро. Навозонандай, ки менавозонӣи ноямро ва шиносонандай, ки мешиносонӣ Худоямро. Байт:

Фазлу карамат гарам шиносо накунад,
Лутфе ба раҳмат гарам мавосо накунад.
Ин зарраи бемажолро нест ҳадде,
Султони ту то барам тамошо накунад.

13 Ишора ба ояти Куръон (5: 55): *إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا* «Чуз ин нест, ки дӯсти шумо Худост ва расули Ӯ...».

14 Ин ибора дар Куръон (23: 116) омадааст: *فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ* «Пас бартар аст Худои барҳақ, он подшоҳи ростин...» (20: 114). *فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ* «Пас бартар аст, Худои якто, он фармонравони ростин» (23: 116).

15 Ишора ба ояти Куръон (38: 73) *فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ* «Ҳама фариштагон сачда карданд».

Илоҳо, фурӯ монам агар напардозӣ, ту Парвардигор ва ту Омурзгорӣ. Дарёбонам Алимо ва бишитобонам ба сӯят Каримо. Мангар ба исёнам, ки фузун аст ва бикун дармонам, гар атоят парво нааст [нест]. Шармсорам ба кирдор ва тинати хеш, бубахшо ба лутфи Парвардигору раҳмати хеш. Чорае нест самадо, гар парво на аз Худои ту бошад ва мубдае нест Аҳадо, гар аз барои ту бошад. Раво дор Алимо, ки ризои ту чӯям ва вафо дор каримо, ки худои ту гӯям. Машитобонам ба ҳавое, ки манфиат аст ва малағжон поям ба раҳе, ки барғалат аст. Бар он дорам, ки медорӣ ба лутфу ато ва фурӯ магузорам, ки бо ғалатем ва пурхато. Байт:

Медорӣ ба раҳматат он, ки лутф асту ато,
Мангар ба залолатам, ки куфр асту хато.
Мо маъсиятем чумла гар пойу сар аст,
Афван ба каломуллоҳ ки гуфтаст Худо.

Илоҳо, карамат чӯён аст бар мазаллати бандагон ва бадтари бадкунанда моем аз бандагон. Бубахшо, ки афзунем дар гунаҳкорӣ ва макшуф аст бар ту, ки ту Парвардигорӣ. Агар ҳамтои мазаллатам чӯйӣ, нест дар бандагонат чун ман шармсоре; мебахшой ва ё мегузорӣ, ту Парвардигорӣ. Байт:

Гар лутфу атот дар паи саҳву хатост,
Исёни беруни ҳад агар чӯйи зи мост.
Шояд караме, ки гар хатокор манам,
Кас нест ба хурдӣ ман гарат лутфу атост.

Илоҳо, моеҷе чуз хиҷлат надорем ва пояе ба чуз исён ва мазаллат надорем. Умре, ки тихӣ сохтаам бар ғалатӣ ва Каримо бубахшо гар ба ҷуду раҳматӣ. Нестам илоҷу чорае, ки дармон созам ва нестам бар ривоҷ гар худро аз маъсият пушаймон созам. Баргардонам Худоё, ки багардонандай ва пушаймон созам **Илоҳо**, гар пушаймонкунандай. Тавабой, ки меорой равнақи ҳастиро ва ту пайдой, ки менамой заврақи баландию пастиро. Ҳама ороштай, фурӯ нагузоштай, чӣ бодо, ки аё Пок, ки мани зарраро ба сӯят чустучӯ доштӣ? Байт:

Кажӣ нарасад бар ҳар к-оростай,
Ин зарраи бешумор агар хостай.

Султонӣ ба чуду қудратат нест камӣ,
Кун лутфу ато ба ман агар доштаӣ.

Илоҳо, маситон караме, ки бар ман ато кардаӣ мағфирататро ва мапӯшон оразе, ки раво доштаӣ бар ман муҳаббататро. Дил ато, ки ба меҳрат рағбат падида орад ва мусайқал намо вучудам, ки муҳаббати ту ба дида орад. Медиҳӣ табдил адамро ба сарои вучуд ва мениҳӣ дар миёни амру наҳӣ, ки Худои ту фармуд. Боз медорӣ аз амр ки *сирот-ал-мустақим* [роҳи рост] аст, ва меравонӣ ба наҳӣ, ки *фил ан-нор* [дар оташ] аст ва *ҷаҳим* [дӯзах]. Поко, Парвардигоро ба сунъ ва қудратӣ, якеро ба зиён медорӣ ва дигареро ба манфиат ва ин ҳар ду ба бозуи карами байзои туст. Агар меҳроҳӣ ва агар меронӣ, лутфи ҳамаи туст. Байт:

Ҳастӣ ҳама сурати намуд аст бидон,
Аз ваҳдати Ҳаққ ҷаҳон вучуд аст бидон.
Донишони ваҳдат аст дар касрати зот,
Олам ба ҳақиқаташ шуҳуд аст бидон.

Илоҳо, нест мавҷуде, ки маъбудат нақши вучуд бар вай нақшида ва нест вучуде, ки насими атояш бар ӯ навазида. Менамояд, ки тавонад ва мепӯшонад, ки кас надонад. Саҳобият бидон касратро, [ки] ба моҳ мепӯшонад офтоби ваҳдатро. Касрат оинаи сурат аст ва сурат оинадори ваҳдат аст. Сурат осмону саҳоб аст. Ваҳдат дар миён чун офтоб аст. Ваҳму гумон дар пайи адами суратанд. Орифон ва содиқон дар пайи ваҳдатанд. Дарёфтанд ошиқон ваҳдатро дар касрат ва рабуданд ғўи бахтро аз майдони саодат ва ба *зуҳуриҳим зурриятҳум ва аласту би раббикум* содиқанд.¹⁶ Ва ононе, ки ба касрати зуҳури ваҳдоният инкор доранд, аҳли мунофиқанд. Хости илоҳияти зот, ки нури аҳадият қоим шуд. Он аст, ки офтоби ваҳдоният бар осмони ҷаҳорум шуд ва метобад ба дидаи аҳли яқин ва наменамояд бар назара мунофиқон аз рӯи

16 Ишора ба ояти Куръон (7: 172):

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ
«Ва Парвардигори ту аз пушти бани Одам фарзандонашро берун овард. Ва ононро бар ҳудашон гувоҳ гирифт ва пурсид: «Оё, Ман Парвардигоратон нестам?» Гуфтанд: «Оре, гувоҳӣ медиҳем». Дар тасаввуф ин воқеаро «Рузи аласт» мегӯянд, ки дар он ҷонҳо бо Парвардигори худ аҳди бандагӣ бастанд.

хашму кин ва усучудуу ли одама ишора ба осумони чаҳорум аст. Ва *фасаҷадуу илла Иблиса* инкор бар одамӣ доюм (доим) аст.¹⁷

Шеър: Офтоб аст нури ваҳдати зот,
Хост аркон гузид шаш з- ҷиҳот.
Осмони чаҳорум аркон аст,
Шаш паёмбар ҷамъ аст ба ваҳдати зот.

Усчуду-ни малак ба ваҳдат сохт,
Фасаҷаду-ни абой¹⁸ арбаот.
Ҳақимат Кирдгор буд ба маҳз,
То ҷаҳоне намуд сунъати зот.

Гар намешуд абову ҳаст кабир,
Сурате буд, кай шудӣ пайдот.
Ҳикмат ангехту *фасаҷиду*-ни шуд,
То ки з-ӯ зер сохт ҳама болот.

Равнақи ҳасту буд шуд пайдо,
Гуфтем хафӣ буд агар маънот.
Нестат дар фаҳм гар хурдонӣ,
Кас чӣ донад Муборак, ҳикмати зот.

Тавоност ба сунъу қудрат ва нигор ва меорояд хост ҳарчиш [ҳар чизе барояш] ба табъи Пок, ки ҳаст Холиқу Парвардигор. Нест сунъе, ки ҳикмат дар миёнаш нест, ва нест заррае, ки бар ӯ раҳмат мустаонаш нест. Раҳматаш бо карам аст ва сунъаташ намудори адам аст. Метарозад ва месозад, меандозад гӯй дар олам ва худ мебозад. Байт:

¹⁷ Порча аз ояти Куръон (2: 34): *وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَى* Ва ба фариштагон гуфтем: «Одамро сачда кунед!» Ҳама сачда карданд, ҷуз Иблис...».

¹⁸ Вожаи *або* (عبا) маънои «ҷома»-ро дорад ва он киноя аз ҷомаи Паёбар Муҳаммад (с) мебошад, ки дар он мувофиқи ҳадиси *ал-Киса* Ҳазрати Муҳаммад (с) Имом Алӣ (а), Имом Ҳасан (а), Имом Ҳусайн (а) ва Бибиғотима (р)-ро гирд оварда маънои ояти 33, сураи 33-ро шарҳ дод. Дар ояти мазкур чунин омадааст:

إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا «Эй аҳли байт, Худо мехоҳад палидиرو аз шумо дур кунад ва шуморо пок нигоҳ дорад». «Аҳли або» ё «панҷ тани оли або» ишора ба хонадони Паёмбар мебошад.

Бозигари рӯзагорро қоидаест,
Дар хилқати офарида з-ӯ фоидаест.
Некутари фаҳм дар ҷаҳон дониши ўст,
Ҳар чи ки [чизе ки бароят], атост фаҳмро он мойидаест.

Илоҳо, бибоз сарам чун гӯйе, ки ғалтони ту бошад ва ҳам соз қоматамро ба аҷзу ниёз, ки чавғони ту бошад. Агар ғамаст як мӯй бар қоматам ва кай бошад, ки ба уқубат надоматам. Ихтиёр бар туст уқубатро ва бедор бар ҳар чӣ медорӣ ва бармадор аз мани зарра муҳаббататро. Байт:

Як зарра гарат муҳаббат андози ман аст,
Гӯё дар ҷаҳон ба сурат ҳамрози ман аст.
Надихам ба баҳонаи кону имкон сари меҳр,
Бо ҳар ду ҷаҳон ҳамин қадар нози ман аст.

Илоҳо, магуслон [гусаста макун] риштаи меҳратро аз нахли вучудам ва мапушаймонам аз хостае, ки муҳаббати ту намудаам. Ато фармо, ки ту Парвардигор, ва сафо намо ғубори гумон аз тинати мани хатокор. Мангар ба хато, ки осиењием ва тижӣ аз шарафу фурӯмоягонем. Байт:

Бар мо мангар, ки чуз хатокор наем,
Дар банди ҳаво ба чуз гирифтор наем.
Хичлат пайи рӯзагорам андар шабу рӯз,
Чуз саҳву ғалат ба кому рафтор наем.

Илоҳо, бардорам, ки туй Парвардигорам ва фурӯ мағзорам, ки ба чуз ту чорае надорам. Чорасозӣ ва ғамназовӣ ва месозӣ ҳар чи аст ризост ва аз сӯйи илоҳият кам масоз. Ба дур мағардонам гар султонӣ ва ба ҳузур гардонам, ки ту меҳрубонӣ. Меҳоҳӣ, ки нигоҳӣ ва лутф дор, ки ато намудӣ. Нест атоят тижӣ аз қарам ва нест Худоят мунтаҳӣ аз намуди адам. Ҳама вақт ҳозир ва нозирӣ ва нигарони ҷудӣ ва ба раҳмати хотирӣ. Раҳмату ҷуд ва қарам ҳӯи туст, пас барор Муборакро рӯйе, ки ба сӯйи туст. Байт:

Бар мо назаре ато, ки андӯхта сӯят,
В-он шамъи чароғ дарафрӯхта сӯят.
Парвонасифат бисӯхт гар болу парест,
Бо бахту саодат аст, к-ӯ сӯхта сӯят.

Илоҳо, алими мағфират чўяндагонро ва карими маърифат пўяндагонро, бичўёнӣ чўяндагонатро ва мешитобонӣ пўяндагонатро. Байт:

Оғозу саранҷоми фано машварати туст,
Дил доштан аз кас ба Худо марҳамати туст.
Султони ту то ба мағфират хубӣ накард,
Касро чӣ мажולי ба худӣ рағбати туст.

Илоҳо, бисўзонам, хостай агар парвонагонам. Мадорам аз он сўз ва аз он соз ва магузор, ки фурӯ монамат аз он аҷз ва аз он ниёз. Шамъ аст, ки барафрўхтай ва ту парвонасозӣ, меҳоҳӣ касро, ки сўхтай. Байт:

То кас наравой гом, кай зад қадаме,
Дил то накуни кабоб, ку дида наме.
Фазлу карами ту дилрабо буд ба кас,
Аз ҷамъи зи сад ҳазор хоҳӣ ба каме.

Илоҳо, бардорам қадаме, ки ба кўят бардоштаам ва бидамонам тухми муҳаббате, ки ба сўят барпошидай. Ризо деҳ, ки ризоҷўи ту бошам ва фано деҳ, ки саногуйи ту бошам. Аҷзе бахш, ки ниёзгини ту гардам ва шодӣ бахш, ки ғамгузини ту гардам. Нолае ато, ки фиғони ту буд ва бодае ато, ки аз ҷоми султони ту буд. Байт:

Он нола ато кунам, ки фарёди ту буд,
Он бода ба лаб ниҳам [ки] дар ёди ту буд.
Сармаст кунам зи ҷоми ваҳдониятат,
Султони ду аламӣ, гар имдоди ту буд.

Илоҳо, натавонам ба худӣ гар ба сўи ту ситезам ва ту ронам аз худӣ, ки ба сўи ту гурезам. Қавист адуе, ки дастандози ман аст ва лутфат ба мазидаш ғавист, гар дар анбози ман аст. Хонаест дил нуқта, додай бар ману бад-ӯ гуфта. Муҷодилаест чун дар миёни дўсту душман ва муколамаест парешон ҷумову ман. Тақсим ёфт дил бар ману мо ва таълим ёфт яке ба зулом ва дигаре ба вафо. Раҳм намо, бистонам аз «мо» ва карам фармо бигурезонам аз «ман» ва ба дуй мамонам, гар туи Худои ман. Байт:

Бустон зи кафи аду гар мӯрвор (ё мурдор) қавист,
Ё раб ту ато, ки лутфи ҷаббор қавист.
Бо хӯшӣ наметавонам ай Пок раҳид,
З-он фитнагарӣ, ки бар ман ҳар бор гарест.

Илоҳо, паноҳам деҳ аз рақиб ва амонам деҳ аз фандаш, ки медиҳадам фиреб. Оқизонему дармондагон ва на тоқати Иблисам ва на маҷоли Шайтон. Нестам орои муҷодила бо қавидастон. Ту султонӣ аё поку бокарам ва ту мебарорӣ аз бало ва ту мераҳонӣ аз ғам. Медорӣ ба чунин кирдигорӣ ва менигорӣ ба чунон Парвардигорӣ. Уқдакушой бар мушкилот ва раҳнамой ту мустақиму сирот. Фазл дорию ба ҷудӣ, кирдгорию маъбуд. Осиёниему тиҳидастон, барқиёнему фурӯмоёгон. Дармонам кун, ки ранҷурам ва пушаймонам кун, ки аз ту ба дуриям. Байт:

Бозам талаб аз ғалат ниҳодам қадаме,
Раҳме бинамо, ки шофеи дарду ғамӣ.
Н-ояд зи мани залил [ҷуз] саҳву хато,
Набвад зи ту ҷуз атову фазлу караме.

Илоҳо, қабои зиллатам биситонӣ, ки ба дӯш наяфканам ва ҳалқаи бандагиатро ба ҷуз ба кӯш [кӯяш] наафканам. Нотиқ созам, ки санои ту хонам ва содиқ дор, ки Худои ту донам. Нигоҳ дорам аз парешонӣ ва нагзорам ба ғалат рафтор ва ба саҳв малағжонӣ. Парвардигорию омурзанда ва ту ҷудгорию офаринанда. Меорой падида сурати ҳастиро ва меҳохӣ, ки баркашид кисвати баландию пастиро. Сохтай шебу ороштай фароз, фаршиёни базебу аршиёни ба ноз. Нозонро меғудозӣ ва фаршиёнро менавозӣ. Фарш густурдай нишастанро ва арш намудай пайвастанро. Фарозонро ба сучуди нишеб меорой ва нишебонро ба фароз медорӣ. Туй ба сунъу туй ба қудрат ва туй ба ҷуду туй ба раҳмат. *Муназзара* аз ҳамаву *мутобеъ* бар ҳама. Матлубӣ бар толибон ва маъбудӣ бар ошиқон. Байт:

Матлуб туй ба матлаб аз ҳар ду ҷаҳон,
Ҳосил ба ҷуз аз ту нест дар кавону макон.
Хоҳӣ, ки атову раҳмату ҷуд кунӣ,
Созӣ ба ду чашми тар ба сӯят нигарон.

Илоҳо, ту менигарӣ андар он, ки ба ту нигаронанд ва ту мегузирӣ [илоҷ мебахшӣ], ки фиғону оҳу нолагаронанд. Байт:

Ҳар ҷо, ки назар латофати рӯ-т кунад,
Гар санги сиёҳст лаълу ёқут кунад.
Ту қатра-чаконӣ ҷуду баҳри карамӣ,
Дидам садафи даҳон, ки бо сӯ-т кунад.

Илоҳо, нигарӣ бар заррае агар хуршед аст ва агар боз дорӣ назар аз хуршед аз нуру зиё навмед аст. Мутлақи бо анвор ва анворӣ бар ҳама ашқор. Тобонӣ ва дурахшон, султонӣ ва ба ҳар ду ҷаҳон. Медурахшӣ чун офтоб ва мебахшӣ қатрае аз ҷудат чун саҳоб. Боронӣ раҳмату Яздонӣ бо макримат, олимӣ ба илму қудрат ва қоимӣ ба ҷуду раҳмат. Нест илоҳиятро ҳамтой ва шухуди ваҳдониятро ҳампойӣ. Яктоию беҳамто, садтоиву дар ҳама ҷо. Байт:

Андар ҳама ҷо туй, замин асту замон,
Холӣ зи ту нест, гар макин асту макон.
Султони ду оламӣ бо анвору зиё,
Поянда Худо туй дар ин асту дар он.

Илоҳо, доштай заминро чун сатҳе ва барафроштай саморо чун чатре. Само рафъати туст ва замин ҳикмати туст. Ин ҳама ба рафъату ҳикмат доштай, пас чист мани зарраро фурӯ гузоштай? Байт:

Мағзор фурӯ ба раҳматат зарраи ман,
Дил бар макун ай алим аз кардаи ман,
Сар то қадамам ба саҳву, исёну хато,
Покӣ зи ато агар кунӣ пардаи ман.

Илоҳо, вафошиканему ту аҳдпаймой ва дуронему ту наздиктар аз мой ва агар най бар мо, сурати ҳастӣ чист? Ва агар най парво, аҷсому тандурустӣ аз кист? Байт:

Фазли ту гарам намуду ҳастӣ накунад,
Ёрам гарам ту тандурустӣ накунад,
Рангу асару намуду пайдо зи кучост?
Ҳақ то зи пайи бино дурустӣ накунад.

Илоҳо, адам аст ҷойи ман, нақунӣ чун гар ту парвои ман. Доштаӣ ва ме-дорӣ, нагузоштаӣ ва намегузорӣ. Надорем тоқате, агар имтиҳонӣ ва надорем бизоате, магар ки ту султонӣ. Байт:

Бар мо чӣ мажол [маҷол] зи имтиҳони ту бувад,
Дар тоқати банда гӯйи нойи ту бувад.
Гардун шиканад гар имтиҳон медорӣ,
Як-як варақаш гар имтиҳони ту бувад.

Илоҳо, донандаию донои ҳол, бинандаию тавонои зулҷалол. Тавонӣ ва ту биноӣ ва донию ту Мавлой. Нигоҳам дор, ки дорандаӣ ва мағзорам ба худӣ, ки ту ёбандаӣ. Натвонам ба худӣ ҳаракате ва надорам ҳосилу барака-те. Мунфаиламу шармсор, пой дар гиламу ғамгусор. Тихидастему ноилоҷон, даршикастаему норивочон. Надонему натвонем ва на моили ҷисму на қоби-ли ҷонем. На ҷисм костаему на ҷон бохтаем. На бар ин пардохтаему на бар он сохтаем. Байт:

Не ҷисм хароб дар валои ту шудам,
Не ҷон ба шитоб дар фидои ту шудам.
Навмед чу ман зи ҳар ду сар нест касе,
Ё Раб дарёб дар паноҳи ту шудам.

Илоҳо, фуру нагузоштаӣ ва нест мунтаҳӣ онро, ки ту хостай. Чун гар хостӣ фуру нагузоштӣ. Пас чӣ бар вало, ки ба сӯят нагузоштаӣ? Роҳ менамоию зод намедиҳӣ, ба илтиҷо меорию мурод намедиҳӣ. Ба мурод гар донӣ, сул-тонӣ ва агар фуру монӣ, баҳромӣ. Байт:

Сарриштаи рӯзгорам андар кафи туст,
Ин ҳолу хати нигорам ҳафу рафи туст.
Бардоштаи ба ҳарчим [ҳарчи маро] ай соней чуд,
Бар сози ризо наво, гар чангу дафи туст.¹⁹

Илоҳо, ба соз гар бисӯзаму ба навоз гар имрӯзам, ба фардо мафикан, ки баид аст. Мағӯ, ки маро гар дида аст. Ту бинӣ, агар мот [мо туро] нодидаго-

¹⁹ Ин байт дар хошияи тарафи чапи варақи 24 навишта шудааст. Байти матни асосӣ «не ҷисм хароб дар валои ту шудам», ки такрори яке аз байтҳои пештарааст, хат зада шудааст.

нем ва ту гузинӣ, агар мо ногузидагонем. Гар хостат, ки чун туаш нахоҳӣ. Гарат кост, ки чун туаш нанигоҳӣ. Ҳама заррот дар офтоб нигаронанд ва он, ки офтоб дорад менигарад, ранг мегардонад. Лаъл мегардад чун санг асту сиёҳ ва зарра мегардад, агар чи ночиз аст кимиё. Ин аст назари поки аҳад ва чун хостаӣ андар он, ки бингарад лаъл гардонад ҳаҷарерову ёкут гардонад сангрезро. Байт:

Мавҷуди ҷаҳон бар офтобат нигарон,
То бахт гар аст, шуд зиёят бар аз он.
Ҳар зарра, ки дар вай офтобат нигарад,
Он зарра чу кимиёст бинӣ ту дар он.

Илоҳо, ба раҳмати худ назару ба лаънати мо манигарӣ. Муставҷибонем лаънатро ва шақиёнем кирдору тинатро. Парвардигорӣ, аё пок ва бубахшӣ бар мани аз хок. Чораӣ бар бечорагон ва ғамхораӣ бар ғамгусорон. Тихидастонем аз бахту саодат ва шармсоронем ба кирдору одат. Пушаймон дорам, ки саодат ҷӯям ва ба фармонам дор, ки истионат пӯям. Магардонам ба ихтиёре, ки ризоят нест ва мафиребонам бар вижа коре, ки аз бароят нест. Байт:

Он ҷой мабар дилам [гар] ризоят набувад,
В-он ҷой масар-хамам гар поят набувад.
Нақши қадами ту рӯйи бахши малак аст,
Ҳокаш ба сар он, ки сар ба поят набувад.

Илоҳо, намудай он, ки набудаем ва барафзудай кунун, ки ба вучудем. Адамро сурат менигорӣ пайдоиш ва Парвардигорӣ, аё пок ба ҷуду бахшоиш. Ҷумла коинотро ба вучуд меоварӣ, ҷӣ аҷаб, ки Муборакро фурӯ мегузорӣ? Бардор ба раҳматат агарчи бо маъсиятем ва фурӯ магузор бо карамат агарчи мо ғалатем. Хатокорему табоҳқор, ту атокорӣ ва ту Парвардигор. Байт:

Н-ояд зи мани залил ҷуз саҳву хато,
Ғарқам ба халои маъсият то сару пок.
Расво ба ҷаҳонаму қиёмат ба хиҷил,
Ин гумшударо ту гар куни лутфу ато.

Илоҳо, маҷӯ ҷӣ кардаӣ ва мағӯ, ки ҷӣ овардаӣ. Ҷӯяндагонем роҳи сарғалатро ва овардагонем бори маъсиятро. Тиҷоронем аз шақоват пурбор ва

расвоёнем аз хиҷолат шармсор. Нафасе, ки бар мезанем ва ба маъсият аст ин ҳама, ки сар мезанем. Даме, ки фурӯ меравад ва ғамест, ки гулӯ мебарад ба исён суфтем. Бо тағлону (тағлилт) бо ғалатем. Байт:

Пову сари чуз хато надорам ғалате,
Чуз тухму зироате накорам ғалате.
Сар то сари умр маъсият коштаем,
Фардои қиёмат аст дорам дийяте²⁰.

Илоҳо, нест харидоре ба чуз ту исёнамо ва ту судбахшӣ, ки мебардорӣ зиёнамо. Ту раҳматфурӯшию исёнхарӣ ва ту куфрситону имонгарой. Ту бо ҷуду бо атой. Мо ғалат кардем ва агар чи хатое, ту ба ҷуду бахшоиш одатӣ ва надорӣ ба ҷуду ситоиш ниҳояте. Парвардигорию зиллатситон, омурзгорию боисён. Мехоҳӣ агар додай ризо ва подшоҳӣ, мегӯӣ агар касро, ки биё. Агар биё гӯӣ, биёбон гиранд, агар маё гӯӣ дар пайи ҷаҳон гарданд. Созест биёву маё аз як тор ва сароест яъне вогузору навоест яъне магузор. Байт:

Хуш неъма²¹ сарои сунъу созест наво,
Созест дар ӯ баёни ой асту маё.
Ҳар як пайи соз шодмонданд ба рақс,
Ин бо ҳазар аз маё, вай оғаҳ зи биё.

Илоҳо, бидор бар он созам, ки навои туст ва бар он алҳон навозам, ки ройи Худои туст. Шефта гардонам гар мубталой кунам ва гусехта гардонам гар аз даҳр ҷудой кунам. Натавонам ба худӣ, ки бардорам аз вай дил ва ту Парвардигоре, ки [дар] ҳалли ҳар мушкилӣ пой аз занҷири тааллуқот мекушой ва чун хостай онро, ки ту мерабой. Лутфи туст гарам афшой ва гуфти туст сураи ҳастҳоро осор. Алиме, ки беназирӣ ва кариме, ки бевазирӣ. Султонию бо карам, ғуфронию бо наим. Наимест пайдоишат ва раҳмест ба хоҳишат. Натавонам раҳмататро ба шукрате ва бар онам дор, ки бикунам раҳмататро фикрате. Байт:

²⁰ Дийят – *дийя* («хун-пулӣ») як намуди ҷуброни молиявӣ аст, ки дар Арабистони пеш аз ислом ба ҳешовандони шахси ҷабридида мепардохтанд.

²¹ Неъма (نعم) калимаи нидо: чӣ қадар хуб аст!

Бар мо на саре, ки шукри наими ту кунад,
Не дар қадаре, ки фирки фаҳми ту кунад.
Мавлой мани ба шукрат орой дилам,
Як лаҳза ба фикр атои раҳми ту кунад.

Илоҳо, нотиқ гардон, ки шукрат кунем ва содиқ гардон, ки тинат сафоем. Алфозе деҳ, ки нутқам сифоти ту гӯяд ва овозе деҳ ҳалқамро, ки калимоти ту гӯяд. Нафасе ато, ки дами ту занад ва қафасе паймо, ки хамаи ту занад. Ода-те дорем, ки таҳлилу сано гуфт. Ба нубувват дорем, ки вакиле ба Худо гуфт. Дастам зан ба домоне, ки *урвату ал-вусуқои*²² ту буд ва диле пайвастам, ки ба фармони Худои ту буд. Бардор аз тинатам, агар ваҳместу гумон ва магзор рағбатам, агар ғамест ба суду зиён. Мафиребам ба суде, ки дарёб ва мағами-нам ба зиёне, ки яъне хароб. Суд ба савдои ту будан аст ва зиён ба хатои ту будан аст. Байт:

Он аст ба суди кас, ки савдош Худост,
Гардад ба зиён агар на парвош Худост.
Суд аст мисли бихишту дузах чӣ зиён,
Баргир ба майл ҳар яке ройи ту хост.

Илоҳо, зиёнкоронем, надорӣ гар ба нақӯ тинати мо ва шармсоронем агар набардори ту хиҷлати мо. Ғалат аст фикру ройи ман ва бидъат аст ҳама саҳву хатои ман. Талбонам атои ту, чунки хатокардаем ва пушаймонам ба ҳоли худ, ки ҷафокардаем. Бардор аз дӯшам қабои зиллатро ва авф дор, ки бипӯшам ридои раҳмататро. Байт:

Бардори қабои зиллатам дӯш гирифт,
Дар қасди дилам рабудану хуш гирифт.
Гар лутфу атои Ҳаққ набудӣ бар ӯ,
Зи фусӯси май ҷаҳон лабам нӯш гирифт.

22 «Риштаи устувор», ишора ба ояти Қуръон (2: 256):

وَيُؤْمِنُ بِاللّٰهِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا «Пас ҳар кас, ки ба Худо имон оварад, ба чунон риштаи устуворе чанг зада, ки гусастанаш набошад».

Ин ибора дар Қуръон (31: 22) низ омадааст: وَمَنْ يُشْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ «Ҳар кӣ рӯйи хеш ба Худо кунад ва некӯкор бошад, албатта, ба дастгираи устуворе чанг задааст...».

Илоҳо, ба раҳмати худ нигар агар мо зиллатонем ва ба шумати мо мангар, ки буғзат пой дар онем. Нигоҳ дор Парвардигори ман ва мағузор ба ихтиёри ман. Комравоёни маъсиятем ва ҷонсупорони роҳи ғалатем. Исён аст кӯшиши мо, туғён аст пӯшиши мо. Тихидастонем аз илочу чора, хастагонем чӣ ривочу зора. Нағмаороию чорасоз, кирдгорию банданавоз. Тавоной, ки шақиро муттақӣ соӣ ва ту Худованде, ки нест касе ба сунъатат ҳамбозе. Байт:

Шақиро тақисоз дасти ҷуди туст,
Худованди ин латиф маъбуди туст.
Шақиро тақисохтан муфт нест,
Ту Паравдигорӣ, ки ин ҷуди туст.

Илоҳо, беш аст лутфат аз гуноҳи банда ва агар олам-олам аз гуноҳст оганда. Назаре агар ба раҳмат дорӣ, мебардорӣ. Пас ту ҷудкорию Парвардигорӣ. Адам нестист ва ҷунки ту хоҳӣ ҳама ҳастист. Пайдост ҷунки ту меҳоҳӣ ва маъност дар он, ки ту пайдӯ, доштаӣ ва медорӣ. Хостай ва фурӯ намеғузорӣ. Байт:

Бардоштаӣ ту хастагӣ хоҳаду шуд,
Дил костаӣ ту бастагӣ хоҳаду шуд.
Онро, ки ба лутфи худ агар хостай,
З-ӯ по ба ду кавн бастагӣ хоҳаду шуд.

Илоҳо, пеша дорем, ки инкисорӣ кунам ва андеша бигморем, ки шармсорӣ кунам. Паноҳ ҷӯям алтофатро ва илтиҷо пӯям инсофатро. Худо гӯям ваҳдататро ва ба мо гӯям раҳмататро. Дареғ мадор аҷзамро, ки ато кардаӣ ва ба миғ мадор офтобиямро, ки таҷалло кардаӣ. Байт:

Хуршед мапӯшу олам [ам] шаб нақунӣ,
Торик ҷаҳон ба худ муқарраб нақунӣ.
Аз партави лутфу ҷуди султонӣ ато,
Як лаҳза тихӣ зиё ба ё Раб нақунӣ.

Илоҳо, дармондагонему саргашта, фурӯмондагонему тихигашта. Расвоёнему шармсор, заррадоронему тихӣ аз шумор. Агар бишуморӣ зарраеро офтоб аст ва агар фурӯ гузорӣ, олам хароб аст. Ба нуқсонем бе даставу давом ва бо зиёнем на осудаву на ором.

Ҳасраткашонему фусуснок, иллатдаронему дарднок. Мунфаилинем ба шумат ва аҳволи худ ва чӣ бинем ба уқубат ва аъмоли худ. Байт:

Дар шуматҳои аҳвол ба худ мунфаилам,
Аз кардаи зишти хӯ бар худ хицилам.
Султони ато гарам шарофат надихад,
Мо гумшуда дар фаъол, аз худ чӣ кунам.

Иллоҳ, паноҳ деҳ, ки аз худ бигурезам, ва вафо деҳ ки ба сӯйи ту ситезам. Фано чӯям дар бақои ту ва вафо пӯям дар паноҳи ту. Истионат дор, ки малағ-жам ва адолат дор, ки ба чуз ту мағиҷам. Ту поку ман хок. Ту ба фаҳм дориам ва бо идрок. Нотавонем ба худӣ ва ҳукардагонем ба бадӣ. Накӯ дор, ки бидо-нем ва мағзор бар мо, ки нодонем. Байт:

Мағзор ба ихтиёр ё Раб дили мо,
З-он рӯй, ки душмананд обу гили мо.
В-аз мост ба маъсият саропойи вучуд,
Баҳри карам ба сӯт [сӯйи ту] гардон дили мо.

Илоҳо, диле деҳ ки дарёбад маърифатро ва фазле деҳ, ки дарёбад дар ӯ ибодатро. Тамом гардон агарчӣ нотамомам ва ба ком гардон агарчӣ талхко-мам. Фаросат деҳ, ки фурсат ёбем. Ту қаринӣ ва агар мо дуронем ва ту бинӣ бо раҳмат агар мо кӯронем. Алимат чӣ ниёз аст ва каримат банданавоз аст. Бар онам дор, ки Худоят гуфт, ва нуктасанҷонам, ки бароят гуфт. Маравонам гоме, ки ба сӯят нест ва марабоям номе, ки дар ӯ гуфтугӯят нест. Ба ҳавас дорем, ки ҳамарасӣ ва пас мағузоре, ки ғаврасӣ. Бо илтиҷо дор решаи мо ва вафо дор дар андешаи мо.

Саҳвкоронем ва ғалатпешагон ва дарафтодагонему зиллатандешагон. Байт:

Бардор ба лутфу раҳмату ҷуду карам,
Гар чим [чиам], ки ба саҳву зиллату дарду ба ғам.
Фарёдрасиву чорасозӣ пайи дард,
Лутфу карами ту созад ин ҷумла ба ҳам.

Илоҳо, нагун аст бахту толеи мо ва пурхун аст лахати дил аз монеи мо. Монеъдоштагонем аз вафои ту ва гузаштагонем аз ранҷу ҷафои ту. Напай-

мудем ҷафое, ки ба вафои ту буд ва қадам рабудем ба оҳе, ки аз қафои ту буд. Сиёҳбахтонем ва гумшудагон, таборахтонем ва носиягон. Лутфи ту ҷўянд, ки накўй ва фазли ту пўянд, ки бад нагўй. Ту бо атой ва мо бо хато ва ту Худой, мо гумшудаду расво. Байт:

Бо лутфу атову фазлу ҷуду карамӣ,
Султони атову Кирдгори замонӣ.
Мо бандаи маъсият саропо ба ғалат,
Набвад ба миёни бандагонат чу манӣ.

Илоҳо, ба дурему поймоли рақиб ва маҳҷурем бо хаёлу фиреб. Тихида-стонем аз саодат, худпарастонему бо шақоват. Омодагонем ба расвой ва ду-рафтодагонем ба бироҳӣ. Қалилему касир, залилему асир. Бо ғалат пайваста-гонему бо шумат гирифторонем. Паноҳ мечўем, ки алимӣ ва илоҳ меғуем, ки каримӣ. Байт:

жуз хоки дари туам паноҳе набувад,
Султони туам ба ҷуз Худое набувад.
Мақсад зи ду оламам илоҳияти туст,
Ё Раб макунам дигар, ки роҳе набувад.

Илоҳо, маяфканам аз дўш қабое, ки иродат додай ва мабандиам дидаи дил аз сўш [сўяш] бар оҳе, ки басорат додай. Ҳама раҳмати туст агар лутф аст ва агар алтоф ва ҳама инояти туст агар ҷуд аст ва агар инсоф. Бар онам дор, ки созу навои туст ва бар онам бозӣ чун гўй саре, ки ба фидои туст. Хокам кун бар он қадаме, ки мардонат задаанд ва чокам кун сина бар он ғаме, ки сару ҷонат додаанд. Дида кушо, ки нигарони ҷамоли ту буд ва ақида ато, ки талабони висоли ту буд. Мабинам дар он назаре, ки ту нангарӣ ва маншинам дар он раҳгузаре, ки ту дар он нагзарӣ. Байт:

жуз раҳгузари ту хокшинон нашавем,
Бар мо назаре, ки аз дубинон нашавем.
Яктост алими Кирдугорат ҳама вақт,
Раҳм ор, ки ҷуз зи покбинон нашавем.

Илоҳо, сахт аст чунки ба дур дорем ва накўбахт аст он, ки ба ҳузур дорем. Мехонӣ яке ва меронӣ дигаре. Мешонӣ самарӣ ва агар мекашонӣ сиришт-

гарӣ. Ризо дорӣ Кирдгорӣ ва ато дорӣ Парвардигорӣ. Мағзор ки фурӯ монам ва бардор ба чуз ту, ки натавонам. Ғалатем ба коми равои худӣ ва суфтаем ба кому ҳавои бадӣ. Алтофат беш аст бар онӣ афъолам ва инсофат беш аст аё Султони олам. Байт:

Алтоф бурнат аз шумору адад аст,
Зоти аҳади ту поку ҳайю самад аст.
Чуз ҷуду атот нест бари хотири пок,
Алтофу атот бар ду олам санад аст.

Илоҳо, зарраем аз бешуморон ва бандаем на дархӯрде аз бандагон. Заррапарварию ҷудкорӣ ва бандапарварию ту ғамхорӣ. Мепарварӣ зарра, чунки хостай ва мебардорӣ банда, чунки фурӯ нагузоштай. Хостагонат ошиқанду шайдо ва фирефтагонат содиқанду мубтало. Байт:

Чуз хостаи ту нест ошиқ нигарон,
Чуз костаи ту нест содиқ ба ҷаҳон.
Онро, ки алими Кирдгорат талабад,
Маҷнунсифатанду мубтало гирди ҷаҳон.

Илоҳо, лутф ато кун, ки ризои ту ҷӯям ва тан ба вафо кун, ки Худои ту гӯям. Пеша дорем, ки андешаи туст ва ҳамеша дорем бар он, ки пешаи туст. Кӯшише деҳ, ки бикӯшам, ва пӯшише деҳ дар саъй, ки бипӯшам. Ҷасадафгорем, ки ба валои ту буд ва мағзорем, ки ба чуз аз Худои ту буд. Нафасе ато, ки ба сӯйи ту кашам ва ҳавасе расо, ки ба кӯйи ту расам. Байт:

Бар мо нафасе ато, ки сӯйи ту кашид,
Ё Раб ҳавасе ба мо зи кӯйи ту расид.
Ҷисме, ки ба хоки кӯт [кӯйи ту] хокистар шуд,
Мушк асту абир к-ӯ ба бӯи ту расид.

Илоҳо, тихӣ мадор лутфе, ки ато кардаӣ ва фурӯ мағзор афве, ки ба мо кардаӣ. Эҳсони туст агар мо ба исёнем ва фармони туст агар фурӯ мемонем. Бо иродат дорӣ, саодатбахшӣ ва ба саодат дорӣ, иродат мебахшӣ мехоҳӣ агар аз банде. Пас месозаш ҷӯяндае, меҷӯянд ба фармони ту ва меӯянд ваҳдати султони ту. Ту хононӣ, ки мехонандат, ва ту ҷӯёне, ки метаровандат. Байт:

Хонанда туй, ки хонанат аҳли яқин,
Бо шаклу шуҳуду ҳурати зоти мубин.
Доной, ки то ба донишу орӣ зи кас,
Ваҳдат донад бар осмону ба замин.

Илоҳо, меҷӯйӣ бандаеро аз лутфу ато ва мегӯйӣ парокандаеро аз ҷуду раҳмате, ки биё. Чунки мешитобанд, фарёди туст ва чунки сар мебозанд меоди туст. Бар сутур месозӣ қабзае, ки аз хок аст ва ба зуҳур меорой сунъу қудрате, ки аз пок аст. Ҳамадония ҳамарас, ҳамахония на воқиф аз ту кас. Байт:

Донӣ ҳама ҳарчи ҳаст донистаи туст,
Бозори ду кавро дукон растаи туст.
Ороиши шеб кардаи буд фироз,
На заврақи тоқ мӯ ба мӯ бастаи туст.

Илоҳо, шиносӣ бар ҳамаи мавҷудоту нашиносанд аз касе маъбуди Худо [Худоят]. Мешиносонӣ онро, ки хостаи ва мекашонӣ онро, ки ту бардоштаӣ. Таслим доштани кас хостаи туст ва таълим ёфтани кас орастаи туст. Бо ҳикматӣ ба сунъу қудрат ва боазаматӣ боҷалолу раҳмат. Мехонӣ онро, ки нахонадаш аз кас ва медонӣ онро, ки надонадаш аз кас. Ту доноию ту биной, ту шунавоию ту Мавлой. Байт:

Бардор ба фазли поки маъбуди Худо,
Поко, самадо, ҳар он чӣ кардем хато.
Савҳу ғалатем дар сарои вучуд,
жуз нест магар зи Кирдугори ту ато.

Илоҳо, паноҳӣ деҳ ки ато дорӣ ва вафой деҳ, ки ту ҷудкорӣ. Натавонам ба худ аз бас, ки бидонем. Ту тавоноӣ аё пок, мо нотавонем. Мебардорӣ аз хок афтодаеро ва мегардонӣ пок дар миён аз одамӣ баргузидаро. Ту қатрафишори баҳри каримӣ ва ту заррашумори бешу аз кам. Замири мавҷудот маълуми туст ва олам чун работ марзу буми туст. Байт:

Мавҷуди ҷаҳонро ту замири ҳамай,
Дар фаҳму хирад туй назири ҳамай.

Нашнохтиат касе ки ориф-нафс нашуд,
Вар-на ту ба халфаум замири ҳамай.²³

Илоҳо, биёростӣ ба чунину паростӣ осмону замин. Баҳрсозию байзо-
кунӣ, оламороию зебокунӣ. Килки қудратат бар варақи ҳикмат дар нигор аст
ва сурат мепазирад бар он чи ризои Парвардигор аст. Байт:

Бар мо қалам ар ризои маъбуд равад,
Ҳукме ба адам агар ки мавҷуд шавад.
Шак нест ба лутфу ҷуду алтофи алим,
То гумшударо ба сурати буд кунад.

Илоҳо, сурате нигорам, ки шарияти ҳаё пазирад ва раҳмат намоям, ки
мағфирати Худо гузирад. Маравонам қадаме, ки ба қафо заниам ва магардо-
нам тавре ҳам, ки ба хато занIAM. Ручӯъ дор, ки шитоб кунем ва раҳмат ор,
ки ҳастӣ хароб кунем. Фано ҷӯям мутлақ, агар ризо диҳӣ ва вафо пӯям, агар
лутфи Худо диҳӣ. Мубтало гардон ба валоят ва ҳайрон гардон ба васле аз Ху-
доят. Байт:

Дар ваҳдати зот мубтало буд агар,
Фориғ чу ту нест сад бало буд агар.
Осеби замини осмонат нарасад,
Чун пешрави ту Муртазо буд агар.

Илоҳо, ту матлуби ризои агар касро, ки талаб кунӣ ва [мо] мағлубем. Ту
Худой, азбаски муҳаббататро ғолиб кунӣ; атокори ва мучтабо, вафокори ва
боато. Бичӯёнам, ки ҷӯёни ту бошам ва бигӯёнам, ки гӯёни ту бошам. Сабақе
деҳ, ки таҳлили ту бувад ва муҳаббате деҳ, ки ба зоти ҷалили ту бувад. Диле
ато, ки муштоқӣ намуд ва манзил ато, ки ба ҷуз аз ту иштиёқе набуд. Ту фар-
зонасозию чунунпаймо ва ту мардонасозӣ ва агар раҳнамунӣ бар мо. Байт:

Бозам ба раҳи ту гар сару ҷону тан аст,
Созам ба санот [санои ту] нутқу кому даҳан аст.

²³ Вожаи арабии халфаум («пушти сари онҳост») дар Куръон (21: 28) чунин омадааст:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى
чӣ пушти сари онҳост...».

Ҳар мӯй зи мо забон ба таҳлили ту шуд,
Мавлои агар атот [атои ту] дар шони ман аст.

Илоҳо, тавоноӣ бар он тавонон ва ту раҳнамоӣ ба роҳравандагон. Ба раҳмат дорӣ, Кирдгорӣ ва ба ғафлат дорӣ, Парвардигорӣ; Раҳимию доно, Каримию тавоно. Ороишатро нақӯтаре нест ва бахшоишатро баробаре нест. Байт:

Ороишат аз нақӯтаре бартари ман,
Бахшоишат офтобу маҳ ахтари ман.
Авроқ бaсе мазин [ороёфта] афроштаӣ,
Ҳар як варқест аз само дафтари ман.

Илоҳо, медонию метавонӣ, меронию ва ё меҳонӣ. Дастур нест таълими Худоят ва бар он медорӣ ҳарчи ҳаст ризоят. Ҳикмат сози туст ва раҳмат навози туст. Менавозӣ бар он созе, ки ризо додай ва месозӣ ба он созе, ки садо додай. Алҳони туст афғони муштоқон ва пайғоми туст гар ба нола медорию афғон. Нохуни сӯз ва соз мазраи туст. Чунуну кар аз изтиробӣ туст. Байт:

Нашъаи ҳастӣ ҳумор аз бодаи минои туст,
Дилфиребонро ҳаёл андар қади болои туст.
Зорию, аҷзу ниёзу, нолаву оҳу фиғон,
Чумла ин фазлу ато аз раҳмати Мавлои туст.

Илоҳо, медорӣ диле, ки ҳаёли ту хоҳад ва мегардонӣ нотиқ коме, ки ҳамду санои ту хонад. Нест касеро бо худӣ фитрате ва наорӣ, ки бар ҳаёл ту банда дастуре. Атои туст, ки бо касон фитрат пайдост. Мар ризои туст, ки орифонро сурати маънист. Фазли ту дарёст ва бандагонанд чун хас ва карами ту Мавлош, ки шитобандагонанд аз кас. Медарёбад чун хости ризояш ва мешитобонад чун бо кас парвост Худояш. Байт:

Дарёфти ар-ризот [ризои ту] хоҳад чу касе,
Сарбохти аз барот [барои ту] хоҳад чу касе.
Фазли ту расои маърифат сохт зи кас,
Бо худ натавон расид хоҳад чу касе.

Илоҳо, медарёбад ризои ту ва меситезонад касро Худои ту. Надорад бар дар, чунки хост қаринат ва нагардонад мастур, чунки маъност бар замират.

Кашф дорад бар ӯ қулуб, ситора аст ба атову зунуб. Фоил асту мухтор, соней асту ҷаббор. Доност накутарин дониш ва тавоност бар офаринишу тавониш. Байт:

Доност алиму кирдигораш ба наку,
Донанда бари ду кавн набвад ба ҷуз ӯ.
Ҳарчиш [ҳар чизаш], ки дарофарид сурат набарад,
Аз ҳамму атост хоҳ минову сабӯ.

Илоҳо, бардор пунбаи ғафлатро аз гӯшам ва ба дур дор хилқаи мазалла-
тро аз дӯшам. Агар гӯш аст бар алҳони ту дорам ва агар дӯш аст бор бар овози
султони ту дорам. Байт:

Овезаи гӯшам амру фармони ту бод,
Пуштвораи дӯш меҳри султони ту бод.
Пушт аст чу дӯш ҳушу гӯш аст маро,
Филҷумла қабули амру фармони ту бод.

Илоҳо, гарам ато, ки нигарони ту бошам ва аламе ато, ки дар сафи ҷонсу-
прони ту бошам ва вафопеша, ки андешаи ту бошам ва сафосина, ки ҳамешаи
ту бошад. Хонӣ, ки мехонамат ва агар биронӣ чӣ донамат. Мастур аст ҳикма-
тат ва хафо дастур аст раҳматат, агар бикунӣ ато. Байт:

Мастур ба исмату саро ҳикмати туст,
Дастур ба шавқату ато раҳматитуст.
Чуду карамат ба лутфу эҳсон бифирист,
Ҳар чист зи ҳасту буд маъдалати туст.

Илоҳо, бо лутфию бо карам ва ту ба авфию ёварам. Ту Худоию ба волят,
ту намоӣ роҳву бо ҳидоят. Ваҳдат пардаи туст ва ҳидоят кардаи туст. Кардай,
ки пардай, пардай байн, ки дар миён кардай. Байт:

Осмон гардӣ, ки хуршед аст,
Шамс ку кас ба ҷуз осмон дидаст.
Ҷуз паёмбар Худо натвон дид,
Кас фалак ҷуз зи моҳ нашнидаст.

Илоҳо, ба сунъи ваҳдат ҳикмати туст ва ҷумлаи мавҷудот бар ҳикмат аст ва ҳикмат раҳмати туст. Ту Худоию раҳмат ҳамтои туст ва ту зиёӣ, зулмат ҳампои туст. Нест рӯзе, ки дар пай шабе надорад, ва нест шабе, ки дар пай рӯзе наорад ва ин яке раҳмат аст ва дигаре ато. Ва Муборак ба шаб ғафлат аст ва ба рӯз хато. Байт:

Мо дар пайи ғафлат зи шабу рӯз ба касе,
Набвад ба хато чу ман бас имрӯз касе.
Шаб дар пайи ғафлатему рӯзам ба хато,
Шаб яъне Худо надидему рӯз касе.

Илоҳо, атоят нест поёне ва бароят нест дилу ҷоне. Парешонему саргардон ва бо худему волаву вайрон. Тиҳибактему ношинос, шақирбактему носипос. Ҳама исёнему бо залолат ва ҳама туғёнему ба кибру нахват. Байт:

Бо наҳсият омадам саропойу вучуд,
Ќуз нест ғалат ба тинатам рой намуд.
Он ку кӣ атову ҷудбахш асту карам,
Султони ҷаҳон алиму Мавлои ту буд.

Илоҳо, накунем бар ӯ раво гар лутфу атои ту ва ба ғафлат пойбанду ҷунунем бикушояд агар алиму Худои ту. Тавонӣ, ки тавоноӣ ту ва султонӣ, ки Мавлоноӣ ту. Сунъатат нест тиҳӣ, ки пайдоиш надорад ва алиमतат нест гоҳе, ки бахшоиш надорад. Бахшандаиву бахшоянда, орандаиву пайдокунанда. Падид оӣ буду ҳастиро, берун оӣ баландиву пастиро. Байт:

Хаймаи туст равнақи утоқ,
Боргоҳи ту панҷу чор равоқ.
Чархи гардун танобат ахтари меҳ,
Ќумла фармонравоину муштоқ.

Илоҳо, ризо деҳ, ки фармон барем ва вафо деҳ, ки паймон кунем. Шоиста гардонам, ки аҳд гузинам ва пайваста гардониям, ки ҷаҳд каминам. Табдил деҳ равнақи батолатамро ва таълим деҳ сабақи саодатамро. Дарёбам бахт чунки наку дорӣ ва биёбам рахт чунки рафу дорӣ. Мағузорам ба худӣ, ки расвой кунам ва мадорам ба бадӣ, ки ҳампойӣ кунам. Байт:

Мағзор ба худ, ки дил ба пайроҳ шуда ним,
Андар пайи носият ба расво шуда ним.
Рағбат зи пайи бадон дар афъоли ман аст,
Ё Раб ту нигоҳ саре, ки мо по шуда ним.

Илоҳо, манмо орзе, ки айшу ком аст ва марасонам ба ғаразе, ки номусу
ном аст. Барбод деҳ ин ҳама, ки фикрат набарам ва аз ёд деҳ ин ҳама, ки фи-
трат набарам. Талх гардон коми хавосотам ва ях гардон дил аз ҳавосотам.
Байт:

Талхам бинамо чи нозу нуш аст ба ком,
Айшам бинамо чи ҳушу гӯш аст калом.
Он дор ба файзи поки маъбуд маро,
Нотиқи пайи амр агар дуруд асту салом.

Илоҳо, содиқ гардонам тинате, ки ваҳдоният пазирад ва мувофиқ гар-
донам василате, ки яздония гузирад. Диле деҳ, ки бирёни ту бошад ва дидае
деҳ, ки гирёни ту бошад. Қадаме равоям, ки ба сӯйи ту бошад ва адаме атоям,
ки ҳастии ту рабояд. Нафас аз барои ту занам ва қафас аз барои ту шиканам.
Равон ба фидои ту созам ва ҷон ба валои ту бозам. Байт:

Он ҷону дилам ато, ки қурбони ту буд,
В-он ҷуд намо бо амру фармони ту буд.
Мағзор даме, ки бе ту гардад нафасам,
Ҳар лаҳза, ки шуд тихӣ ба Яздони ту буд.

Илоҳо, иродате бахш, ки ба Худои ту бувад ва шаҳодате бахш, ки ба фи-
дои ту бувад. Хароби ту созам ҷисм аст ва агар ҷон ва каломи ту пазирам,
агар аст амру фармон. Махалонам хаданге, ки тир аз мижғони ту нест ва ма-
чаконам хун аз чигаре, ки неш аз пайкони ту нест. Байт:

Аз хаданги тири мижғони ту хоҳам дӯхт дил,
Синаи нолон ба сармони ту хоҳам сӯхт дил.
Мағсулам пайванди занҷири муҳаббат то қиёмат,
Фазли султони ту хоҳам то ба ман андар хати дил.

Илоҳо, носиаму маъсиятпеша, саропо зиллатаму ғалатандеша. Ту ба ҷуду маъдилатӣ ва ту маъбуди бараҳматӣ. Эҳсону алтоф карами туст, ҷуду инсоф дар пешу карими туст. Ту мебахшӣ агар мо саҳвему бо хато ва ту мекушой агар мо пойбандем ба маъсияту сиёҳ. Ато дорӣ бар он, ки хатокорем ва вафо дорӣ бар он, ки паймон агар ба ҷо орем. Шунавой афғон асту нолаи мо ва ту биной дуррафшон астӣ бар дида агар жолаи мо. Бо раҳмию раҳмат ҳӯи туст ва бо карамию марҳамат аз сӯйи туст. Байт:

Бо раҳмату лутфу ҷуд ҳӯи ту бувад,
Бо ҳикмат ҳасту буд сӯйи ту бувад.
Оростаӣ ба ҷуду ҳикмат ду ҷаҳон,
Ҷони ду ҷаҳон ба ҳам шухуди ту бувад.

Илоҳо, ту ҷониву ҷаҳон намуди туст, ту султонӣ, замину осмон ба сучуди туст. Ғамхориву атопеша, ҷудкориву вафоандеша. Алимӣ, ки одамро *алим-ул-асмо* [донанди исмҳо] кунӣ ва каримӣ, ки адамро ба вучуд пайдо кунӣ. Холиқу Парвардигор, розиқи бар мӯру мор. Нест заррае, ки аз хони яғмот [яғмои ту] навола набардорад ва нест ҷунбандае, ки аз ҷоми лутфу атоят пиёлае набардорад. Ҳама сармасти бодаи муроданд ва ҳама офаридае, ки ҳаст бар додаи ту шоданд. Навмед надоштаӣ ва зарреро фурӯ нагузоштаӣ. Байт:

Навмеди дари ту нест мӯр асту чи мор,
Ҳанд ул-қадари ваҳм чи адуест чи ёр.
Филҷумла тихӣ зи хони яғмои ту нест,
Настонадат аз Худо чи мӯр асту чи мор.

Илоҳо, ба дармон медорӣ ва дарде, ки матлабаш давост ва ба фармон меорӣ марде, ки мақсадаш Худост. Мақсадро мақсудӣ ва матлбаро маъбудӣ. Якero медорӣ ба талошу бар ӯ ихтиёру раҳи подош. Ғаврас аст ҷуди Худоят ва ҳамарас аст лутфу атоят. Беҳтарин донишат, ки доной ва бартарин аст хонишат, ки хоной. Алиме, ки қудрат пӯшидаӣ, сарои хафийяти туст ва таълими ҳикмат дар сарои пардаи ҳуҷҷати туст. Байт:

Дар ёфтани ҳақиқату илми яқин,
Дар ҷустан аст осмони рафъат ба замин.

Ин ҷо ба миён касрат омад сифаташ,
То роҳ киро ба ҳақ барад ҳуҷҷати дин.

Иллоҳ, мешиносонӣ онро, ки ту меҳоҳӣ ва мерасонӣ онро, ки туяш меши-
тобонӣ. Медурахшонӣ барқе, ки мурод аст ва мезарафшонӣ хуршеди раҳма-
тро, ки бар ҷуду дод аст. Манбаи бо ато ва матлаи бо зиё. Ҳам ҷойи ту ё Мавло
ва туй бо ҳам ҷо. Байт:

Холӣ зи ту нест кавну амкон ба зиё,
Аз партави лутфу ҷуди анвори илоҳ.
Гар шореҳи фазли поки ҳақ буд тихӣ,
Филҷумла адам физуд било ба Худо.

Илоҳо, паноҳ деҳ, ки гурезони худӣ шавем ва лутфи илоҳ деҳ, ки пушай-
мони бадӣ шавем. Нигоҳ дор, ки маситезам ба ҷафо ва паноҳ деҳ, ки мафире-
бам ба аҷузаи дунё. Анҷоме бар мо ато [кун], ки саранҷоми ту гирам ва номе
деҳ бар мо, ки остони ту мирам. Хокамро шариф аст агар ба валои ту пӯсам ва
ҳалокамро турфаест гар хок аз дари Худои ту бўсам. Байт:

Саҳл аст ба назди сунъу ҷуду карамат,
Ҳастӣ чи кашид кофу нун аз адам аст.
Дорад сифати ато бар ин гуна Худо,
Гар лутф ба мо ато кунад дарду ғам аст.

Илоҳо, дарде деҳ, ки ту бошӣ давоям ва аҳде деҳ, ки ту бошӣ Худоям. Бо
ту нозам, ки ту меҳрубонӣ ва бо ту созам, ки ту мустаонӣ. Меорой ба сифа-
те, ки меҳоҳӣ ва менамоӣ бар тоате, ки меорой. Қалами сунъат дар кафи ҷуд
аст ва менигорӣ ҳарфе, ки шаклу намуд аст. Нигоштаи равнақро, ки супориш
дорад ва ҷӣ гузоштаи мустаҳикро, ки ба сӯйи ту ҳоҳиш дорад. Нигошт қала-
мат ва монёз надошт карамат. Бар фурсат маҷӯёнам, ки ҷӣ бод ва ба ишрат
мапӯям, ки дилшод. Имрӯзро сурати фардо нест ва ин аҷузари кисвати маъно
нест, чунки имрӯзам фирефт мутлақ аст, ки фардо монду гурехт. Байт:

Имрӯзи маро агар ба фардо фиканӣ,
Фардо дигар аст равнақаш пас ту фанӣ.
Имрӯз майафканам ба навда ҷӣ шавад,
Дарёб ба лутфи пок гар Мавлои манӣ.

Илоҳо, нотавонему дурафтода ва саворони хаёлем ба зиллат ранҷур дар пиёда. Манзил гирону пурхун аст ва ҷалили ту султон гар пайи авф аст. Бо худӣ буридам мароҳил нест ва бо бадӣ гардидам кунун, ки маро дил нест. Пой лағжонем ба саву хато ва дурафтодагонем ба зиллату ҷафо. Уқубатро дар мояи тихидастем ва бо шумат пой ба аблаҳӣ бастем. Оҷизонем аё Кирдгор ва мунтазиронем аё Парвардигор. Чӣ кунам агар атои ту набувад? Ва чӣ донам агар Худои ту набувад? Байт:

Мо дасти тихӣ зи чора дар сӯйи худем,
Шарманда зи бандагӣ ба маъбуди худем.
Н-омад самари фитратам ки месуд ба хок,
Як бор зи кай ба фитрати буди худем.

Илоҳо, калимаи маъсиятро пуртору будем ва наҳсиятро занни кирдор ба вучудем. Шақоватро одаткардагонем ва ба манзалат табъият осудагонем. Расвой пешаву ҳӯи мост ва гумроҳӣ андешаву гуфтугӯи мост. Парешонем хотир ба наҳсият ва по дар онем чун шотир ба маъсият. Гумкардагонем сироту мустақимро ва ғарқшудагонем фуроту ҷаҳимро. Мағфират дор Кирдигор, гар гумшудагонем ва ба зиллат мадор Парвардигоро, гар пой дар онем. Байт:

Гар мағфирати ту ҷуду эҳсон накунад,
Ва-р маъдалати ту зуд осон накунад,
Мо гумшудаи халобу зиллат сару по,
Гар ранҷи маро дуру дармон накунад.

Илоҳо, бо саноат аҳадӣ, ва ба истионат самадӣ. Бахшоишро ҷабборӣ ва ороишро ба нигорӣ. Норасоёнро мерасонӣ ва гумроҳонро менамоӣ. Карамии ту мағфиратҷӯӣ бар мост ва раҳмати ту маъдалатҷӯӣ бар мост. Нестмон [нест моро] исъён ба ҷуз пеша ва наоям дар пайи дармону андеша. Осудагонем ба маъсият ва омӯхтагонем ба маъсият. Дар андозии мост, агар маззала-тро қабост, ва парвози мост боли ҳайрату ҳавост. Байт:

Мо бол ба ҳайрату ҳаво бар задаем,
Хорият ба зиллату ҷафо сар задаем.
Ҷуз шумияту наҳсият нарастем ба даҳр,
Домон пайи лиззату ҳаво бар задаем.

Илоҳо, пушаймон дор, ки ба зиллат макӯшем ва дар армон дор, ки хирқаи ғафлат мапӯшем. Роҳе ато, ки хато надорам ва лутф бар мо гар вафопешаем. Байт:

Сарришати пеша к-ӯ хаёли ту бувад,
Андешаи к-ӯ ба зулҷалоли ту бувад.
Поко, самадо ба сӯт [сӯйи ту] созам сару ҷон,
К-андӯхтаи карам камоли ту бувад.

Илоҳо, ҳасему ту каҳрабой, ба ту нарасем магар, ки ту рабой, султонӣ агар дар олам аст ва яздоне, ки атоят дар ҳам аст. Бо ато чун мечӯйи кушо ва ту одил бубахшо, ки манамаи бо рӯйи сиёҳ. Осиёро бартарем ба зиллату расвой ва султонатро бохабарем, ки ба раҳмат мебахшӣ, то нест гуноҳе бахшоиш сурат набандад, то нест абри сиёҳе раъд ба бориш нахандад. Мояи гуноҳ илтиҷост, аҷз ва зорипазирӣ аст агарат аз даре бо Худост. Мебахшояд бо мутаҷарраъ з-он ва мекушояд дари ҷуд бо рӯйи зорикунандагон. Байт:

Алтофи Худо бар он, ки зор асту ҳазин,
К-ӯ дидаи шаккбор резад ба замин.
Бар хоки дари ниёз дорад шабу рӯз,
Оху ғаму дарду нола дорад сифатин.

Илоҳо, ғам ато, ки сугвори ту бошад ва диле бар мо, ки ғамгусори ту бошад. Дидае ато, ки гирёни ту бувад ва дил бар мо деҳ, ки бирёни ту бувад. Синае бодам, ки нолон, ва дидае бодам, ки гирён. Сӯзе бар мо ато, ки дар соз аст ва рӯзи ваҳмро ба фикратем ва сахмро пой бар ғафлатем. Ба залолатем хӯкардагон ва ба батолатем рӯйкардагон. Гирифтори уқубатем ба кирдор ва аз барафтодагони мазаллатем аз пойдор. Шармандагонему хиҷолатгузин ва дарафтодагонему мазиллатпасин. Дар пайи илоҷем аз чораҷӯён ва мунтаҳӣ ба ривоҷем аз ноилоҷон. Байт:

Мо чора пайи илоҷи худ ёфтаем,
Аҳвол наку на бахти худ кофтаем.
Набвад ба хабарам ҷазо сазовори вучуд,
Бо тинати бад ҷӣ рахти худ сохтаем.

Илоҳо, хӯам бо бадон ва рӯям аз шармандагон. Атоят чораи мост ва Худоят ғамхораи мост. Агарм чи ту набахшӣ ва бигӯям пас бахшандае аст чу ту Худоям?

Чӣ кунам илоҷу, чӣ созам дармон? Ва на маро ривочу на мушкилосон. Туӣ Паравардигору бо раҳмат ва манам бандаи хатоқору бо мазаллат. Раҳм намо, ки раҳимӣ ва ҷуд намо, ки каримӣ. Бизудо аз нуге, ки бар дилмон зулол аст ва бинамо раҳме, ки тиннатмон батолат аст. Мақсудӣ бар муродатмон [муродат моро] ва маъбудӣ бар дараҷотатмон [дараҷотат моро]. Ҳоҷотро мақсуду дараҷотро маъбудӣ. Байт:

Маъбуди ҷаҳон муродбахшӣ ба ҳама,
Мавҷуди ҷаҳон ту бод нақшӣ ба ҳама.
Фазлу карами ту бар замин асту замон,
Поко, самадо, муродбахшӣ ба ҳама.

Илоҳо, бар атоят шукрат наоям ва ба лутфи беҳамтоят фикрат наоям. Носипосонем атову карматро ва ношиносонем дар намуд адаматро. Хатоқоронем ҳамеша, табокоронему маъсиятандеша. Нест исёне, ки пеша надоштаем ва нест куфроне, ки дар андеша надоштаем. Ба шумат хӯкардагонем ва ба *ло зулумату*²⁴ дарандагонем. Боз дорӣ агар аз бадонем, меҳрубонӣ ва нагузорӣ, ки подавонем ту Худованди замонӣ. Ҷудкорӣ ва раҳмфишор, намудкорӣ ва Парвардигор. Меомурзӣ онро, ки бар меғузинӣ, ва меомурзӣ онро, ки меомурзӣ. Байт:

Омурзиш агар ба сӯят кас дорӣ,
Султони ту дасти ҷуду ғаврас дорӣ.
Битвонӣ ба табъи покат аз ҳар чӣ ризост,
Бозуи ту *бал ядаху*²⁵ ҳамарас дорӣ.

Илоҳо, тавонову тавонгарӣ ва ту султону ту мазҳарӣ. Қудрат дорӣ дар бозуи ҷуд ва раҳмат дорӣ тарозуи дуруд. Раҳмат Худоеро, ки ӯ Парвардигор

²⁴ Ин вожа аз решаи *зулмот* (торикӣ, сиёҳӣ) сарчашма мегирад. Масалан, дар яке аз оёти Қуръон (35: 20) чунин ибора омадааст: *وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ* «... на торикӣ ва на рӯшноӣ...».

²⁵ «Дастони ӯ [Худо]», ишора ба ояти Қуръон (5: 64): *بَلَّ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُوقِفُ كَيْفَ يَشَاءُ* «Дастҳои Худо кушода аст. Ба ҳар сон, ки бихоҳад, рӯзӣ медиҳад».

аст ва шавқат мар онро, ки бар ӯ интизор аст. Матлаб дорад муҳаббат, яъне зот ва бар лаб дорад шарбат, яъне ҳамду сифот. Ин ҳама бардоштан ва фуру гузоштан ризои туст. Бардориву фуру гузорӣ сохтани Худои туст. Оламест ба ваҳму мо дар гумон, ҳайратест дар ҳам ва мо дар миён. Байт:

Олам пайи ваҳму дар гумонем ҳанӯз,
Ҳам рӯз ба ҳайрату шабонем ҳанӯз.
Аз сурати касраташ ба ваҳманду гумон,
Ваҳдат чӣ қадар, ки мо нишонем ҳанӯз.

Илоҳо, ваҳдат нишонам, ки бигузинам ва ба маърифат расонам, ки мақсуд ҳаминам. Касрат пардадорест, ки ӯро шуҳуд донанд ва ваҳдат офаридагorest, ки ӯро маъбуд хонанд. Ту шиносонандай, ки мешиносонӣ ва ту расонандай, ки мерасононӣ. Ваҳму гумон таҳайюри касратанд. Орифону содиқон дар тафаккури ваҳдатанд. Аҳли гумон мунофиқонанд ва аҳли имон содиқонанд. Агар касрат ба навдаи ваҳдат наосудӣ ва агар ваҳдати таҷалло ба нур менамудӣ, касрат намеофаридӣ. Касрат сунъи зотро ҳикмат аст ва ваҳдат манбаъ дар зоту раҳмат аст. Иқрори он ваҳдат пазируфтанд ва инкори он ба ваҳдат даровехтанд. Байт:

Ваҳдат зи шуҳуд агар халосӣ карданд,
Пас гову харах худошиносӣ карданд.
Олам ба лиқои кибриё муттаҳам аст,
Омад ба лиқо ки ношиносӣ карданд.

Илоҳо, ту наку донӣ, ки андар онӣ ва ту донӣ касат надонад, ки чуниниву чунонӣ. Матлуби он ба кӣ мастур аст ва маъбуди он ба кӣ ба касрат дар зухур аст. Хоста к-онат дарёбанд ва коста к-онат ба сар шитобад. Чӣ гунай бар он корон ва намунай ба мунтазирон. Ёқут дар ҳаҷар печад ва он, кӣ ҷуст бо сӯт [сӯйи ту] дар назар печад. Лаъл ба маъдан аст ва ёқут дар миён аз сангҳост. Гавҳарон бо ҳичобанд ва ёқути кон дар изтиробанд. Байт:

Гавҳар ба ҳичоби баҳру эълон гардид,
Ёқуту ақиқ маъдану кон гардид.
Ҷуз хора, ки ёқуту лаъл гар кӯҳ кани,
З-он теша ба кӯҳи тан, ки осон гардид.

Илоҳо, сахт аст дарёфтанат ва накубахт аст тинати содиқ доштанат. Нест мажоле, ки ба худ тинат сафоем ва нест камоле, ки вучуд ба зинат биолойем. Фазли ту созад, ки созгорӣ ва вучуди ту дарёбад, ки Парвардигорӣ. Сафо медорӣ тинате, ки хостай ва ба вафо медорӣ бандае, ки фурӯ нагузоштай. Ҳама лутфи туст дар саранҷоми банда ва ҳама гуфти туст гар бар эҳтимом канда. Ту онӣ замин, ки бар осмон кунӣ, ва ту онӣ осмониро ба замин ниҳон кунӣ. Байт:

Осмонӣ, замин агар созӣ,
Метавонаш агар замин созӣ.
Саҳл назди ту осмону замин,
Гар чунон хоҳиву чунин созӣ.

Илоҳо, хости ҷаҳонӣ ва барофрошти осмонӣ. Мебозӣ гӯйи ҳикмат дар миён ва меандозӣ манфиат дар замин раҳмат бар осмон. Хокиён талабгоранд ва аршиён бадидоранд. Якеро ба дидор мекунӣ ва дигареро талабгор мекунӣ. Дар талаб медорӣ аз толибон ва муқарраб месозӣ аз аршиён. Байт:

Ҷӯени ту шуд чу кас талабгор кунӣ,
Гирёни ту шуд чу кас ба дидор кунӣ.
Месозӣ яке ба сунъу қудрат дигар,
Ин ҳар ду зи кони туст бозор кунӣ.

Илоҳо, дунё сохтаи чун растаест ва сангу бори охират андар ӯ баста нест. Ту фурӯшанда гар дар кони туст ва ту харандай гар таҳшири нони туст. Бозгаштонро моя диҳӣ ва мучтаҳидонро зора диҳӣ. Иқрор ба шухуди ваҳдат мояи охират аст ва инкор ба намуди касрат тиҳитарин оқибат аст. Яке дар он кор медорӣ, ки *фасаччада* дорад ва дигаре дар ишора медорӣ, ки *асҷиду* дорад. Аҳли ямин андар шумор *асҷиду*-он, ва аҳли шимоланд *фасаччаду*-нон.²⁶ Байт:

Чуз аҳли ямин ба ҷуди Мавло накунад,
Чуз дил ба Худо яқину барҷо накунад.
Доранд *фасаччаду* шимолон ба ямин,
Аз кибру ҳасад зи буғз парво накунад.

²⁶ Доир ба мафҳуми вожаҳои *фасачҷида* ва *асҷаду* нигаред повараки 18.

ки нигоҳ ба Худои ту кунам. Ҷабборӣ бар ду ҷаҳон ва офаридагорӣ бар замин
ну осмон. Султони бар шебу фироз ва яздини рабиву пайи ниёз. Раҳм намо,
як зорам ва карам намо, як интизорам. Маҳбусонем ба зиндони залолат ва
маҳчуронем ба зиёни ранҷу заҳмат. Гирифтронем ба коми айшу тараб ва ду-
рафтадагонем ба коми лаҳву лаъб. Чораро тиҳидастонем ва зораро нахватпа-
растонем. Харобам дар сурати ботин, валоям ба ёси кибру кин. Зиллат қабои
мост ва умрест бар ин сонат хатои мост. Байт:

Бигашт ба маъсият маро умр чӣ бод,
Як рӯз дар ин ҷаҳон надидам дили шод.
Ҷуз нест чу мо дар ин ҷаҳон дасти тиҳӣ,
Ё Раб чӣ кунам агар атои ту мабод.

Илоҳо, агар набахшӣ чӣ кунам? Ва ту Худой манат бандаам, аз мост
саҳву хато, аз туст ҷуду луфту ато. Алтоф пешаи туст, ки бо бахшиш ва инсоф
ҳамешаи туст, ки бо таҳсисӣ. Баҳрест ҷудат, ки каронаш нест ва доварест дар
дарат, ки шарҳу баёнаш нест. Раҳмат дорӣ дар саҳо ва мағфират дорӣ шуҳуду
намо. Мунсарех аз ҳама ва матлаъӣ бар ҳама. Донанда бар замири ҷаҳон ва
офаринандаи замину осмон. Байт:

Дони замири куну имкон чу ту нест,
Мавлое дар офариду султон чу ту нест.
Ороиши ҳар ду кавн бахшоиши туст,
Қоим ба миёни олами ҷон чу ту нест.

Илоҳо, мунаввари зиёӣ ва муссавирӣ, ки меорӣ ва ҳӯй дорӣ дар офа-
риниш ва раво дорӣ дар бахшоиш. Таҳфиф одати туст ва тавсиф ба вилоя-
ти туст. Карамат адолату муҳофизат дорад ва лутфи бо ҳимматат ба афвият
мудохилат дорад. Атоят меҷӯяд исён ва ризоят мепоӣяд мар онро, ки мехонӣ.
Байт:

Хонӣ бар ризо чу хост аз кас дорӣ,
Аз сабки атову ҷуд ғаврас дорӣ.
Лутфу карами ту маъсиятҷӯ ба атост,
Алтоф агар ягона бар кас дорӣ.

Илоҳо, ту нақшу хотаме, ки Сулаймон аст ва туӣ дар миён нуқта, ки бад-ӯш девор нест. Фармони туст, ки бармедоранд девонаш ва амр аз оини туст, ки бар худ месозанд имонаш. Ба ҳаво комравой фармоиши туст ва ба фидо комравой имоиши [имову ишора] туст. Яке ба ҳаво ком мебардорӣ ва дигаре бар замин фурӯ мегузорӣ. Сунъу қудратат муназзаҳи фаҳм аст ва монеи рафъатат мутаҳаййири ваҳм аст. Пай набарад кас, ки чун кунҳийати зот аст ва рай назанад хирад гар фаҳмийат мушкилот аст. Ба қудрат ҷуз назари ваҳм ва ҳайрат нест ва ба ҳикмат нигарӣ ба ҷуз аз саҳм ҳамсурат нест. Нақӯ медонад, ки паидид меорад ва бад-ӯ монанд, ки месозад. Байт:

Донад ба наку, ки буду ҳастист аз ӯ,
Донад, ки чу рӯбаланду пастист аз ӯ.
Орост замири кавну парост макон,
Дар сохтани вучуд дарс аст аз ӯ.

Илоҳо, Холиқи халқият пешаи туст ва розиқи раҳмат андешаи туст. Дар садди пайдоиш ҳамеша ва бар мадди ороиш андеша. Ҳастӣ роиши туст ва друрустӣ саноати туст. Тартиби намудро одатӣ ва алими тайидро ҳидоятӣ.²⁹ Роҳ намоӣ равандагонро ва паноҳ намоӣ гардандагонро. Мерабой чун хости фазли покат аз банда ва мекушой чунки Худостат дар аввалу поянда. Байт:

Фазли ту чу хост мерабояд зи касон,
Онро ки ба фаҳм нест н-ояд ба гумон.
Дар фаҳми ақули халқ гунҷоиш нест,
Бовар чу най, агар замин асту замон.

Илоҳо, хиҷлат ва исёнро оразем, ба зиллат ва гумон ғаразем, тинат ба шақоватем ва саропо зиллат ва батолатем. Бо бадонам суҳбат аст ва бо исёнам рағбат аст. Бардор манзалатам ба атоят ва барор кулфатам бо лутфи Худоят. Ноилоҷонем ва чоратиҳӣ, ва норивожонем ба рӯзгору беҳӣ. Ту ба ҷуду раҳмат ва ту маъбуду боҳикмат. Раҳиме, ки раҳматат қавист ва кариме, ки афватат бар ғавист. Султонӣ аё пок ва ту осонӣ бар мани аз хок. Байт:

Сутлони ту гар ато бар аз мо накунад,
Яздони ту гар авфу парво накунад.

29 Илми тайид, яъне илми ладунӣ.

Мо дасти тихӣ зи моя дар сӯйи худем,
Фазлу карами ту гар бар аз мо накунад.

Илоҳо, шармандагонем ба кардаи худ ва дарандагонем сару пардаи худ. Нодонему нодониста, норавоёнему ношоиста. Ба раво медорӣ, ки ту равогарӣ ва бар саво медорӣ, ки ту парвардигорӣ. Онам кун, ки рағбати туст ва бар онам кун, ки муҳаббати туст. Ту фирдавсу биҳишти манӣ ва агарчи бо ман як ту бихандӣ: Байт:

Гардам ба фироз агар як гард сухан,
Султони ту лаълханду ёқутшикан.
Гардад ба нисорат осмону чу замин,
Ҳоҷат ба қабул нест дар сурати ман.

Илоҳо, шеб нисорат ва фарози гузорат ва наронад аз кас ба маром андар ихтиёрат. Нарасам ба худ, агар роҳ ба ғубори ту нисорӣ, агарам ихтиёрӣ. Бо худ нигарам касиру қалилам ва агар бо ту нигарам ба сафиру сарирам. Бардор сурате, ки бо худӣ нигаронем ва магузор бо назар дузде, ки бо дигаронем. Дидае, ки интизори ту дорад ва аз худ рамидае, ки пой ба кӯҳсори ту дорад. Дарёфта к-онад матлубро дар бар ва сохта к-онад димоғи дил аз он бўям атр. Байт:

Онҳо, ки машоми дил зи бўйи ту кунанд,
Дар шаш манзил зи гуфтугӯйи ту кунанд.
Фарзини фано мураббаи тан бозад,
Кай гашта хичил, ки рӯй ба сӯйи ту кунанд.

Илоҳо, мафарсоям ба чуз аз кӯт [кӯйи ту], ки авсахони ман аст ва макшо-ям ба чуз аз рӯят дидае гар дидбони ман аст. Андӯзем назар яке бо ту нагардад ва барафрӯзем шамъ ва бар саре, ки бо ту ахгар гардид. Бол бар ту сӯзем, агар парвона дорем ва завол ба ҷалоли ту гӯем, агар фарзона дорем. Байт:

Сад болу парам буд бар аз шамъи ту сӯхт,
Сӯзам ба тамом ар дили ҷамъи ту сӯхт.
Ахгар ба шамъи васл гардам шабу рӯз,
Бар чун мани зарра агар раҳми ту сӯхт.

Илоҳо, бидурахшон барқи дилам, ки ба валои ту [би] ҷаҳад ва бихурӯшон равнақи обу гилам, ки Худои ту гӯяд. Нотик дориям, ки пайи ҳамду санои ту бувад ва содиқ дориям тинает, ки бегазанд ба Худои ту бувад. Ба маърифат дорӣ забонамро чунки бар ту кушоям ва ба ҳақиқатам андаро, ки дилу ҷон барои ту фидоям. Агар тариқат аст ту менамой ва агар шариат аст ту меёрой. Фаҳм расои отифи туст ва раҳм Худои муҳофизати туст. Медарёбӣ касро, ки чун ба муҳофизат медорӣ ва мебардорӣ хасро чунки ба фидо нисбат медорӣ. Байт:

Бардоштай чу кас фидои ту бувад,
Гардид фидо чу кас барои ту бувад.
Инҳо ҳама фазлу раҳмати поки туанд
Чун сохтаӣ ба кас ризои ту бувад.

Илоҳо, ризои туст бар медориву ё фурӯ мегузорӣ ва фурӯ мегузориву бар медорӣ. Қудрататро касе анбозе нест ва сунъатро касе пайи розе нест. Султону бевазир ва Яздони бо раҳмату беназир. Алтофро баҳриву инсофро ту сарӣ, ҳӯи бо ато ва агар гӯӣ касро биё. Байт:

Ҳӯи ба ато агар талбагори касе,
Гӯӣ, ки биё шавад касе хору хасе.
Гар зарра бувад гард шуморӣба намуд,
Шахсӣ шудаву агар низори ту касе.

Илоҳо, нестам касе шумориям агар ту бо касон ва нахастаам нафасе ба ғами кас. Рой созӣ агар туам дар нишон бенишониям ва дар шуморӣ, на бо-зиёнияму судгорӣ, на шодониям ба ашрат ва хандониям ба маъсият. Надома-тамро гиря нест ва қиёматамро моя нест. Аз ҳайо ораз пӯшидаам ва бо ҷафо ба ғараз кӯшидаам. Ин ҳамаам бо зиллат ва ҳасад, парвардидагониям бар ин гуна тан ва ҷасад. Байт:

Поям фурӯ рафта ба халоби батолат,
Хабар нест дари чора зи султони вилоят.
Дорад зи сари лутфу атову караму ҷуд,
Шояд, ки мани хаста рабояд зи батолат.

Илоҳо, мадавонам, ки расвой гузинам ва махиroomонам, ки ба ҳаводорӣ хазинам. Бардориам ки расво нашавам ва фурӯ магузориям, ки ва ҳаво маравам. Пурушӯб аст чашми назокати дунё ва пур аз хуб аст расми салобати ин зебо. Паноҳ деҳ, ки бо ту хазинам ва роҳе деҳ, ки ба сӯи ту гузинам. Ба кӯят бар ки қадам занем ва ба сӯят бар ки риштаи худӣ қалам занем. Бигулонам тори муҳаббате, ки дунёст ва бирасонам бароре, ки оқибату сарост. Байт:

Бигустани тори васли дунёст зи ту,
Бартофатни камолу маъност зи ту.
Бар мо на маҷоли кандан аз васи ҷаҳон,
Ин қутӣ ҳаққи ҷамоли Мавлост зи ту.

Илоҳо, бардорам рӯймол бар ӯ наёвезам ва мадорам ҷамоли дил бар ӯ наёмеzam. Магардонам, ки шаҳдкорӣ кунам ва мафиребонам, ки бар ӯ салом кунам. Накашам орзу, ки хом аст аз ӯ ва набарам обрӯ, ки ном аст аз ӯ. Навмедиям пеша дорӣ, ки аз вай бибарам ва решаи пайванд бибарӣ, ки аз вай бикашам. Меосоям дар ӯ, ки роҳат кунам ва мефарсоям бар ӯ, ки ҷароҳат кунам. Мачашон ком аз намакшон, ки лаззат диҳад, ва марасонам ба ному даракаш, ки муҳаббат диҳад. Байт:

Шаҳду намакаш ба талх кун коми маро,
Аз вай ба канорӣ сабру ороми маро.
Магзор бад-ӯ ки дилшодаш дорам,
Барчин ба атову лутф з-ӯ доми маро.

Илоҳо, ба ғубори зулолат оразем ва ба савори маъсият мо ғаразем. Бармонам аё пок агар залолат ва маъсият аст ва ту осонӣ, ки алимат ба худу маъдолат аст. Тавоной ва тавонанда, ту доной ва ту бинанда. Ту диҳӣ агар ҷуд аст ва агар ато ва ту кунӣ буд аст ва агар пайдо. Медорӣ ба ҳарчиам, ки ризои туст ва ту ҷабборӣ чу хасм ихтиёри туст. Ҷаҳанам аст агар ҷой маро ва нақӯст андар ӯ бо ту рой маро. Бо ту бошам агар дар отшам ва пайи ту бошам агар ҷаннат аст нохушам. Байт:

Ҷаннат чӣ кунам агар савои ту бувад,
Дӯузах ватанам дар ӯ чу роҳи ту бувад.

Моро сару кор нест бо хилду ҷанон,
К-он ҷост биҳишти ман ризои ту бувад.

Илоҳо, ҷой диҳам андар он маъво гар роҳи туст ва роҳе диҳам андар он саро, ки Худои туст. Бо ту будан баросудани ман аст ва баросудан бо ту будани ман аст. Донам Худоят, ки алими ман аст ва хонам ризоят бар ҳиммате, ки карими ман аст. Биҷӯёнам, гар ҷӯёи ту гардам ва бипӯёнам, гар пӯёи ту гардам. Хонам алиматро, ки холиқ аст ва донам зоти салиматро, ки розиқ аст. Тавоност ба раҳмат ва Мавлост ба ҷуду мағфират. Боз надоштаву намедорад ва касро фурӯ гузоштаву намегузорд. Байт:

Халоқ нигар ба раҳмату ҷуду саҳо,
Лутфу караму атои маъбуд ба мо.
Ҳастӣ асаре набуд бо катми адам,
Дидӣ ки ҷӣ гуна мағфират карда ато.

Илоҳо, итobatро бо фикрат наоям ва Худоятро бо шукрат наоям. Бо фикрат дор, ки шукри ту кунам ва бо раҳмат дор, ки фикрати ту кунам. Донам алимат, ки пайи ниёз аст ва хонам зоти салимат, ки ба сӯзу соз аст. Бо дардам куну ба зорӣ ва сардам кун дил зи олам ва нопадидорӣ. Мафиребам илло, гар ту ноз кунӣ ва мадуриам, гар илло ту овоз кунӣ. Нола кунам, ки барои туст ва ҳавола кунам, ки ба Худои туст. Маҳвӣ кунам, гар ҷилои худӣ буд ва лаҳвиро мафиребам, ки ту Худои якка бар бадӣ будӣ. Маравониям бо бадон ҳампойӣ ва мадавонам бе хабар аз султонӣ рой. Байт:

Ҷуз ком равони кӯйи сутлон макунам,
Гири ба ҷузаш зи хоку дарбон макунам.
Аз мултамаси ду кавн ҳосил дари ӯст,
Зи-н хоки дар аз сағӣ пушаймон макунам.

Илоҳо, биомӯзам, ки ба кӯйи ту созам ва биомурзам, ки сару ҷон ба сӯйи ту бозам. Тобонам, ки толе кунам ва гузаронам бар худӣ, ки ғоӣ кунам. Ба қавл дорам, ки фидои ту буд ва аз худ бармонам гар бо Худои ту буд. Тавоно гардонӣ, ки тавонам ва ба Худо гардон, ки дил аст ва агар ҷонам. Ба валои ту будан маро тоҷест ба фарқ ва агар торик аст. Ва ба фидои ту будан саодатест ба равнақ ба камини каминон, агар Муборак аст. Байт:

Бахтест Муборак ар фидои ту бувад,
Тоҷест ба торак аз барои ту бувад.
Ќуз нест зи хокат ҳосили ман ба ҷаҳон,
Қалбест Муборак ар ризои ту бувад.

Илоҳо, бақабулем, ки агар сағ аст, пас маро ҷода, ки боми ту фалак аст.
Сағро ҷой бар бом аст ва боме, ки бар соҳиб аз ӯ ном аст. Байт:

Гардуну равоқу тоқ боми ту бувад,
Ҳар як варақи само ба номи ту бувад.
Султони Муборак аст кулли дари ту,
Он ҷош [ҷойяш] муқарраре, ки боми ту бувад.

Илоҳо, марониям, ки ҷой надорам ва фурӯ мағузориям, ки ба ҷуз аз ту
Худой надорам. Фазли ту чораи мост ва адли ту ғамхори мост. Матлабам ри-
зоятро ва дар талабам Худоятро. Ризои туст агар мехонӣ ва ихтиёри туст
агар меронӣ. Ронуш [рондан]-ро ризой ва хонуш [хондан]-ро ихтиёрӣ. Қала-
ми сунъро ба кафӣ ва орази ҳастиро ба ҳафу рафӣ. Дастур нест сунъататро
таълим ва мастур нест тинати мо аз ту, ки алим. Медорӣ бар он, ки сохтай ва
мебардорӣ онро гар ту хостай. Байт:

Бардоштай чу хост табъат зи касе,
Гулҳо шукуфад чу ҳаст агар хору хасе.
Ќўшад зи замини хушк чун хоста гиё,
Монанди чу сабза медамад хоси касе.

Илоҳо, ороиш хоҳиши туст ва пайдоиш озмоиши туст. Хостайӣ чунки
биёростӣ ва паростаӣ чунки барпо доштаӣ. Ҳастӣ бо сурат ризост ва дуру-
стӣ ҳама аз Худост. Донад ва метавонад, шонад ва мемонад. Кулли дониширо
бор аст ва офариниширо Кирдгор аст. Яздон аст ва Офаридагор, Султон аст ва
Парвардигор. Ҷаббор аст, ки ҷаннат нигошт ва Саттор аст гар сақфҳо аз ҳам
фарошт. Байт:

Ҷаббори ҷаҳон гар хилду ҷаннот кунад,
Гардуну мадору чарх пайдот кунад.
Густурд суботи даҳру бинмуд замон,
Аз сунъи Худо ба фазли мавлот [Мавлои ту] кунад.

Илоҳо, хилқатро дар изтиробӣ ва раҳматро дар пайи муродӣ. Атоятро хӯй дар бахшоиш аст ва Худоятро рӯй дар пароиш аст. Алтоф наояд, ки шумор кунем ва авсофат наояд, ки гуфтор кунем. Каримат ... ки андозаш нест ва алимат бечун аст, ки кас ба сунъ анбозаш нест.³⁰ Чудатро ҳисобе на ва нест, ки маъбудатро ҷавобе на. Бохабарӣ дар офаридаи худ ва мо ... назаре дар ҳама оваридаи худ. Нақӯдонӣ ва неқӯбаён ва ниҳон дар ҳама туиву аён. Мастурат нест ки ... ва дастурат нест, ки напазирӣ. Моро ... қалб сафой ва фидоёнро ту хуб намоӣ. Байт:

Чуз нест ки дил сафо зи кас буд вирот [виروي ту],
Лутф ... гар менабару гар набуд зи Худот [Худои ту].
Қалб аз ту сафо ... назардиди манӣ,
Софе чу шавад кун Муборак зи барот [барои ту]

Илоҳо, сафо дор сина гар на варзад кина ва ба қафо дор ... ва бар сина. Қалбро ба сафой ва матлабро ба даро ту мекунӣ. Дидорӣ ту бар интизорон, агар бинамоӣ ва дилдорӣ бар ошиқон ораз агар бикишоӣ. Набинадат аз кас то набинӣ ту андар ӯ ва на гузинадат аз кас то нагузинӣ ту андар ӯ. Фазлро ту атоӣ бар касон ва наслро ... гарӣ аё султон. Байт:

Бунёди вучуд гар зи султони ту кард,
Дар ёд намуд фазли ғуфрони ту кард.
Олам ба вучуди ҳасту буд аз карамат,
Ин ҷо ҳама суд фазли Яздони ту кард.

Илоҳо, мавҷудотро нодида ва вучудотро ба сӯйи худ наёромида. Дил-додагонем ба хавосот ва дурафтодагонем дар пайи лаззот. Комҷӯёнем ва ашратпазир, номҷӯёнем ва нахватгузир. Ибратро боҳаё наоям ва ваҳдатро бо илтиҷо наоям. Хӯйкардагонем ба лаззат ва рӯйкардагонем ба музиллат. Байт:

Дарёб ба раҳматат, ки лутфат ба атост,
Султони ту фазли бахшу маъбуди Худост.
Раҳме накунӣ агар ба зарроти ҷаҳон,
Биллоҳ ба Худо, ки ҷумла маъруму фаност.

³⁰ Мобайни варақи 58 (а, б) аз таъсри об ё ягон моеи дигар хароб шудааст. Аз ин рӯ баъзе калимаҳо намоён нестанд ва онҳоро бо се нуқта дар ин ҷо ишора кардем.

Илоҳо, мадор дарег гар туро раҳмат аст ва мапӯш зиёи раҳматро ба меғ гар туро марҳамат аст. Ту Худое, ки ба лутфу атоӣ ва ту Мавлое, ки ба ҷуду сахой. Пешаи туст ҳама алтоф ва андешаи туст ҳама антоф. Ҷудкорӣ, ки пароиширо сифат ва ба вучуд оӣ, ки бахшоиширо ба раҳмат. Байт:

Ҷуз нест туро ба ҷуду бахшоиши кор,
Андар сардӣ намуду орошишу бор.
Андеша зи ҳасту буд ҷуз нест туро,
Ё Раб ту зиёи ҷуд дар тобиш дарор.

Илоҳо, меороем тинате, ки бо зинат орояд ва менамоем миннате, ки ба ҷуз аз роҳи рағбат афзой. Бо сӯйи ту агар нигаронам ва бо рӯйи ту на бо дигаронам. Ба сӯйи ту сиришти ман аст ва бо рӯйи ту биҳишти ман аст. Ҷаннатро ҷӣ кунам агар най адар ӯ ва миҳнататро ғаниматам чунки нагирӣ ту андар ӯ. Ҷой он аст, ки ту андар онӣ ва Худое, нест ба ҷуз ту гар султонӣ. Шахудро ба Худо туй ва ба маъбуду ҳамто туй. Ягонагиро сазой ва яздонагиро ҳамтоӣ. Кирдгориро барорӣ ва парвардигориро ҳамсарӣ. Ҷабборӣ ҷойдоди туст ва сатторӣ пойниҳоди туст. Байт:

Ҷаббори ҷаҳон агар беруни ту бувад,
Саттори замон агар бидуни ту бувад.
Безорам аз он, ки касраташ ваҳдат нест,
Ҳайрат дар ҷаҳон зи пай ба чуни ту бувад.

Илоҳо, накӯ он аст, ки ту донӣ ва рафуи ҳикмат он аст, ки барандат ба ваҳм ва гумон. Ҳайрат ва гумон қабои ту шуд ва ба машварт осмон ҷой ту шуд. Аҳли гумон ба лиқо найанд ва аҳли ҷаҳон ба само гараванд. Касрат нагунҷад ба ваҳм ва гумон ва ваҳдат нагунҷад бар замин осмон. Муъминонро дар дил ҷойест ва меғунҷад андар ӯ он, ки ту меғӯйӣ Худоят. Байт:

Зоти аҳадияти иллоҳист бар он,
Бешак, ки нагунҷанд ар замин асту замон.
К-андр дили муъминон аҷаб бахшиши ӯст,
Шахсе, ки вилоятш Имом асту Замон.

Илоҳо, сафо дор қалбе, ки андар ӯ нигарӣ ва бовафо дор тинате, ки парасторист сурати дигаре. Ҳастиатро фаност ва парасториатро иқтидост.

Фано мутлақ андар содиқон ва дар роҳи ҳақ андар фидо сару ҷон. Нисоранд ба ризои Худо ва гузоранд қадам ба кӯи вафо. Таслимдодагонанд ва таълимёфтагонанд. Хостагонанд мағфиратзот ва оростагонананд ба маърифат зот. Амрҳо ба сар фароранд ва гавҳари қадаҳо ба каф оранд. Байт:

Андар пайи ишқ сарфи амранд бар ин,
Онон, ки ба ваҳдати Худоянд қарин.
Бозанд барои кирдгорӣ сару ҷон,
Ботин назари ҳақиқати кор бар ин.

Илоҳо, мафиребам ба дунё гар зебо ачузаест ва машикебам ба ҷаҳон гар дунё дурӯзаест. Маёлоям бад-ӯ, ки парронаш ғаш аст, ва маёсоям андар ӯ, ки ғавғояш ба фориш аст. Табиатро муҳолиф аст ва ҳақиқатро мухталиф аст. Менозад, ки шӯх аст ва зебо бар метарозад, гар талх аст ком аз ӯ ва лабҳо. Бардор Худоё аз вай диламон ва масупор бар вай Илоҳо обу гиламон. Бикун маро ришта, ки умед аз ӯст, ва ба ҳиҷил маро рӯй, ки сафед аст аз ӯ. Байт:

Бо холи хаташ маро дил аз даст мадеҳ,
Бо васли каманд агар маро баст мадеҳ.
Сарриштаи рӯзгорам эй пок Худо,
Андар кафи пиразоли бадмаст мадеҳ.

Илоҳо, ба васлаш маёвезам ва бо саҳлаш маёмезам. Гирифтор гар бар ӯ беаҷабам ва ба гуфтор меорӣ, ки бар ӯ ғижам. Ғанимат мадориям суҳбаташ ва ба тинат магузориям муҳаббаташ. Орзӯ мадориям, ки бар ӯ кашам ва тақопӯ мадориям, ки бар ӯ расам. Фурӯ мониям аз ком ва лаззати ӯ ва мадавониям ба кому лаззати ӯ. Вале бар мо ато гар барканамаш ва манзили бар мо саро гар барафканамаш. Тихӣ дорамаш хотир, чу агар зиё аст ва бароямаш ачуза чу агар раъност. Қурбаташро ба рағбат нагардам ва суҳбаташро ба ғанимат шуморам. Инкорамаш агар василаест ва пазираамаш агар манзилат аст. Байт:

Фазли ҳақ агар рабояд аз доми балош,
З-ин баъд бар ин латифа н-оям ба талош.
Он беҳ, ки ба Кирдгор бандам дилу ҷон,
Дил бар канам аз латифаи суду маъош.

Илоҳо, бо худӣ бар ӯ мажол наоям ва ту ғаврасӣ вагарна бар ӯ мисол наоям. Бар монам аё пок аз фанну ройи ӯ ва бирасонам ба фаҳму идрок, ки нагардам аз қафои ӯ. Дарёб, ки ба худ натавонам ва ту изтиробам, ки то худро аз дай бармонам. Мапӯшонам орази ато, ки хато накунам ва макӯшонам ба хато, ки ба ҷафо нагардам. Тири истамро нишона оям ва тадбир дар бешу ками замона оям. Бардорем аз савдо гар дар пайи судем ва ба фаҳм орем аз рӯзе чунки асари ҳастӣ набудем. Ҷуди ту дар пайи атост ва мавҷуди ту дар пайи пайдост. Намуде, ки набуд асаре ва шуниде, ки набуд хабаре. Байт:

Будӣ ба адам набуду ҳастӣ асаре,
Не з-ҳошиаи баланду пасти хабаре.
Дидӣ, ки ба лутфу ҷуду маъбуд чӣ кард,
Ин ҷо пайи гуфти *кун ғайакун* назаре.³¹

Илоҳо, дарсозӣ буду ҳастиро ва метарозӣ набуди баланду пастиро. Адамро ба вучуд кори туст ва қадамро бар буд аз кирдори туст. Султонӣ дар офариниш, имтиҳонӣ дар озмоиш. Тоқате надорам агарам имтиҳонӣ ва бизоате надорам аё пок магарам тавонӣ. Фазли ту созад агар ту хоҳӣ касро ва рӯй бо ту созад агар донистай хасро. Хасро бо кас тарозуш туст ва нокасро ба кас омурзиш туст. Зеро наро бо забарӣ ва забари онро ба зер ту барӣ. Байт:

Зеру забаре кунӣ гар омурзиши туст,
Хоҳи забаре ба зер агар хоҳиши туст.
Андар кафи ҷуди туст ороиши даҳр,
Саҳлест ба наздат адл агар пешаи туст.

Илоҳо, пазири аҷзе, ки маро нек аст ва бигузидӣ ба раҳмат то рӯзе, ки маро танг аст. Чорагарӣ аё чорасоз ва бар мо нигарӣ аё бениёз. Тихидастӣ илоҷу чора оям ва пастӣ аз ҳама хасу хора оям. Ту бо раҳмат ва карам хӯй ва ту бо азамату марҳматҷӯй. Хатокорем ва пурдон аз шумор ва сияҳрӯзагорем, туй пок Парвардигор. Холиқӣ хилқат пешаи туст ва розиқӣ раҳмат андешаи туст. Агар дасте будӣ бар илоҷамон ва на сукуте будӣ дар ривоҷамон. Пайравони ҷонем ва шикастаҳол ва муҳтоҷонем, туй зулҷалол. Байт:

31 «Мавҷуд шав! ва он чиз мавҷуд мешавад», нигаред повараки 7.

Лутфу карами ту пӯшадам савҳу хато,
Вар на чӣ кунам мани саги рӯй сиёҳ.
Гар дасти илоҷ бар кафи ман будӣ,
Боре ба сифат нагаштиам ҳоли табоҳ.

Илоҳо, дорандай ва ту медорӣ, ва бароваранда, ки падид меоварӣ. Табдили адамро қудрати бози туст ва тақсими бешу кам дар паллаи тарозуи туст. Мизони адолатро дар кафӣ ва майдони истионатро дар сафӣ. Ба ҷавлони ҷуд дар тозӣ ва ба майдони вудуд пайи ниёзӣ. Самадиву бемало, аҳадиву зулчалол. Кирдгориву оранда ва Парвардигориву доранда. Байт:

Дорандаи ҳар ду кавну оранда туй,
Аз ғайби адам намуду созанда туй.
Пайдоиши коинон аз катим адам,
Дар маслаҳати вучуд оранда туй.

Илоҳо, адамро табдил бар вучуд додай ва нестиро таъвил ба намуд додай. Ҳавои латиф зиёи туст ва анвори шариф аз зулчалолӣ туст. Шуои ту вилоят аст ва зиёи ту ҳидоят аст. Офтоб ламъест аз анворат ва моҳтоб партавест аз асорат. Анвору зиё касрати зотанд ва иллоҳиятро васфу сифотанд. Байт:

Асфоту сифоту нури анвори илоҳ,
Хуршед ба нур мисле дорад чу моҳ.
Ин ҷо ҳама ҳайрату парешонӣ чист?
Филҷумла зиёи партав аз нури илоҳ.

Илоҳо, нутқат калом аст ва дар калом илҳом аст. Оятест шоҳид, чунки намуда ва *халақакум мин нафсин* ва аҳад чунки фармуда.³² Пайдо орӣ аз фазлу ҳадисат ва дар паноҳ дорӣ аз лутфи иллоҳият. Додаи аслҳоро бо фаръа ривоч ва фармудаи *алмисбоҳу фи зуҷоҷатин*.³³ Ҳукми зот чун равшан асту сунъат чароғ ва ба раҳмат меофарину з-ӯ чунки надонӣ афсус асту доғ. Байт:

32 Ишора ба ояти Қуръон (7: 189): *هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ* «Ҷуст, ки ҳамаи шуморо аз як тан биёфарид...».

33 «Он чароғ даруни шиша», ишора ба ояти Қуръон (24: 35): *مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ* «... Масали нури ӯ чун чароғдонест, ки дар он чароғе бошад, он чароғ даруни шишае ва он шиша чун ситорае дурахшанда...».

Сад доғ маро ба дил зи нофаҳмӣ сӯхт,
Тан з-оташи ҳайратам зи боваҳмӣ сӯхт.
Дар фирк наёмадам ба мисбоҳу зӯҷоҷ,
Ин шамъу чароғи мо зи бораҳмӣ сӯхт.

Илоҳо, ба фикрат наоям дар ҳастии худ ва ба шукрат наоям дар баланду пасти худ. Алимат бо ҷуд аст, ки вучуд паймуд ва ваҳдат маъбуд, ки бар мо вудуд намуд. Содик дор тинатам, ки фазлатрост ва мувофиқ дор рӯҷуъатам, ки бар сӯй аз Худост. Магардонам коме, ки равои туст ва мапушаймонам аз ҳавое, ки ба Худои туст. Дар он нигарам гар ту бошӣ ва дар он дил ва танам гар ту ҳарошӣ. Меосоям бар ҳадде, ки най андар ӯ ва меороям бар ҳадде, ки гумон барад ки якӣ андар ӯ. Байт:

Одам қадами ту остон гирду тавоф,
З-он рӯш [рӯйаш] малак сучуд омад ба тавоф.
Гар хилқату нафсу аҳадӣят набувад,
Кай доштани малак бар ин дар дили соф.

Илоҳо, одамро афзал медорӣ бар малак ва малакро ба зер меорӣ аз бому фалак. Алиме, ки бар осмону замин аст меомӯзӣ бар вай. Ҳикмататро нигоҳест, ки чароғи *илм ул-саморо* меафрӯзӣ бар вай. Ту донӣ ва қаламатро нигорӣ ... хонӣ. Он донӣ, ки надонадаш аз кас ва он хонӣ, ки нахонданаш аз кас. Истиво доираест мар аршатро ва *рӯҳ ул-ҳаёт* нуқтест мар ин фаршатро. Байт:

Дони чӣ агар ҳақиқати кор раҳест,
Арш аст нуқтаи самову истиво доираест.
Хоҳӣ хабари гар аз ало-арши Худо,
Ҳақ *рӯҳ ул-ҳаёти* кунҳият нотиқаест.

Илоҳо, нотиқ дор, ки санои ту гӯям ва содик дор, ки Худои ту пӯям. Магардонам нотиқ гар виروي ту гӯям ва мапушаймонам содик, ки Худои ту пӯяд. Тихӣ дор умрам, ки ҳарфи ту созам ва савҳе мадорам, ки бағайри ту нозам. Хонам ваҳдататро гар алими ман аст ва донам набувататро гар мустафои ман аст. Адолат дор, ки аломатгирам ва ба раҳмат дор, ки надоматпазирам. Пушаймонам дор ба кирдоре, ки ғалатем ва магардонам диле, ки дар пай суду

манфиатем. Бардор орзӯе, ки бар дилҳомон дунёст ва магузорам бар он рӯйе, ки фиребадмон ҳар чӣ қадар, ки агар зебост. Байт:

Бо рӯйи ту мавху дар фиреби ту шудам,
Ҳайрони қади чу сарвзеби ту шудам.
Он дор маро ба фазли маъбуди Худо,
Байзoi чу баҳру ман нишеби ту шудам.

Илоҳо, бигсул [гусаста кун] риштае гар умед аст маро бар дунё ва би-фиреб маро бо рӯйе, ки аз туст бо латофату зебо. Маолой [олуда макун] маро ба фаное, ки бақое нест ва макшой маро дида бар он, ки ризои Худои ту нест. Фонист ҷумлаву ту бақой ва султони бар ҳам ки нест чун ту Худое. Дорам чу ту Парвардигоре ява омурзанда ва фурӯ магузорам, ки ту Кирдгори ва бахшо-янда. Тихӣ дорам умерст ба лаҳву хато ва қачӣ дорам комест ба саҳву қафо. Ба кирдор шармандагонем ва ба куштор пойлағжандагонем. Наҳсиятро пеша оям ва маъсиятро андеша оям. Набастем ба аҳду вафое ва на бо ҳақ ба ризои Худое. Байт:

Бо аҳди азал вафо набастем даме,
Бо лам язали Худо нахастем даме.
Бигашт ба маъсият зи мо умр тамом,
Як бор рух аз ҳайо нашустем наме.

Илоҳо, ту бо мададӣ чӣ гар аз мост хато ва бадӣ. Ту бо қарамӣ ва бо ато ва ту Мавлои манӣ ба мағфирату бо вафо. Манигар гар ба саҳву ғалатем ва масур, [марон] ки бо лаҳву музиллатем. Ту алим ва бо аломат ва ту қаримву бо қаромат. Чӣ қунам, ки мухталиф-қаҳдем ва чӣ қунам гар ба қибр ҳарифи ҳасадем. Об ба сафокорист ва бод ба ҳаводорист. Хок бо раҳ гузорӣ ва оташ бо шарор. Одамист андар миён бо ваҳму ҳайрат. Бигароям яъне бар эшон ва бад-ӯ мақунам машварат. Байт:

Одам ба миёни ҳайрат омад ғамгин,
Дар шаш дару чор табъ ҳайрону ҳазин.
Ҳар як ба ҳаёли хеш дар кашмакашанд,
Андар чапу рост зеру боло ба яқин.

Илоҳо, тихидастем бе илоҷу дармон ва ту нек, ки пастем на ривоч бар мо ва на осон. Ту алиме, ки ба ривоч ва чора ва ту кариме, ки бо илоҷи ғамхора. Ту он, ки дардро бар давой ва ту Худованде, ки бар банда мушкилосонӣ. Чорагарӣ бар чорагумон ва бохабарӣ бар ҳоли дарафтодагон. Натавонам ба худ, ки шитобе кунам ва на онам дил, ки ба сӯйи ту кабоб кунам. Ту раво, гар норавоёнем ва ту биной деҳ, ки ба сӯйи ту шитоб наям. Ғам деҳ бар мо, ки гар ғамгусорӣ кунам ва даре бинамоям бар ӯ, ки хоксорӣ кунам. Дидае деҳ, ки ҷӯйборӣ кунад ва ақидае деҳ, ки ҳушёрӣ кунад. Дарёбам алиमत, ки вилоят аст ва бинозам хулқе гар ҳамият, ки пайи ниҳоят аст. Байт:

Дарёб ба фазли ҷуд султони само,
Фарёдрасиву Кирдигори ба ато.
Бахшандаи бокаромату ҷуд туй,
Бар мо манигар ба зиллату савҳу хато.

Илоҳо, афв фармо гар залилонем ва рафд фармо далқи мазаллатамро гар мо каминонем. Мубаддалем ба хато ва маъсият ба маъталем ба ато ва мағфират. Бубахшо гар бахшояндай ва бикушо гар кушояндай. Бо суд тихидастонем ва бо зиё афтидагонем. Байт:

Чун кунам ё раббо бар ӯ пайдо,
Мояе нест бар кафам фардо.
Мо сазои ҷаҳнаму асфал,
Накунӣ гар ту ҷуду лутф ато.

Илоҳо, ба исён чу мо камест ва ба зиён сазоворем бар он, ки ҷаҳнам аст. Ҷойи барқарори кирдорем ва рой аз он сӯй, ки ба маъсият вароем. Ҷустан аст дар пайи мақсуд ва ёфтан аст ҳар чӣ бихоҳӣ аз маъбуд. Талабгорӣ чӣ агар, ки бо гавҳарӣ ва сифати ғавос ба каф дорӣ магар, ки сарӣ. Ёқут бар кон аст ва кӯҳкан магар, то ки туро ҷон аст. Лаълро ба маъдан ҷонест ва дарёфтан аст ба машақат агар туро бар ӯ роҳест. Кофтагонанд аз бас ёфтагон ва шустагонанд даст аз рухи ҷон. Байт:

Гар аз рухи ҷон ту даст шӯйӣ мардӣ,
Дар мулкати ҷисму ҷон накӯй кардӣ.
Андар сафи содиқонӣ аз аҳли яқин,
Андар малакон ба табъ-хӯйӣ кардӣ.

Илоҳо, хостагонат ёфтагонанд ва онро гар хостаӣ фуру намонанд. Фи-
доиён ба ризои туанд ва дастнишастагон ба Худои туанд. Онат к-ӯ ризои ту
хостӣ, онат ки туаш талабгор сохтӣ. Мехонандат ки ту хондаӣ ва медонандат
гар ту донистаӣ. Донистагонро ҳимояти туст ва роҳравандагонро байъати
туст. Чун хости ҳақ гар талабонӣ ва диҳад бад-ӯ лутфу аторо ва бикашонад ба
сӯйи худ шоҳ асту ё гадоро. Воситаи мост ҳикматро ба сунъу қудрат ва хоста-
ниҳост *мартабул-иззат*-ро ба нусубати ҳикмат. Медарёбанд онро ки партоф-
таи назар аст ва менишонанд онро ки на нахлу на самар аст. Бесамаронро
бесамар гардонад ва беназаронро боназар гардонад. Байт:

Онро ки ба нахлу бо самар нисбат нест,
Бо нахлу самар кунад зи кас фикрат нест.
Дар фаҳм нагунҷад он ки н-ояд ба камон,
Орад ба вучуд онки з-ӯ сураат нест.

Илоҳо, менигорӣ бар лавҳи адам сурате, ки ҳастирост ва метарозӣ ну-
субате, ки баланду пастиро. Ин ҳама нигориши қалами ҷуди туст ва ин ҳама
пайдоиши караму лутфи маъбудӣ туст. Дониву медонӣ ва сунъатро тарозуӣ.
Мизони адолатро бар кафӣ ва ба майдони саноат тарафи созишро ба форис
ва орошро ба хоҳиш. Дармонӣ мар дардро ва ҳакимонӣ мар занги зудудро.
Дорӣ бар паймонро ва моҳруӣ бар нозукчеҳрагон. Андозатро нест қудрате
ва бениёзатро нест баробаре. Яктой ва беҳматоиро сазо, ғаффорӣ ва саттори-
ро раво. Ў ҳадди аҳадият турост, шоҳиду шаҳудият турост. Султоне, ки яздо-
нат гувоҳст ва яздоне, ки султонат Худост. Байт:

Султони ту офариди яздон набувад,
Яздон ба виро хабар з-султон набувад.
Ин ҷо бари вай мутаҳир аз ваҳму гумон,
Яктост гар аз ту дил парешон набувад.

Илоҳо, бардор занге, ки дуист аз оинаи дилмон ва сафо дор тинате гар
бар обаст комамон. Тавалло дорам ба зоти ту ва биёроям васфу сифоти ту. Ба
ёдам дорам, ки фаромӯш накунам ва нотиқ дориям гар хомӯш накунам. Маг-
сулонам торе, ки муҳаббати туст ва мапушаймонам хобе, ки ба фикрати туст.
Паноҳ деҳ, ки мафиребадам адуӣ ва ризои ту ба баҳри чиам гар ту кардӣ. Ту

нак бидонаш, ки медонӣ ва ту бипарвараш, ки бандаро мехонӣ. Меҳрубонӣ чу хостӣ аз бадон ва метавонӣ чунки орошти замину ҳам осмон. Байт:

Оростаӣ замину гардуну мадор,
Поку самадӣ ба қудратат нест шумор.
Хоҳӣ бадӣ гар кунӣ само асту замин,
Саҳл аст ба назди сунъи покат ҳама кор.

Илоҳо, бинигор қаламе, ки бар лавҳи тақдир аст ва бигузор дар ӯ нуктае гар ба фармони ту пазир аст. Амрат парвои мо гардон ва меҳратро ва аз мо наситон. Ба ту супорам чу агар раво нест ва ба ту нисорам чу гар қисму ҷо-нест. Бипазир аҷзе, ки бо ниёзи туст ва бигузоре бар даре, ки бениёзи туст. Оҳ бар ту кашам чу агар фироқам диҳӣ ва роҳ бо ту равам чу агар иштиёқам диҳӣ. Рӯй ниҳам бар хокат чунки набардорӣ ва равон сипарам ба зоти покат чунки туам фуру нагузорӣ. Мабарам ҳаёле, ки вирои ту бандад, ва мапарам ба боле, ки вирои ту нарад [наравад]. Алимо гариам [гар маро] ва салимо ту гариам раҳимӣ. Нест гар ба раҳмату ато най ва нест, ки ба мағфират ва вафо най. Байт:

Набвад ба вафо гар раҳмат нест қарин,
Дар хилқати сунъатат нигар нест дар ин.
Ороиши ҳар ду кавн пайдоиши туст,
Ҳар чист дар осмону гар чист замин.

Илоҳо, оламу одам хилқат намудӣ ба як дарк ва бузург аст олами ҷаҳон ва одам аст олами кӯчак. Ту Кирдгоре, ки меғунҷонӣ оламо дар одам ва ту Парвардигоре, ки менамоӣ оламо дар олам. Оламо одам хатм намудӣ ва одамо дар олам фармудӣ. Пайдо сохтӣ ободониرو ва бар ӯ андохтӣ вайрониро. Оростаи куфр ва паростаи ислом. Шукрататро наоям пай дар дарду дар салом. Одамо бо сарор медорӣ ва малоикро бо нигор меорӣ. Якero мехонӣ, ва дигарero меронӣ. Байт:

Гардуну нишеби раста бозори Худост,
Нақди ду сарош бар кафи бори илост.
Ҳикмат ба миёни ҳар ду бозад шатранҷ,
Гоҳе ба шаҳаншоҳиву гоҳе чу гадост.

Илоҳо, биёмӯзам илми вафо гар таълим гирам ва барафрӯзиам чароғи дил ба сафо гар бо ту гузирам. Парасторамат аё пок ба таваллот ва дарёбамат мани хок ба ҳидоят. Муҳаммадию Алӣ-намо, аҳад ту ва Алӣ-уллоҳ, «Мим» агар ҳеч аст, «бе» бигӯйӣ дар олам гар Худой мар туро кист. Байт:

Орифӣ дарёб агар бар *нафсуху*,
Бишнаваз аз Аттор *рақд ул-сируху*
Нуқтаи ҳаққу муҳаққ андар баён,
Гуфт гар н-ояд туро ваҳму гумон.

Аҳмад аст ин ҷо аҳад эй марди кор,
Сирри ҳақро бо ту гуфтам ошкор.
«Мим»-ро бардор Аҳмад шуд Аҳад,
Фаҳм кун маънии *Аллоҳ ул-самад*.³⁴

Ҳам зи қавли Бедил аст андар баён,
Мисрае якчанд дорад дар нишон:
«Забонам қобили ҳамди Худо шуд,
Ки бо номи Муҳаммад ошно шуд».

Дил аз тафсири ин исм аст огоҳ,
Зи рамзи маънии Алҳамдулиллоҳ.
Дар олам чун садаф дарҳам шикастам,
Гар омад гавҳари номаш ба дастам.

Зи оғӯши аҳад як «мим» чӯшид,
Ки берангӣ лаби рангӣ пӯшид.
Нагардон ҷилва ҷуз сози навоӣ,
Набуд он «мим» ҷуз бар худ гувоҳӣ.

Зи Аҳмад бар Аҳад чизе баромад
Агар «мим»-е фузуд он ҳам яке буд.
Муҳаммад зоҳиру ботини Худованд,
Надорад мавҷ ҷуз бо баҳр пайванд.

³⁴ Ишора ба сураи Ихлос (112): *قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ* «Бигӯ: Ҷуст Худон якто, Худое, ки дар хочат ба ӯ рӯ оранд, на зодааст ва на зода шуда ва на ҳеч кас ҳамгон ӯст».

Садои сози якторест ин ҷо,
Гуҳар як мавҷ ҳамвор аст ин ҷо.
Забон то мекушой мавҷ пайдост,
Дигар хомӯш бошӣ ҷумла дарёст.

Пас бечунӣ ваҳм аст ва бечигунагӣ саҳм аст. Ин ду ҳолатро сурати дурангӣ аст ва оламе, ки ҳақиқатрост бар дигар занг аст. Он, ки туаш ба ваҳм гунҷидаӣ ва яқин аст, ки аз Худой ту рамидаӣ. Агар матлаб бо бечунӣ ва чигунагӣ аст, пас сучуди малак бар Одам чӣ маъно аст? Иблис инкор намуд ва Одам асрор рабуд. Матлаб агар бечунӣ мебуд, пас Пайғамбар *ман арафа нафсахум намефармуд*.³⁵ Чунки матлаб дар ориф будани нафс аст, пас дар раҳи набӣ ҳотиф чӣ шак аст.³⁶ Байт:

... вақти ҳотиф ба ҷаҳон³⁷,
Овоз в-зӯ зи олами ғайб бар он.
Ин ҷо ба шаҳуди касрат омад ваҳдат,
Кофир буд он, ки мункири мутлақ аз он.

Илоҳо, инкорон мункиранд ва шоҳидон суратпазиранд. Якеро ба қабулӣ меорӣ ва дигареро ба фузулӣ мерезӣ. Боз медорӣ якеро ва раво медорӣ дигареро. Ҳама накӯст чунки ризо доштаӣ ва ҳама фазли туст чунки биёристай. Ободонист оламо бар сар аз бадон ва вайронаест оламо бар сар аз некон мондагӣ. Бадонро майл ва авҷ бар сар аз дунёст ва некуонро уруҷ бар олами болост. Бадон оламо *музайян* доранд, ва некон ба *таън* ва *лаън* оранд. Бадон ба нафс мубталоанд ва некон ба бақо мубдалонанд. Олам киштзорест мар оқибатро донанд; мекоранд дар ин ҷо ва дар охират медараванд. Ояте дар ин шон аз Ҳақ аст *ад-дунё мазраъатул ахират*.³⁸ Байт:

35 Ишора ба ҳадиси *مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ* «Касе ки худро мешиносад, Худой худро мешиносад», яъне Худошиносӣ аз худшиносӣ сар мешавад.

36 Ҳотиф (*هاتف*) – овоздиханда, нидокунанда; *هاتف* марг.

37 Ду вожаи аввалини ин мисра бо мурури замон пок ва ноҳонданӣ шудаанд (в. 72а)

38 Дар асл ин оят не, балки ҳадисе аз Паёмбар Муҳаммад (с) мебошад, ки мефармояд: «Дунё даравгоҳест мар охиратро». Яъне ҳар коре, ки дар дунё анҷом медиҳем дар охират самари онро хоҳем чашид.

Роҳест ки машварат саранҷомаш нест,
Бо кас зи ту маслиҳат дар анҷомаш нест.
Ин ҷо ба канор будан аз ваҳму гумон,
Сарришта ба ҷуз ба каф [дигар] зодаш нест.

Илоҳо, тиҳӣ дор, ки бо ваҳм наоям ва ба роҳе ор, ки бо саҳм наоям. Бар монам агарчи пурхавф аст ва барҳана донам агар чӣ пурбарф аст. Пой магардониям гар пас кашем ва боре фурӯ магародониям, ки ёса кашем. Ба фусуси даҳр дармон макунам ва бадин наварус давон макунам. Мафиребамаш, ки аёрест ва мабӯсамаш, ки на корест. Маҷилон [ҷило мадеҳ] рахше, ки сафеда кашад ва мадавон бас, ки бўса диҳад. Маситонамаш даме, ки ба ҳаваси ўст ва мадавонамаш қадаме, ки қафои ўст. Ту нигоҳам аз ў, ки нафиребад ва ту паноҳам аз ў, ки назебад. Байт:

Ё Раб мафиребамаш чӣ гар ишвагарест,
В-аз лаъл магирамаш чӣ гар бўсагарест.
Бар ҷавфи атот гар паноҳам бидиҳӣ,
Сад лаън бари аз ў кунам кӯса-занест.

Илоҳо, паноҳ мечӯям аз алтофат ва роҳе мепӯям аз мағфират ва инсофат. Доност зулҷалолат ва биност ба раҳмати мутаолат. Тиҳидастем ва ту чорасоз ва фурӯхастаем, ту ғамнавоз. Мангарам ба гуноҳе, ки фурӯмоягонем ва масурам ба хато гар тиҳичорагонем. Уқубатро орази беҳаё наоям ва муҳаббатро орази бовафо наоям. Арақ аз хиҷлат ҷорист бар ҷабинам ва сабақи ғафлатро солест ба каминам. Вожгунем бар ҳоли табо ва сарнагунем, Илоҳо ту паноҳ. Байт:

Рахтест, ки вочгун ба қомат кардем,
Сад ҳайф кунун, ки худ маломат кардем.
Судам ҳама рафта аз кафу монда зиён,
Мо суд неву забун қиёмат кардем.

Илоҳо, зулмкоронем ва *заламно*-пеша. Алампешагонем ва хатоандеша. Нест фикратамон гар уқубатест ва нест ба суратамон гар чӣ кисватест. Андешаи ҳастиро ба хотир наоям ва пешаи ҳақпарастиро зокир наоям. Пой ранҷонӣ манзили вафо наоям ва роҳнавардони муқбили Мавло наоям.

Саодатро бардарафтодагонем ва батолатро пайозмӯдагонем. Ибрати фано ба ҷаҳонам нест ва сурати вафо ба миёнам нест. Шабро бихобем ва рӯзро бихонем. Умрест бар ин ду ҳолатам, ки тихӣ ва наоям воқиф аз худ ва на огоҳӣ. Байт:

Моро ба ҷаҳон ба ҷуз ду ҳолат набувад,
Ғафлат пайи хобаму ҳаёлат набувад.
Бигзашт бар ин ду ҳолатам умри азиз,
В-аз мо шабу рӯз ба ҷуз батолат набувад.

Илоҳо, алимат ба ҷуд аст, ки ато дорад ва баъдам вучуд аст, вагар на Муборак ҳама хато дорад. Лутфи ту интизори хатост ва китфи ту ба бозуи атост. Мебахшӣ ба раҳмату илоҳят ва медурахшӣ барқи мағфират ва марҳамат. Най бар он, ки бар хатост банда ва най бар он, ки бар ҷӣ гуноҳст оканда. Ба ҳар гуна дар пайи атоӣ ва ба ҳар зарра намуна ту менамой. Бораҳму бочуд ва бофаҳму дар мо ба вучуд. Огоҳӣ бар замир аз мӯрча ва меорой боло ва зер бар некӣ. Воз аст дарвоза гармат, ки мегузаронӣ ва ба ноз аст ғунчаи чаманат, ки мар парваронӣ. Байт:

Дарвозаи бахшиши ту воз аз карам аст,
Фарзанди намуду бо наёз аз адам аст.
Орад ба вучуди мо дари даҳр заман,
Ояд пайи нутқ, гуфти роз аз ту фам аст.

Илоҳо, ту хостӣ, ки ранг пазируфт пайдоиш ва ту фориш гар равнақи ҳастиро ороиш. Медорӣ заминро бо ороиш ва мегустари саморо бо фазоиш. Яке зер мекунӣ ва дигаре боло ва яке ба пазир меоварӣ ва дигаре ба табарро. Заминиро ба қабул меоварӣ ва саририро ба фузул медорӣ. Созиш ба чунин ва дар ороиш ба чунон ва ба ҷунбиш оӣ замин ва ба гардиш оӣ осмон. Машриқ соӣ ва мағриборо ва ямин кунӣ паидид орой ясоро. Ғарбкунию ҷанубсоӣ ва ин ҳама зебост, ки ту хуб соӣ. Байт:

Густурдаи равнақи само фаршу замин,
Оростай самар устувор аршу барин.
Сунӣ аҳадияти ту пок аст ба ҷуд,
Ғунҷиш дар одам осмону ҷӣ замин.

Илоҳо, маситонам ғаме, ки бо ту дорам ва барафшон бар ман чашми наме, ки бо ту дорам. Моил гардонам муҳаббате, ки ба ҳавои туст ва шоғил донам ба муҳаббате, ки аз барои туст. Мадеҳ табдил равнақе, ки бо муҳаббатем, ва мадеҳ ба таъвил сабақе, ки бо рағбатем. Вафой деҳ гар моили ту бошам, ва сафой деҳ, ки қоили ту бошам. Бо ту пардозам ва бо ту бисозам. Бо ту созам ва бо ту бипардозам. Бикул риштаи муҳаббати дунёро, ки гар ба ҷонем ва махиҷил сари риштае, ки тарафат ҷўеem. Тихӣ наоямат ба қабуле агарам ба касе ва ғаҳе на-қафоямат агар на-фузулиям ба таге. Лутфат паноҳи ман аст ва гуфтат барои ман аст. Ба фармонам дор, ки гуфти туст ва тинат бар онам дор сафо ки рўфти туст. Натвонам, ки чу нест ризои ту ва ту кашонам, гарчӣ нестам ба фидои ту. Байт:

Ё Раб ба каманди васл барбанд маро,
Дорӣ ба ризо ба фазл якчанд маро.
Аз ҳар ду ҷаҳон ба дур саҳл аст басте,
Аз хоки дарат ба дур мафканд маро.

Илоҳо, паноҳ меҷўям аз дарат, ки бар дурам накунӣ ва раҳой мепоём ба доврат, ки ба ғам ранҷурам накунӣ. Бар он ранҷ дориям, гар ғами туст, ва бар он ганҷ расонам гар бар ӯ на ваҳми туст. Дўзах ҳуббӣ [муҳаббати ман] аст чи агар дар ӯ муҳаббатам диҳӣ ва ҷаннат дузах аст чи дар он муҳаббатам бигсулӣ. Имони ман аст агар ғами туст ва паймони ман аст агар мотами туст. Дур гардон ҳарчи қадар ба зоҳир нагирам ва ба ҳузур гарон ҳарчи қадар гар ҳозир ва мавҷуд назариам. Сурате, ки тасаввур намудаӣ бар оинаи дилмом ва ту ба раҳмате, ки халидаӣ бар обу гилмон. Боз маситонӣ, ки нақши ҳаёти ман аст ва боз мағарқонӣ ба баҳри айшу тараб, ки Фуроти ман аст. Мунтазиронем ба раҳмат ва мағфирати ту ва муқассиронем ба зиллат, агар марҳамати ту. Паноҳе деҳ, ки ҷўени ту гардем ва раҳое деҳ, ки мустамандони ту гардем. Бо ту сарфе агар ҳаётест ва бо ту гардем мучиби наҷотест. Уқдакушой агарам муҳим аст ва ту Худой гарамат карим аст. Метавонӣ, ки тавонову бо ҷалолатӣ ва меситонӣ чи гар аз мост хиҷолате. Бардорӣ зи некӣ зулолат аз чеҳраи хиҷилатмон ва бар мадорӣ қадами иродат аз ҳаҷлаи узлатмон. Байт:

Узлат бигузинамат, ки бо ман чу туй,
Хилват бинишинамат маҳи ман чу туй.

Саҳл аст агар аз ду кавн навмед шавем,
Ғам нест ба фикратам гар бо ман чу туй.

Илоҳо, мафиребонам ба оразе, ки фаност пешаи ӯ ва машитобонам бар лаби дигаре зебост андешаи ӯ.

Ба карам ту ёварӣ ва ба адам ту доварӣ. Ҳастиро холику қадимро ту содиқӣ. Набудӣ ранги намуд ва холике, ки маъбуди ту буд. Адамро таклифӣ ба намуд ва Одамро орифӣ ба вучуд. Шакл-пайдой ва вучуд биёрой. Ваҳдати илоҳӣ ояти *иннамо*-й.³⁹ Парвардигорӣ бар оламиён ва ту бар пой дорӣ зами-ну нигоҳ дорӣ осмон. *Ал-раҳма ал-роҳимин* илоҳияти туст, ва *Имом ул-мубин* ваҳдонияти туст.⁴⁰

Ғазал номатбуъ

Ту Худои ба раҳматӣ, ту Илоҳи ба мағфиратӣ.
Ту чу болиқой ба касратӣ, гар раҳи каст насабрад ба Худо.
Ба шухуд олами ранга, ба намуд шӯхиву санга.
Ба камони назора ва дуранга, гар сифат най бари ҳақ таъоло.

На ба ғунчишу на ба фаҳм, на ба донишу ба ваҳм.
Ту ба донишу ту ба саҳм, ба шухуди ваҳдати Мавло.
Ба кадом сурати моил, гар тихӣ зи ваҳму хаёли дил.
Чӣ ба ком содиқи манзил, гар на лағжадат қадаму по.

Пай гар чӣ гуна зи чунӣ, ту зи рангу зи мо на берунӣ.
Ба хаёл ботину раҳнамунӣ, ба қиёс бурдаи маъно.
Агараш ба ваҳм ҷамолӣ, ба чигунагӣ ту хаёли.
Ту ба ваҳми бол ба сӯйи нарасӣ бар ошёнаи анқо.

Гардӣ агар яқин ба хаёлаш, ба васфу дасфу висолаш.
Чу расӣ ба шахс ҷамолаш, хабари ту зи олами боло.

39 Вожаи *إِنَّمَا* 146 маротиба дар 137 ояти Қуръон такрор шуда, маънои «фақат», «аммо», «пас» ва ғайраро вобаста ба ҷумла касб мекунад. Масалан, дар сураи 5, ояти 55 чунин омадааст: *إِنَّمَا يُرِيدُكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا* «Валии шумо фақат Аллоҳ, расул ва ононе, ки имом овардаанд ҳастанд...»

40 Ишора ба Қуръон (36: 12): *وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ* «Ҳама чизро баршумурдем дар имоми мубин».

Бишинос қобили чу агар, ба қиёс дили агар ба магар.
Ту шинос ҳозираш ба назар, сифати ягонаи Мавло.

Ту на тихӣ зи ғубораш, на раҳи зи сумсавораш.
Ту зи нафси воҳиди кирдигораш, гар башклу сурати ҳампо.
Назаре агар ба худӣ кунӣ, ситам агар ту бадӣ кунӣ.
Ту зи нафси воҳиди аҳадӣ кунӣ, гар бо аслу асли он ҷо.

Бифиребӣ олами фонӣ, махурӯш агар битавонӣ.
Ту рабо зи нуқта маъонӣ, зи ҳуруфи олами боло.
Назаре агар бифаростӣ, ту латифи тарафи саодатӣ.
Чу ба чустучӣ ҳақ одатӣ, ба пайи тапидани аз ҷо.
Ба Худо талошӣ агар ки, ту ҷудо ва з-ӯ най бе шакӣ.
Ба қабулаш ой ба сағӣ, талаби Муборак агар Худо.

Илоҳо, мадорам хотире, ки ба Худои ту нест ва мағузoram ба зорӣ некие, ки аз барои ту нест. Ба фироқам дор, ки оҳ кашам ва ба иштиёқам дор, ки бо ту роҳ равам. Ба сӯйи туам бахте аст агар бикушой ва ба кӯйи туам сахте аст магарам, ки ту раҳнамоӣ. Фурсат надорам, ки худӣ набувад ва рағбате надорам, ки дар ӯ бадӣ набувад. Афъодем бо бадон ва инфӣодем ба нахват ва кина дар он. Ба раҳмат нағузор чу бадонро ба насубатам ва ба раҳмат мадор чу каминатам бандагонро ба зиллатем. Мунтаҳиёне аз бахту шарофат, ва мунтазиронем иҷобату ғамгусорино ва фурӯ мағузор аё Пок аз мани хоксориро. Байт:

Моро ғаму дардат ҳосил аз ҳар ду ҷаҳон,
Надиҳам ба ҷаҳон ғамат на дардат ба замон.
Андар чапу рост моя дорам ба кафе,
Фардои қиёматам ғаму дард нишон.

Илоҳо, мояест агар бар ман ато кунӣ ғаме ва соя нест ту ҳимоя барафканӣ агар бар ман кам андозӣ надорам гар қабои дардат ба дӯш кунам. Ва созе надорам гар ба ҳавои ваҳдат хурӯш кунам. Ту дарандоз қомат қабо кунӣ ва ту дарсозӣ қиёмат рамузӣ агар бар мо кунӣ. Шодонам агар бо ғами туам ва хандонам агар чашм бо нами туам. Шодӣ он аст гар бо ғами ту бошад ва озодӣ он аст, ки дар қайду банди ту бошад. Гардане надорам, ки ба ғайри ғами ту

печад ва мурдане надорам, ки ба фидои қадами ту андешад. Ту Парвардигорӣ ба раҳмат ва ту ҷудкорӣ ба марҳамат. Бахшояндай аё Пок, ва расонандаи ту ба фаҳму идрок. Тавоноӣ, ки мавҷуд кунӣ ва як Мавлое, ки ҳасту буд кунӣ. Байт:

Олам ба ҳуруфи *сабъ* орӣ берун⁴¹,
Гӯйи зи атову ҷуд гар *кун фаякун*.
Будӣ аҳади ягонаро табъ намуд,
Меҳост, ки то замину созад гардун.

Илоҳо, пайдост чунки ту ризой. Замим дар самост чунки ту бинамоӣ. Меҳрубону бо раҳмат, беҳдониву бошавқат. Яздонат тавоност ва султонат Мавлоност. Офаридагор аст бар мавҷудот ва омурзгор аст бар тақсирот. Атокору хатопӯш, Парвардигору вафокӯш. Махалонам худ нуге, ки бар дил аз мижгонат нест ва машукуфонам бар нек гуле, ки дар бўстони ту нест. Моил гардон, ки ҳайрони ту нагардам ва маро ҳал гардон, ки беҳабар аз раҳгузори ту нагардам. Хонам алимат, ки Мавлоност, ва донам зотат шариф, ки ба ҷуду сахост. Байт:

Хоно сабақи маро гар *алъайн* барем,⁴²
Ҳарфи ашару ҳуруфи ҳуснайн барем.
Дарёби ҳақиқати талабгор агар,
Ҳарфи дигаре чаро дар ин байн барем.

Илоҳо, бар он номам бар, ки бар илоҳияти туст ва бар он комам бар гар ихлос ба ваҳдонияти туст. Якро бар ҳазор қабул дорӣ ва ҳазор бар як қабул надорӣ. Донӣ, ки аъзо мар одамиро фардо нест. В-он, ки ҳаракат аз ӯ меситонанд руҳи илоҳиён аст. Чунбишро ҳаракат аз ҷой аст ва офаринишро баракат аз Худой аст. Куфр аст агар бигӯям оғози пайдоишро ва нагуфтааст касро зи

41 Вожаи *сабъ* (ҳафт) ишора ба «ҳафт рӯзи офариниш» аст. Дар якчанд ояти Қуръон омадааст, ки Худо оламро дар шаш рӯз офарид, масалан (5: 59): *الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ* «... «Он, ки осмонҳову замин ва ҳар чиро дар миёни онҳост, ба шаш рӯз биёфарид...». Мувофиқи таълимоти ботинии исмоилия шаш рӯзи офариниши олами дин дар шаш марҳилаи *давр ул-самт* дар замин бо шаш паёмбари *улулазм*, яъне Одам, Нӯх, Иборҳим, Муъсо, Исо ва Муҳаммад рост омада, дар рӯзи ҳафтум, яъне рӯзи *Қиёмат* бо Имом Алӣ (а), *Қоим ул-Қиёмат*, комил мегарданд.

42 Вожаи арабии ал-ъайн маънои «чашмон»-ро дорад. Дар Қуръон ибораи хур ал-ъайн дар нисбати зебочашмони биҳишт истифода шудааст.

яке нест гунҷоишро, донад алимаш, ки дар овоз аст. Ҳикмат дар овоз сунъи зот аст ва раҳмат дар пайи рози анвору таҷаллиёт аст. Метобадӯ ба ҳайрат наменамоёд, мешоядӯ ба машварат кай андарояд. Байт:

Куфр омад аз ибтидо, ки ислом намуд,
Гар куфр наменабуд ислом набуд.
Ояд зи миёни куфру ислом берун,
В-аз му ҷминӣ кофир андар ҳангоми вурӯд.

Илоҳо, гӯйат [гуфторат] дар олам, гар каломат бо хате ва ба ҳама неку, ки ба раҳматаш сохтай. Доно яке меорой, ва бино яке менигарой. Замину бом ороиши туст. Куфру ислом мар хоҳиши туст. Зер созӣ ва забар тарозӣ ва ба зер оӣ якеву дигаре бо карр [карру фар] созӣ. Агару магар ҳикмат аст ва гар ҳақ намеорост чӣ қудратест. Сунъи алим дар он соз аст ва кунҳиятро таълим дар он овоз аст. Ҳама сифати ҳикмату зотанд ва ҳама ба мағфирати ҳаққу баракотанд. Байт:

Онат, ки зарар намуд з-ӯ чӣ хабаре,
Пайдо ҳама суд нест дар вай зараре.
Суди зараре пайи суди ту шуда,
Филҷумла ҳақиқат андар навъи дигаре.

Илоҳо, бардор пардае, ки ҳичоби назар аст ва бифишор партави офтобе, ки бар дидаи аҳли басар аст. Содиқам дор ба Ҳудои яқине, ки барои туст ва мувофиқам дор замире, ки ба вафо ба Ҳудои туст. Ғамхорае, ки ба ҷуз аз Ҳудои ту буд. Ту бо атоиву мо бо хато ва ту Поки илоҳиву мо бо гуноҳ. Ҳиҷлатро орази асвадем ва фикратро мо ғараз нагардем. Расвоиро пешкорем ва гумроҳиро андешаву нигоҳем. Ком зи нони маъсиятем ва гомситои музилатем. Байт:

Ҳар чанд, ки айсу маъсият буд тамом,
Як-як ба муроди дил чашидем тамом.
Хурсандии табъи дил ҳама буд, ки шуд,
Филноми Муборак дар охират ба тамом.

Илоҳо, қаҳанамро ҷоям ва танаумро, чунки маъсият-ороям. Осуда нест, ки табъу ком аст. Канда нест, ки талху ҷон аст. Шодиро ғам ҷанге аст ва ғаме-ро шодие андар пай аст. Мафиреб ба шодмонии дунё ва мазеб, ки ба навҷа-

вонӣ андар ин саро. Ҳама даргузаранда ва фанопеша ва ҳама сармуранда дар дунёву пайи реша.

Пойдорино тоқат наяндр ва вафодорино бизоат наяндр. Монанд ба ҷумлаву ту меравӣ. Азизо тӯҳфа ту чӣ мебарӣ? Мемонад он, ки на ба раҳмат пайдо кардай ва наметавонад рафтан он, ки ба худ ҳампо кардай. Ту пайи сафари андеша тавоно ва ту мерӯӣ ин ҳама ҳайрон. Байт:

Андар сафари тавонат андеша кунун,
3-ӯ ар талабӣ ба сунъӣ кун пеша кунун.
Темори шафоӣ охират гар талабӣ,
Рав хоки дари вилояту бўса кунун.

Илоҳо, ба худӣ мо фикрате надорем ва ту куни мо сурате надорем. Ту бар якӣ, мо ба рафтор шавем ва ту хонӣ, ки мо ба гуфтор шавем. Фазли туст, ки борони раҳмат меборӣ ва васли туст, ки нусубате меорӣ. Мехоҳӣ, ки ато кунӣ ва мефорӣ, ки аз ато бар мо кунӣ. Созиши туст, ки дарсозем ва навозиши туст, ки менавозем. Мехоҳӣ, ки хоҳонем, ва мекашонӣ, ки мо равонем. Чаҳде созем, ки тавқифе набуд ва аҳде созем, гар таассуфе набуд. Қабул дорем, ки ризо додай ва ба Расул дорем, ки ба мо додай. Роҳ намояд ба рисолат ва илоҳ намояд бар вилоят. Ту Худой ва бо адолат ва ту атой бар мо иродат. Назди ту осонест агар чӣ мушкил аст ва назди ту обдонест агарчи обу гил аст. Афтодагонро мебардорӣ ва рафтагонро боз медорӣ. Ба мабдоъ дорию миод ва ба қаринӣ дориву дарафтод. Байт:

Дар бурдану оварданат нест шаке,
Созӣ зи яке ҳазору аз лутф яке.
Миод нигар дар он, ки бо аҳду вафост,
Дар рафт-омад гар ӯ зи хезад зи таге.

Илоҳо, чатри атост гар густурдай ва бар сар аз ҳар заррае аз Худост гар бифишурдай. Фурӯ нагузорӣ агар фараест ва навмед надорӣ агар аз бандаест. Султони ба ҷуду дод ва Яздони бар буду ниҳод. Мениҳӣ, ки метавонӣ ва мениҳӣ ва боз меситонӣ. Додзанӣ аё Парвардигор ва додситон ва ёварӣ аё Пок бар оламиён. Аҳдат қадим аст, гар на кас ёде аз ўст ва самадат *воҷиб ул-таъ-*

зим аст, ки ҳама ба муроде аз ўст. Атобахшу муродрасон аст, хатобахшу ба ҷуду султон аст.⁴³ Байт:

Бо ҷуду ато зи кас султонаш нест,
Гар олам қалб шуд ба дарбонаш нест.
Зоташ бар аз малҷои сар наранҷад зи кас,
Илло ки қабули кас ба фармоиш нест.

Илоҳо, ба қабул дор аҷзе, ки ниёзгини ту бошад ва ба Расул дор диле, ки ғамгузини ту бошад. Ҷорўбе агар мижғонам, ки хоки ту рўфт ва дуруди безабонам гар зоти поки ту гуфт. Содиқтинате, ки ба ваҳдонияти ту буд ва мувофиқ дориям ба қалб нусубате, ки ба посубонияти ту буд. Боз дорӣ агар раҳматро, ки бар олам аст ва ба маъбудам дорӣ зер аст ва агар боло гар адам аст. Ҷудат пайдо замин кунад ва раҳматат осмон ва маъбудат арши барин кунад ва Худовандат қудсиёни осмон. Байт:

Султони ту холиқи фароз асту нишеб,
Яздони мувофиқи ту ноз асту базеб.
Бозуи ту сунъу сози қудрат дорад,
Поко бари аз ту сирру роз асту ба чеб.

Илоҳо, сунъу созаш дар канифи туст ва кунҳи нигораш ҳафу рафи туст. Хуршедат орази гардунро холист ва насибат ивазе, ки табдил медиҳад маҳу солест. Фаслҳоро ба равнақ ва наслҳоро тобонад яке ҳақ. Мебардорӣ зимистон ва меёрӣ баҳор ва месозӣ гулистон ва мешукуфой аз хор. Гуле аз хор меёрӣ ва ба лабе бар ў зор медорӣ. Ин ҳама равнақи созиши туст. Ба сунъу соз дар корӣ ва ба кунҳи роз ҷабборӣ ва бар ин ҳама ту ҳаққе, ки навози туст. Байт:

Ҷаббори ҷаҳону холиқи роз туй,
Саттори замону лоиқи ноз туй.
Олам зи ту ҷилваву намоиш дорад,
Ҳаққо, ки ба сунъ Холиқи соз туй.

⁴³ *Воҷиб ул-таъзим*, яъне оне, ки таъзим ба ў арзанда аст. Киноя аз Худои якто.

Илоҳо, сурате, ки тасвири дил аст тағайюр нақунӣ ва сирате, ки ба сурат мутаҳайир ба ҷойи дигар мутасаввир нақунӣ. Хуршеде, ки бар фалаки чорумин тобон аст ва он зиллаи ваҳдонияти илоҳист, ки бар нигини султон аст. Касрат аст, ки ваҳдат осудаи назар аст ва ин ҳикмат аст, ки олам ба ҳайрат дар макр аст. Байт:

Ваҳдоният аст шамъу касрат фонӯс,
Касрат чу ҳичобу парда ваҳдат чу арӯс.
Анвору зиёи шамъ фонӯс набаст,
Ин ҷо ба ҳақиқат аст ҳайрат ҷосус.
Мушкил сифати вилоят омад касрат,
Ангушти гумон газиду ҳам хурд афсӯс.
Ронад зи дари Худош кас ваҳдат агар,
Зинҳор малак диҳад, ки ин хок мабӯс.
Хонад ҷӣ кас ар Худо Муборак аҷаб аст,
Ояд ҷӣ малак ба хок аз Одам побӯс.

Дастхати «Ҳочот ва муноҷот», varaқи 84 © Poliev

*Навиштаҳои рӯи санг мутааллиқ ба Мубораки Ваҳонӣ, © Poliev
Чила андар нишон бувад саҳеҳ, пасу пеш дар шумор абҷад аст (боло)
Гуфтам, ки ба хоки қў-т бозам сару ҷон (поён).*

ВОЖАНОМА

<i>Абир</i> عبير	навъе аз хушбӯиҳои хуш аз қабилӣ мушк; номи хушбӯиӣ сиёҳтоб, ки аз сандалу гулоб ва мушку заъфарон омода мешавад
<i>Або</i> عبا	ҷомаи васеи дароз, панҷ тани оли <i>або</i> (<i>аҳл ул-байт</i>)
<i>Авсаҳ</i> اوسخ	ҳоки тар
<i>Аду</i> ادو	душман, хасм
<i>Айс</i> (Ҷайс) عيث	табоҳ кардан, зиён
<i>Андаргоҳ</i> اندرگاه	панҷ рӯзе, ки дар қадим ба солшумории эронӣ дар моҳи обон илова мекарданд; хамсаи мустариқа
<i>Акноф</i> اكناف	ҷ. канаф – гирду атроф; гӯшаву канораҳо
<i>Алим</i> علم	донишманд, олим
<i>Алҳон</i> الحان	ҷ. лаҳн – нағмаҳо, оҳангҳо
<i>Аллом</i> علام	доно, олим
<i>Анбоз</i> انباز	шарик, рафиқ, ҳамдаму ҳамроз
<i>Андудан</i> اندودن	рӯйкаш кардан, чизеро ба рӯи чизе молидан
<i>Антоф</i> انطاف	тағйирпазирӣ, хамшавӣ, чандирӣ
<i>Афсал</i> اسفل	поинтар, пастар
<i>Аҷз</i> عجز	нотавонӣ, оқизӣ, заъф, сустӣ
<i>Аҷуза</i> عجزه	пиру фартут
<i>Ашир</i> عشير	дахяк, ушри ашир саяк
<i>Баид</i> بعيد	дур
<i>Байза</i> بيضه	тухм, тухми мурғ, тоскулоҳ
<i>Байзо</i> بيضا	сафед, соф
<i>Барзах</i> برزخ	гардана; чизе, ки дар миёни ду чизи ба ҳам муқобил воқеъ бошад.
<i>Басират</i> بصيرت	биной, биниш, фаросат, зиракӣ
<i>Батолат</i> بطالت	танбалӣ, коҳилӣ.
<i>Баҳром</i> بهرام	номи форсии сайёраи Миррих; дар асотири Эрони бостон фаришати муваккал ба мусофирон ва рӯзӣ Баҳром аст.

Башорат	بهرام	мужда, хабари хӯш
Бидон	بدان	зарфи нисбатан калони филизӣ (тунукагӣ) барои моеот.
Бизоат	بضاعت	сарват, дорой, моликият, бисот
Булаҷаб	بلعجب	аҷиб, тааҷҷубовар
Вадод	وداد	ишқ, муҳаббат, дӯстӣ
Вадуд	ودود	бисёр меҳрубон, муҳиб
Ваҳм	وهم	бим, хавф; хаёл, гумон
Ваҷд	وجد	беҳудӣ аз хурсандӣ, ғояти шавқу шодӣ, завқ
Виро	ویرا	ёдгирандаи хушёр, омӯзандаи хушзеҳн
Вола	واله	гирифтори савдои ишқи касе, шефта, мафтун; суроб, шаваҳ
Воло	والا	олӣ, баланд, барин
Вофир	وافر	фаровон, бисёр
Гусехта	گسیخته	(гусаста) – кандан, буридан, пора кардан
Гумор	گمار	(гуморидан, гумоштан) – касеро ба иҷрои коре маъмур кардан; худро фидои коре кардан
Ғаввос	غواص	ғўтазананда ба зерӣ об (барои баровардани садаф, марворид ва ғайра); мурғи ғаввос
Ғавӣ	غوي	гумрох, навмед
Ғавс	غوث	дастгир, фарёдрас; амиқ андеша рондан
Ғаммоз	غمّاز	ғамзагар; суҳанчин
Ғаним	غنيم	душман, хасм, рақиб
Ғафур	غفور	бахшандаи гуноҳ, омурзанда (сифати Худо)
Ғаффор	غفار	омурзишкунанда, афвкунанда (сифати Худо)
Дархӯр	درخور	лоиқ, шоиста, муносиб
Дай	دى	моҳи даҳуми соли шамсӣ пас аз Озар (22 декабр - 21 январ); (маҷозӣ) – зимистон, сармо
Далқ	دلق	либоси пашмини дарвешон
Ёс	ياس	гулбутта, шакли кўтоҳшудаи ёсуман
Ёса	ياسه	расм, оин, орзу, иштиёқ
Залал	زلل	лағжиш, хато, нуқсон

Залил ذلیل	хор, забун, ҳақир
Залол ضلال	гумроҳӣ
Залом ظلام	торикӣ, дилтангӣ
Зиллат ذلت	хорӣ, забунӣ
Заман زمن	замон
Замим ضمیم	ҳамроҳ, соҳиб
Зод زاد	тӯшаи роҳ
Зу/зӣ ذو/ذی	соҳиб, доранда, дорои чизе
Инкисор انکسار	интикос, шиканиш
Иноят عنایت	мададгорӣ, дастгирӣ, меҳрубонӣ
Интисоҳ انتصاح	андарз гуфтан, насихат қабул кардан
Инфиол انفال	шармсорӣ, хиҷолат
Истиво استواء	баробарӣ, эътидол, устуворӣ, ростӣ
Истионат استعانت	ионат хостан, мадад пурсидан
Итлоқ اطلاق	раҳой, озодӣ; номеро ба касе нибат додан
Итоб عتاب	маломат, коҳишу сарзаниш
Ифтикор افتکار	фикр кардан, андешидан
Ифтироқ افتراق	ҷудой, фироқ
Ифтиро افتراء	тӯҳмат, бӯҳтон
Кавн کون	дунё, ҳастӣ, кавну макон, олами мавҷудот
Каж کژ	хамдор, норост
Каманд کمند	дом, зулфи маҳбуба
Каниф کنیف	пӯшиш, пӯшиши парда; сипар
Касир کثیر	зиёд, фаровон; шикаста
Кибр کبر	такаббурӣ, мағрурӣ (кибриё: бузургӣ, азамат)
Килк کلک	най, қалам, қаламу коғаз
Кирдигор کودگار	офаринанда, холиқ (сифати Худо)
Кисват کسوت	либос, пӯшок
Китмон کتمان	маҳфӣ доштан
Киҳ, киҳонат کجانت	коҳинӣ, ғайбгӯӣ, пешгӯӣ

<i>Кулфат</i> کلفت	ранҷ, сахтӣ
<i>Кунҳ</i> کنه	поён, тағ; асл, моҳият, ҳақиқат, ҷавҳар
<i>Қӯй</i> کوی	маҳал, гузар
<i>Қӯс</i> کوس	нақораи калон қачӣ, норасой
<i>Қабо</i> قبا	як навъ либоси мардона, ҷома
<i>Қалил</i> قليل	андак, кам
<i>Қурбат</i> قربت	қаробат, наздикӣ
<i>Ламъ</i> لمع	дурахшанда ва рӯшан шудан
<i>Лаҳв</i> لهو	он чи ки кас худро бо он андармон мекунад, мояи саргармӣ ва бозӣ
<i>Лаъб</i> لعب	бозӣ, лаҳву лаъб, шӯхия бозӣ
<i>Лаън</i> لعن	таънаву нафрат
<i>Лоязол</i> لايزال	намиранда (сифати Худо)
<i>Лӯл</i> ول	бешарм, густох
<i>Лӯлӣ</i> لولي	қавми кӯчманчӣ; зебо, хушрӯй
<i>Лӯълӯ (Ӯ)</i> لؤلؤ	марворид, гавҳар
<i>Мадор</i> مدار	қойи чарх ва давр задани чизе; хати сайри кавокиб; қувват, тобу тавон
<i>Макин</i> مكين	соҳиби макон; барқарор
<i>Маоб</i> مآب	қойи бозгашт, паногоҳ; айб, нуқсон
<i>Маод</i> معاب	охирин қойи бозгашт, охират
<i>Маол</i> مال	қойи ручӯъ, марҷаъ, анҷоми кор, натиҷа
<i>Мағсулон (аз ғусаста</i> گسسته <i>)</i>	ғусаста макун, канда макун, ҷудо макун
<i>Мағфират</i> مغفرت	бахшиши гуноҳи касе, омурзиш
<i>Мазаллат</i> مذلت	залилӣ, хорию зорӣ, пастӣ
<i>Мазин</i> مزين	зинатёфта, оро додан
<i>Мазлима</i> مظلمه	зулму ситам
<i>Малҷо</i> ملجا	паногоҳ, қойи амн
<i>Малеҳ</i> مليح	бомалоҳат, дилкаш
<i>Манзалаат</i> منزلت	мақом, мартаба

Маҷол	مجال	ҷавлонгоҳ; мадор, тобу тавон
Маҳҷур	مَحْجُور	дурафтода, чудомонда; ошиқи маҳҷур
Маъбуд	مَعْبُود	қобили парастииш, мучиби парастииш (Худо)
Маъдалат	مَعْدَلَت	адл, инсоф
Маъсият	مَعْصِيَت	гуноҳ, ҷурм; гуноҳ кардан
Маътал	مَعْطَل	интизор, мунтазир
Меод	مِعَاد	ҷойи ваъда, вадагоҳ; вақти ваъда, мулоқот
Мино	مِينَا	шиша, обгина, кабуд, осмонранг; роҳнамо (маяк)
Минҳат	مِنْحَت	ато, бахшиш
Мифтоҳ	مِفْتَاح	калид
Моно	مَانَا	монанд, шабеҳ
Моя	مَآيَه	асли ҳар чиз, асос, бунёд
Мубин	مُبِين	ошкор, ошкоркунанда, ошкоршуда
Музайян	مُزَيْن	зебу зинатёфта; ороста
Муин	مُعِين	мададгор, ионаткунанда
Муқассир	مُقَسِّر	тақсир, гунаҳкор
Муқтарин	مُقْتَرِن	иқтиронёбанда, наздикшаванда, пайваста
Мултамас	مُلْتَمَس	илтимос, хоҳиш, талаб, орзу
Муназзаҳ	مُنْزَه	пок, покиза, покизашуда
Мунаққаш	مُنْقَش	дорои нақшу нигор
Мунаққо	مُنْقَا // مَنِّي	пок ва тозашуда
Мунзал	مُنْذَل	нозилшуда
Мунсарех	مُنْسَرَح	осон равоншаванда; номи яке аз баҳрҳои арӯз (дар шеър)
Мунтаҳо	مُنْتَهَا // مَنْتَهِي	ба интиҳо расида; охир, оқибат, ҳадди охири; аз ҳад зиёд
Мунтаҳӣ	مُنْتَهِي	интиҳоёбанда, анҷомёбанда
Мунфаил	مُنْفَعِل	шармсор, хичил
Мунҳал	مُنْحَل	ҳалшуда; фaysалаёфта
Муншаот	مُنْشَاَت	навиштаҷоати адабӣ ва матубӣ
Мусайқал	مُصَيَّقَل	сайқалдода, соф
Мустаон	مُسْتَعَان	оне ки аз ӯ ионат (ёрӣ) металабанд (сифати Худо)

Мустаҳаб مستحب	писандида, некӯ; ибодате, ки ба ҷо оварданаш свобият дошта, аммо тарк карданаш гуноҳ набошад
Мутаол متعال	олӣ, воло (сифати Худо)
Мутаҷарраф متجرع	чуръа-чуръа хӯрдани об; фурӯхӯрдани чашм
Мутаҷассис متجسس	таҷассумкунанада; ҷӯянда
Муҳтасар مختصر	ба ихота афтода, дар муҳосара монда
Муҳташир مختشر	хурд шуда, шикаста
Муҷиб مجيب	ҷавобгӯ, посухгӯ
Муҷтабо مجتبا	баргузида, интихобшуда
Мушк مشك	моддаи сиёҳранги бисёр хушбӯй, ки аз растанӣ ва ҳайвон ҳосил мешавад
Муштоқ مشتاق	иштиёқманд, шавқманд, роғиб, орзуманд; ошиқ
Навол نوال	ато, бахшиш, ҳадя; насиб, баҳра
Навола نواله	хӯрок, ризқ, луқма, зулола
Навҳа نوحه	фиғон, зорӣ, шеван, гиря
Надомат ندامت	афсус, пушаймонӣ
Назир نظير	монанд, мисл
Наим نعيم	нозу неъмат
Налм نلم	зебо хушрӯй
Наш نش	дарахти коч, санавбар
Нашъ نشأ	офариниш; рӯидан; олам
Нашъа نشعه (нашша نشه)	кайф, сархушӣ; ҳаловат
Нахват نخوت	ғурур, такаббур
Наҳсат, наҳсия نخسيت	шумӣ, бехосиятӣ
Наъмо نعا	неъмат, некӣ, эҳсон
Ной ناي	гулу, ҳалқ; най
Нокӣ (нок ناك)	олуда, нософ; амруд
Носеҳ ناصح	насихатгар
Носӣ ناسي	фаромӯшхотир; сабзи тира
Носия ناصيه	пешонӣ, рӯй, симо

<i>Нофа</i> نوافه	нофи оҳуми мушкин; моддае, ки дар халтачаи зери нофи оҳуи мушкин ҷамъ мешавад, ва хеле хушбӯй аст.
<i>Оганда//оканда</i> آگنده//آگنده	пур кардан; гӯронидан фарбех
<i>Омурзанда</i> آمرزده	омурзгор آمرزگار бахшоянда, афвкунанда (сифати Худо)
<i>Осӣ</i> عاسي	гунаҳкор, нофармон
<i>Ораз</i> عارض	рухсора, чеҳра, ду бари рӯй.
<i>Пардоз</i> پرداز	ороиш, зебу зинат; сайқал; муболиға, таърифу тавсиф
<i>Паростан</i> پرآستان	тоза кардан, пок кардан
<i>Партав</i> پرتو	шучоъ, акс, фурӯғ
<i>Пӯйидан (пӯй)</i> پيوي	давидан, шитофтан, ҷустан
<i>Райб</i> ريب	дудилағӣ, шак, тардид
<i>Рафд</i> رفت	ато кардан, бахшидан, ёрӣ хостан
<i>Рафоҳат</i> رفاهت	осудағӣ, осоиш, роҳатӣ
<i>Рафъат</i> رفعت	улвият, баландқадри, бузургӣ
<i>Раҷҷа</i> رجه	таноби ростсанҷ; рост кардан
<i>Ридо</i> رداء	ҷома, болопӯш, або
<i>Риё</i> ريا	дурӯяғӣ, мунофиқӣ
<i>Риёзат</i> رياضت	тоб овардан ба ранҷу машаққат; гӯшанишинӣ, зоҳидӣ
<i>Рой</i> راي	раъй, фикр, ақида; лақаби подшоҳони Ҳинд (роҷа)
<i>Сабъ</i> سبع	ҳайвони ваҳшии даранда; ҳафт (адад дар арабӣ)
<i>Савлат</i> صولت	ҳайбат; ҳашамат, шукӯҳ, виқор
<i>Саво</i> سوا	мобайн; яксон; ҷуз, магар, ғайр
<i>Сақолат</i> ثقات	вазнинӣ, гаронӣ
<i>Сақомат</i> سقامت	беморӣ, ранҷур шудан
<i>Сало</i> صلا	даъват, нидо
<i>Салобат</i> صلابت	сахтӣ, қоимӣ; ҳайбат, ҳашамат; тарс, ваҳм
<i>Самад</i> صمد	поянда, ҷовид (сифати Худо)
<i>Саро</i> سرا / сарой	хона, манзил; қаср, дарбор; охӯр
<i>Сарро</i> سرأ	шодмонӣ, хушбахтӣ
<i>Саҳл</i> سهل	тезии овоз, гулӯгирифтағӣ, осон

Саҳоб صحاب	абр, меғ
Сипеҳр سپهر	осмон, фалак
Сонеъ صانع	созанда, Офаридагор
Синон سنان	сарнайза, найза
Сӯзу соз سوز و ساز	(маҷозӣ) сӯхтану тоқат кардан ба дарду ғам
Сунъ صنع	эҷод, офариниш, он чи офарида шудааст
Сур سر	рондан, таъқиб кардан
Табаа تبعه	тобеъ (шакли ҷамъ), фуқаро, райят, тобеон
Табарро// табарӣ تبرا	безорӣ, дурӣ ҷустан
Табъан طبعاً	табиатан, зотан
Тавоф طواف	гаштан дар гирди чизе (тавофи Каъба)
Тайласон طيلسان	ҷомаи дарозу беостин, ки руҳониён мепӯшанд
Тайсал تيسل	ба қафо андохтан, кашол додан
Тағлит تغليط	ба ғалат андохтан; ба касе ғалат нисбат додан
Танаум تنعم	парвариш ёфтан бо нозу неъмат, таносой
Таровидан تراويدن	заҳидан, қатра-қатра баромадани об аз ҷойи тар
Тароз// тироз طراز// تراز	зинат, ороиш, нақши ҷома
Тахсис تخصيص	махсус, хос
Тахфиф تخفيف	сабук кардан, кам кардан
Таҳширӣ تهشیری	бақия, охири чизе
Таҷанг تجنگ	оташин, асабӣ
Таън طعن	айбгирӣ, сарзаниш, маломат;
Тимсол تمثال	сурат, расм; монанд кардани чизеро ба чизи дигаре
Тинат طينت	ниҳод, табиат, хулқ, сиришт
Тоир طائر// طائر	паранда, мурғ
Тоҳир طاهر	поқӣ, покиза
Туғён توغیان	аз андоза берун баромадан; шӯридан; обхез
Туғро طغرا	гулхате, ки аз ҳарфҳои аввали ном ва лақаби шоҳ дар сари фармони шоҳӣ навишта мешуд; навъе аз хати насх
Турфа طرفه	чизи тоза, нав; аҷиб, хушоянд, шигифтовар

Узлат عزلت	гӯшанишинӣ, хилват
Уқда عتده	гиреҳ, банд; мушкилот
Уқубат عتوبت	азоб, машақат, кулфат
Уруҷ عروج	болоравӣ
Устуво//истиво استواء	баробарӣ, эътидол, хати истиво (экватор)
Фазл فضل	бартарӣ, афзунӣ; дониш
Фам فم	даҳон
Фан فن	фиреб, макр, бозӣ
Фалакулафлок الافلاك	фалаке, ки онро фарогир ва муҳити олами ҷисмонӣ медонистанд
Фараҳ/Фиреҳ فح	шодӣ, сурур; афзунӣ; фирӯзӣ
Фарзона فرزانه	оқил, донишманд, ҳаким
Фароз فراز	боло, баландӣ
Фаросат فراست	идрок; зиракӣ; аспасаворӣ
Фатрат فترت	сустӣ, нотавонӣ, заъф
Фитрат فطرت	офариниш, хилқат; табиат; сиришт
Форис فارس	асптоз, савораи моҳир
Фотир فاطر	суст, забун, нотавон
Фотир فاطر	холиқ, офаридгор
Фузул فضول	пургӯй, лаққӣ, сафсата, зиёдталабӣ
Фусӯс فسوس	афсус; тамасхур, истехзо
Хаданг خدنگ	дарахти бисёр сахт, ки аз чӯби он тир, найза ва зини асп месозанд
Хавос خواص	ҷамъи хосият; қувваи дарк, зеҳн, ҳуш
Халоб خلاب	замини серлой, ботлоқ
Хало خلا	қойи холӣ, қойи хилват
Хафо خفا	пӯшида, мастур, махфӣ
Ҳай هي	ҳаст, мавҷуд; бисёр, тақрор; пеш кардан
Ҳай (ӣ) حي	зинда; ҷовид
Ҳанд هند	расм, тарик, одат

Ҳам (м) هم	андӯҳ, ғусса, ғам
Ҳамият حميت	номус, ғайрат, орият
Ҳаҷла حله	хонаи ороста барои арӯсу домод
Ҷавф جوف	ковокӣ, дарун, миён (ҷавфи ато – дили ато)
Ҷаҳим جيم	дӯзах, номи яке аз ҳафт қисми дӯзах
Ҷуд جود	саховат, бахшиш, эҳсон
Шақӣ شقي	бадбахт, золим, бераҳм
Шат (т) شط	канори дарё, соҳил; дарё
Шебо شيبا	пуризтироб, шефта, мушавваш
Шефта شيفته	шайдо, мафтун, ошиқ
Шикиб شقيب	сабр, тоқат; қарор, оромӣ
Шоғил شاغل	машғул, ба кор водоранда
Шотир شاطر	чусту чолок, шӯху бебок
Шумат شمت	ғурур, такаббур; ҳирс

РҶҲАТИ МАЪХАЗҲО

Дастхатҳо

1. MS 05 (1315/1897). Вахонӣ Муборақ. Толиб ул-Матлуб. Ҳоҷот ва Муноҷот/ Нусхаи асли, Осорхонаи Мубораки Вахонӣ: Ямг.

Асарҳо дар боби Мубораки Вахонӣ

1. Абибов Амирбек. Аз таърихи адабиёти тоҷик дар Бадахшон. – Душанбе: Дониш, 1971.
2. Абибов Амирбек. Ганҷи Бадахшон. – Душанбе: Ирфон, 1972.
3. Вахонӣ Муборақ. Толиб ул-Матлуб / Мураттиб Г. Мирҳасан. – Душанбе: Ирфон, 2014.
4. Матробов Саодатшоҳ. Рӯзгор ва осори Мубораки Вахонӣ. – Душанбе: Нодир, 2010.
5. Мирҳасан Гулҳасан. Философский анализ мировоззрения Мубарака Вахани / кандидатская диссертация. – Душанбе, 2015.
6. Iloliev, Abdulmamad 'Scribal Culture in nineteenth century Badakhshan: A Case study of Mubarak-i Wakhani', *Iranian Linguistics 2020: Proceedings of the International Scientific Conference, Readings in Memory of B. Lashkarbelov to the 70 Anniversary of his birthday*. Moscow: Yaziki Narodov Mira, 2020.
7. Ҳилолӣ Абдулмуҳаммад (Iloliev). Мубораки Вахонӣ: Муҳити зист, ҳаёт ва фаъолият. – Душанбе: Эрграф, 2019.
8. Iloliev, Abdulmamad. "The Concept of *Wilayah* in Mubarak-i Wakhani's *Chehel Dunya*: A Traditional Ismaili-Sufi Perspective on the Origins of Divine Guidance", in *Intellectual Interactions in the Islamic World: The Ismaili Thread*, Shi'i Heritage Series and I.B. Tauris in association with the IIS, London, 2019.
9. Iloliev, Abdulmamad. *The Ismā'īlī-Sufi Sage of Pamir: Mubārak-i Wakhānī and the Esoteric Tradition of the Pamiri Muslims*. New York: Cambria Press, 2008.
10. Iloliev, Abdulmamad. "Mubārak-i Wakhānī's Contribution to Nāṣir-i Khusraw's Tradition in Pamir", *Nāṣir-i Khusraw: Yesterday, Today, Tomorrow*, eds. S. Niyozov and R. Nazariyev. Khujand: Noshir, 2005.

Адабиёти дигар

1. Бедил Мирзо Абдулқодир. Куллиёти Мирзо Абдулқодири Бедил. Мунтахаби ғазалиёт ва рубоӣёт ва ҳикоёт ва ишорот / Ориф Нушонӣ. – Лоҳур: ал-Маърифат, 1978.
2. Бертельс Андрей, Бакоев Мамадвафо. Алфавитный каталог рукописей, обнаруженных в Горно-Бадахшанской автономной области экспедицией 1959-1963 гг. – Москва: Наука, 1967.
3. Iloliev, Abdulmamad. “The Silk Road Castles and Temples: Ancient Wakhan in Legends and History”, in D. Dagiev and C. Faucher (eds.), *Identity, History and Trans-Nationality in Central Asia: The Mountain Communities of Pamir*: London: Routledge, 2018.
4. Iloliev, Abdulmamad. “The Ismailis of Badakhshan”, in *Munzur (Dersim Ethnographic Journal)*, no. 40, 2016, pp. 3–9.
5. Iloliev, Abdulmamad. “King of Men: Ali ibn Abi Talib in Pamiri Folktales”, in *The Journal of Shi’a Islamic Studies*, vol. VIII, no. 3, 2015, pp. 307–23.
6. Iloliev, Abdulmamad. “Pirship in Badakhshan: The Role and Significance of the Institute of the Religious Masters (*Pīrs*) in Nineteenth and Twentieth Century Wakhan and Shughnan”, in *The Journal of Shi’a Islamic Studies*, vol. VI, no. 2, 2013, pp. 155–76.
7. Iloliev, Abdulmamad. “Popular Culture and Religious Metaphor: Saints and Shrines in the Wakhan Region of Tajikistan”, in *Central Asian Survey*, vol. 27, issue 1. March 2008, pp. 59–73.
8. Morris, L. and Sarfeh, R. *Munājāt: The Intimate Prayers of Khwajih Abd ‘Allāh Anṣārī*. New York: Khaneghah Maleknia Naseralishah, 1975.
9. Румӣ Ҷалолиддин. Куллиёти Шамс ӯ Девони Кабир / Бадеуззамон Фурузонфар. – Техрон: Амир Кабир, 1957-66.
10. *The Qur’an: Text, Translation and Commentary* by Abdullah Yusuf Ali. Tahrike Tarsile Qur’an, Inc: New York, 1987.
11. Шерозӣ Ҳофиз. Куллиёти Ҳофизӣ Шерозӣ / Муҳаммад Борӣ. – Техрон: 2001.

Абдулмуҳаммад Ҳилолӣ
«Ҳочот ва муноҷот»-и Мубораки Вахонӣ

Тарроҳ ва хуруфчин: *А. Тостокова*

Андоза 60x84 1/8. Ҳаҷм 12 п. л.
Қоғази навъи офсетӣ. Нашри офсетӣ.
Гарнитура: Cambria.

Бахши Мероси фарҳангӣ ва гуманитарӣ
Донишгоҳи Осиёи Марказӣ
2022

Абдулмуҳаммад
ҲИЛОЛӢ

Доктор Абдулмуҳаммад Ҳилолӣ Директори Пружаи улуми инсонии Оқохон дар Донишгоҳи Осӣи Марказӣ мебошад. Ин пружа бо муассисаҳои олии Тоҷикистон, Қазокистон ва Қирғизистон дар омӯзиш ва тадриси улуми инсонӣ ҳамкорӣ мекунад.

Абдулмуҳаммад соли 1992 факултаи таърихи Донишқадаи давлатии омӯзгории Душанбе ба номи Қадил Ҷӯраев (ҳоло Садриддин Айнӣ)-ро бо дипломи аъло хатм намуда, ба зодгоҳаш баргашт ва то соли 1998 ба касби омӯзгорӣ машғул буд.

Соли 1999 баъд аз хатми курси яқсолаи забони англисӣ барои идомаи таҳсил дар Институти мутолиоти исмоилии Лондон роҳхат пайдо кард. Соли 2001 таҳсилашро дар факултаи ховаршиносии Донишгоҳи Кембриҷ идома дод ва дар ин донишгоҳи бонуфузи ҷаҳон рисолаҳои номзадӣ (2002) ва доктории (2006) худро химоя кард.

Аз соли 2006 то 2021 дар як зумра муассисаҳои илмӣ Британияи Кабир ба ҳайси ходими илмӣ, устод ва мутарҷим фаъолият намудааст, аз ҷумла дар Институти мутолиоти исмоилӣ, Донишқадаи ховаршиносӣ ва Африқо ва Донишгоҳи Сасекс.

Рисолаҳои илмӣ, китобҳо ва мақолаҳои ӯ дар забонҳои англисӣ, тоҷикӣ, русӣ ва туркӣ ба табъ расидаанд.